

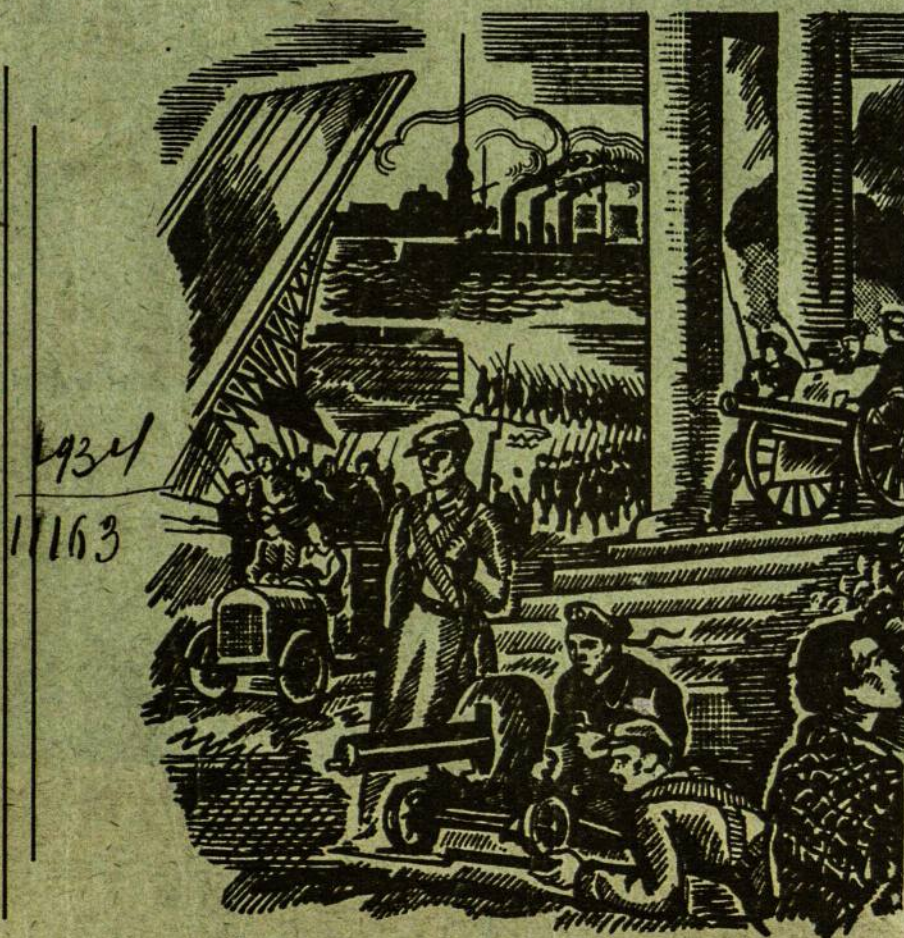
SVIESA

No. 1

Sausis-Vasaris-Kovas, 1934

Metai I

La 1419

Lapkričio Dienos Petrograde

TURINYS:

1. Redakciniai Straipsniai	1
--------------------------------------	---

VISUOMENINIAIS KLAUSIMAIS STRAIPSNIAI

2. Dešimts Metų Be Lenino. R. M.	4
3. Fašizmas ir Revoliucija Vokietijoje. O. Piatnickis	7
4. Roosevelto "Naujoji Dalyba" ir NRA. E. Browder	11
5. Darbo Unijos: Reformistinės ir Revoliucinės. A. B.	20
6. Draugai ir Priešai Apie Sovietų Valdžią	24
Lietuvoje. R. Mizara	24
7. Kas Ugdo Kanadoje Fašizmą? Vladas Ivanauskas	28
8. Amerikos Negrų Problemos. J. Siurba	30

DAILIOJI LITERATŪRA:

1. Rudens Pasakaitė, Eilėraštis. St. Jasilionis	35
2. Darbinis Maršas, Eilėraštis. J. Kaškaitis	36
3. Eilė Žibek "Šviesa" Raudona! Eilėraštis.	36
RI. Svyrynėlis	36
4. Parudo Lapai, Eilėraštis. St. Jasilionis	36
5. Pirmyn, Eilėraštis. Jonas Kaškaitis	37
6. Neilgos Valandos, Vaizdelis. A. Tremtinis	37
7. Ugnis, apysakaitė. N. Požarskio, vertimas	39
D. M. Šolomsko	39

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA:

1. Mūsų Sankeleivių Klausimais Amerikoje.	44
Granville Hicks	44
2. Am. Scenos Krizis ir Darb. Teatro Kilimas. V.B.	47
3. Mūsų Rašytojai ir Poetai. R-da	50

ORGANIZACINIAI REIKALAI:

1. Mūsų Uždaviniai. V. J. Senkevičius	52
2. Suv. ALDLD ir Darbas Tarpe Moterų. St. Sasna	53
3. Jaunimo Organizavimas ir Jo Vadovybė. J. Orman	55

MOKSLAS IR TECHNIKA:

1. Garuojami Nuodai Mūsų Namuose.	57
Daktaras J. J. Kaškiaučius	57
2. Mineralinis Aliejus. C.	58
3. Laikraščių Medžiagos Apsaugojimas. D. K.	61

BIBLIOGRAFIJA:

1. "Kova Už Darbininkų Savišlapą. Valstiečio Sūnus	62
2. "Darb. Kalendorius 1934 Metams". A. B.	62
3. "Klausimai ir Atsakymai Apie Sov. Sąjungą".	63
D. M. Šolomskas	63

PASTABA. Drg. E. Browderio raštas, dėl jo ilgumo, vietomis labai suglaustai išverstas lietuvių kalbon, o tūlos jo dalys visai apleistos. Kaip d. Browderio, taip ir kitų straipsnių vertimus atliko d. V. Tauras.

SKAITYKITE A. L. D. L. D. KNYGAS

Darbininkai neturėjo progos lankyti mokyklas, jeigu kas ir lankė, tai nedaug. Mums apšvieta buvo neprieinama, ypatingai tiems, kurie atvykom iš buvusios Rusijos.

Bet darbininkai ir darbininkės gali pakelti savo žinojimą ant augštesnio laipsnio per savitarpinį lavinimąsi, per savimokslystę: skaitymą knygų ir jų studijavimą. Amerikoje darbininkams geriausia apšviestos šaltinis, tai Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija (A.L.D.L.D.). Reikia prigulėti prie jos. Bet reikia ir platinti A.L.D.L.D. išleistas knygas. Galite pigiai pasipirkti ir paaugoti savo gimnėms ir pažįstamiems.

Pas mus galite gauti geriausių knygų ir pigiai. Apysakų—"Aliejus," "Spalis," "Bolševikai" "Karas Lietuvoje." Pas mus yra knygų apie tikėjimą—"Religija" II Tomas; "Krikščionybė ir Komunizmas," "Kunigo Išpažintis" ir daugiau. Mes turime kompletus žurnalo "Darbininkų Balsas" ir "Moterų Balsas," "Priekalo." Mes turime daug knygų apie moteris darbininkes, kaip tai "Amerikos Darbininkė," "Moteris Kovotojos Del Komunizmo." Pas mus galite gauti atsiminimų—"Caro Kalėjimuose" ir daugelį kitų istorinių knygų.

Politikos ir Ekonomijos klausimu pas mus yra knygų: "Karolio Markso Teorijos Sistema," "Komunizmo A-B-C," "Revoliucinės Kovos Vokietijoje," Istorinis Materializmas," "Klasų Kovos Istorija Amerikoje," "Rusijos Istorija," "Leninas, Jo gyvenimas ir Darbai," "Pasaulio Stebūklai," "Politinės Ekonomijos Pamatai," "Bedarbė ir Visuotinas Kapitalizmo Krizis" ir daugelis kitų.

Pas mus galite gauti elementorių ir taip knygelių vaikams mokyti lietuviškai. Turime ne vien A.L.D. L.D. išleistų knygų ir brošiūrų, bet ir kitų darbininkiškių išleistuvių. Yra gražūs Lenino paveikslai. Bent kokiais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

D. M. ŠOLOMSKAS, 46 TEN EYCK STREET, BROOKLYN, NEW YORK

ŠVIESA

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATŪROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškievičius, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba

Atsakomąjasis redaktorius: R. MIZARA

No. 1

Sausis-Vasaris-Kovas, 1934

Metai I

REDAKGINIAI STRAIPSNIAI

BE REVOLIUCINĖS teorijos negali būti revoliucinio judėjimo, mokino mus Leninas. Šis dalykas Amerikos lietuviuose darbininkuose buvo gerokai apleistas. Pradėdami leisti "Šviesą," manome bent dalinai tą spragą užtversią.

Eidama kad ir retai, "Šviesa" bandys duoti marksistinių-leninistinių išaiškinimą įvairiems didiesiems klausimams, pasireiškiantiems Amerikoje ir visam pasaulyje. Žinoma, nelengvas darbas tokį žurnalą išlaikyti. Stoka lėšų, stoka literatinių pajėgų. Bet prie gerų norų tos kliūtys bus galima apeiti. Augdamas ir brėsdamas mūsų judėjimas gamina naujus literatus, naujus veikėjus. Turėdami savo žurnalą, mes pajėgsime tą viską tiksliau susikonsoliduoti ir padėti stipresnį pagrindą. Bolševikiškų kadrų auklėjimas—vienas iš vyriausių mūsų judėjimo uždavinių.

SAVO GARSIAJAM veikale, "Valstiečių Karas Vokietijoje," Engelsas rašė: "...Ypatingu vadų uždaviniu yra įgauti juo aiškesnį teoretinių klausimų supratimą, vis daugiau ir daugiau atsipalaiduoti nuo įtakos tradicinių frazių, paveldėtų iš seno pasaulio, ir betarpiškai turėti galvoj, kad socializmas, patapęs mokslu, reikalauja tokio paties į jį atsinešimo, kaip bile kitas mokslas—jis turi būti studijuojamas..." Šitie to didžiojo proletarų mokytojo žodžiai šiuo tarpu mums turi būti juo labiau įsidėmėtini šviesoje tų didžiųjų įvykių, pa-

sireiškiančių tiek Amerikoje, tiek ištisam pasaulyje.

PRISIPAŽINSIME, šis "Šviesos" numeris neduos atsakymų į visą eilę svarbių klausimų. Mums rūpėjo visų pirmiausiai nušviesti tuojautinius amerikinius kai kuriuos klausimus, kaip "Naujoji Dalyba" ir NRA, apie ką telpa d. Browderio platus ir visapusis analizas ir išvados. Kai kurie klausimai (bedievybės, socialistinės statybos Sovietų Sąjungoj, Amerikos fermerių, etc.) šiame numeryje visai apleisti del stokos vietos. Vyriausiai del to per mažai telpa ir raštų kritikos. Tie visi trūkumai-trūkumėliai bus bandyta išgyvendinti sekančiuose "Šviesos" numeriuose. Šiuo tarpu prašome draugus ir drauges išreikšti savo nuomonę (tai galima padaryti per mūsų dienraščius) apie "Šv." teigiamas ir neigiamas puses—draugiškos savikritikos formoje. Tolydžio kviečiame galinčius rašyti draugus ir drauges bendradarbiauti mūsų žurnalui, o visus mūsų skaitytojus raginame kuo plačiausiai paskleisti "Šviesą" lietuvių darbininkų tarpe.

ANTRASIS Sovietų Sąjungos Penkerių Metų Planas, paskelbtas pabaigoj pereinamųjų metų, pastato Pirmąjį Planą tik vaiku. Pirmasis Penkmečio Planas padėjo pamatus Sovietų šalies pramonei ir išrišo žemės ūkio kolektyvizacijos klausimą. Antrasis Planas, kuris pasibaigs 1937, kreipdamas, žinoma, daug dėmesį į virš-paminėtusius

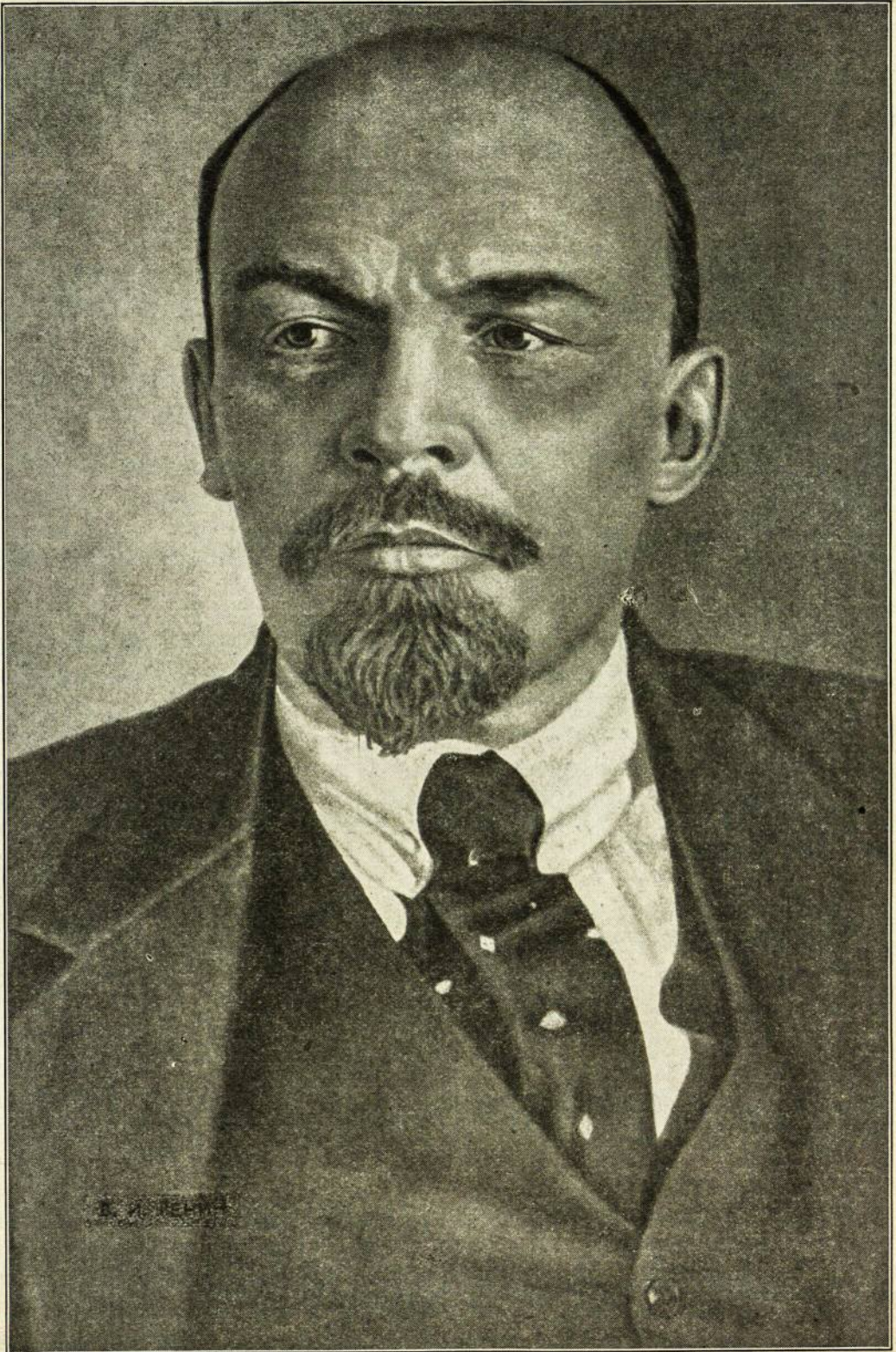
dalykus, savo patį svorį nukreipia į gerinimą žmonių gyvenimo, į lengvą pramonę, kuri aprūpins SSSR gyventojus reikalingais gyvenimui reikmenimis. Antrojo Penkmečio Plano skaičiai mums sako: jei-gu 1932 m. SSSR buvo pagaminta visokių daiktų vertės 45,500,000,000 rublių, tai 1937 metais bus pagaminta 108,000,000,000 rublių vertės; 54,300,000,000 rub. vertės bus naudojimui daiktai. Žemės ūkio produktų gamyba pakils nuo 13,000,000,000 rublių vertės, 1932, iki 26,000,000,000 rublių vertės, 1937. Geležinkelių važiuotė bus padvigubinta. Tas pats su važiuote vandenimis. Mokinių (ir studentų) skaičius visoje Sov. Sąjungoje pakils 12,000,000 žmonių, 1937 metais pasiekdamas 36,000,000 asmenų skaičių!

BE ABEJOJIMO, įvyksiantis Visa-Sąjunginėse Komunistų Partijos 17-tas kongresas gal kai ką paskelbtam plano projekte papildys, bet pačios esmės nepakeis. Šis kongresas, beje, bus nepaprastai svarbiu. Be kitko, jame bus pravesta tam tikrų pataisų pačios Kompartijos organizacinėje tvarkoje. Kongresas įvyksta tuomet, kada stipriausia kapitalizmo tvirtovė — Amerika—yra pripažinusi Sovietų Sąjungą; kada Sovietų Sąjunga yra kelyje linkui socializmo, linkui beklasės visuomenės; o, iš kitos pusės, kada kapitalistinis pasaulis jau ketveri metai tebegraujamas gilaus krizio, bedarbės, ir su pagelba imperialistinio karo bando išbristi iš krizio. Apie šį kongresą sekančiam “Šv.” numerį duosime platesnių ir nuodugnesnių raštų.

SCOTTSBORO berniukai dar vis tebėra mirties pavojų, nors jau beveik trys metai, kaip Amerikos ir pasaulio proletariatas ir šiaip pažangesnė visuomenė kovoja už jų laisvę ir nors kiekvienam kiek tiek mąstančiam žmogui aišku, kad jie nekalti. Trumpai suėmus, visa bylos eiga iki šiol ejo sekamais etapais: balandžio mėnesį, 1931 metais, visi devyni berniukai buvo su-

imti ir be niekur nieko nusmerkti mirti. Jungtinių Valstijų Komunistų Partija ir Tarptautinis Darbininkų Apsigynimas pradėjo kovoti ir mobilizuoti darbininkų mases už berniukų laisvę. Lapkričio 7 d., 1932, Jungtinių Valstijų aukščiausias teismas atmainė sprendimą žemesniojo teismo. 1933 m. pavasarį, Decatur, Alabama, prasidėjo teismas. Heywood Patterson nusmerktas mirti, bet tas pats teisėjas Horton vėliau džiūrės sprendimą atmainė ir reikalavo perteisimo. Tam pačiam mieste, pereitų metų rudenį, teisėjui Callahan pirmininkaujant baltųjų džiūrei, Heywood Patterson ir Clarence Norris tapo nusmerkti mirti ir nustatyta, kad jų nužudymas turi būti atliktas vasario mėnesį, 1934. Vėl paduota apeliacija į aukštesnį teismą. Berniukus gina tas pats TDA., kuris podraug mobilizuoja darbininkų mases kovai už jų laisvę. Jei ne darbininkų masių protestai, jei ne masinis spaudimas, tai pietinių valstijų samdytojai ir visoki linčio šalininkai jau senai būtų nužudę šituos nekaltus juodveidžių darbininkų vaikus tik todėl, kad jie juodveidžiai. Revoliuciniai Amerikos darbininkai turės būti ir kovoti, iki šitie nekalti berniukai bus išliuosuoti iš linčiuotojų nagų!

MASINIO SPAUDIMO rolę puikiai parodė ne tik tai iki šiol neprileidimas nužudyti Scottsboro berniukų, bet išplėsimas iš Hitlerio budelių nagų Torglerio, Dimitrovo, Popovo ir Tanevo—keturių darbininkų klasės vadų, kuriems buvo primesta padėgimas reichstago budinko (ką atliko patys fašistai provokacijos tikslais). Teismas tęsėsi apie tris mėnesius. Fašistai dėjo dideliausių pastangų apkaltinti ir pasmerkti teisiamuosius. Bet viso pasaulio proletariatas neatlaidžiai kovodamas, reikalaudamas teisiamiesiems laisvės, priverstė budelius susilaikyti nuo žudymo nekaltų darbininkų vadų. Dėka tam, jie buvo paskelbti nekaltais. Bet šiuos žodžius rašant, jie dar vis tebėra fašistų nelaisvėje. Dedamos pastangos juos išliuosuoti

V. I. LENINAS

DEŠIMTS METŲ BE LENINO

Sausio 21 dieną sukako lygiai dešimts metų, kaip mirė didysis proletariato vadas, V. I. Leninas. Šiandien, po dešimts metų, tačiau, Lenino vardas ir jo mokslas yra kur kas plačiau žinomas, negu jam esant gyvam. Ir su kiekviena diena leninizmas užkariauja vis platesnes mases darbininkų, didesnį skaičių pavergtų žmonių.

Kuomet Leninas mirė, buržuazija ir jos lekojai džiaugsmingai pranašavo, kad su tuo bus užduotas mirtinas smūgis Sovietų Sąjungai ir revoliuciniam darbininkų judėjimui visam pasaulyje. Jie apsiriko. Per tą dešimtį metų Sovietų Sąjunga nesilpnėjo nei vienai minutei, bet augo ir stiprėjo tokiais tempais, kokių nematė nei viena žmonijos istorijoje šalis. Revoliucinis-komunistinis darbininkų judėjimas pasaulinė plotmė, kuriam kaip kur teko pereiti žiauriausių su buržuazija bei fašizmu kovų ir laikinų pralaimėjimų, nepaisant visko, žygiuoja pirmyn, konsoliduodamas savo pajėgas ir mobilizuodamas proletariatą sprendžiamam ir galutinam mūšiui su kapitalizmu.

Kodel taip?

Visųpirmiausiai todėl, kad mirdamas Leninas paliko darbininkų klasei savo mokymus ir nurodymus, kaip jie turi veikti, kad galėtų pasekmingai vesti kovą su išnaudotojais ir juos nugalėti. Daugiau: jis paliko 25 metų amžiaus senumo Komunistų (Bolševikų) Partiją, kurios organizatorium ir vadu jis buvo visą tą laiką. Jis paliko vieną pasaulio šeštadalį valdomą darbininkų klasės su Komunistų Partija galvinyje. "Lenino didybė tame ir yra, kad jisai, sukūręs Sovietų Respubliką, vaizdžiai parodė prislėgtoms viso pasaulio minims, kad pasiliuosavimo viltis nėra užgesusi, kad viešpatavimas kapitalistų ir bajorų nėra amžinas, kad darbo viešpatiją galima sukurti pačių darbo minių pastangomis" (Stalinas). Leninas mokino

darbinikus ginti ir stiprinti proletariato diktatūrą.

Leninas žinojo, kad Sovietų Sąjunga yra tikrai pradžia pasaulio darbininkų klasės liuosavimosi. Jis sakė, kad Rusijos darbininkų klasė, nuversdama ponų ir kapitalistų viešpatavimą ir įkurdama proletariato diktatūrą, suteikia pavyzdį kitų kraštų darbininkams. Jis mokino, kad Sovietų Sąjungos laisvas proletariatas turi susirišti su viso pasaulio revoliuciniu proletariatu kovai už gynimą Sovietų Sąjungos ir nuvertimą kapitalizmo kituose kraštuose. Todel jis tuojaus po Lapkričio Revoliucijos laimėjimų įsteigė Komunistų Internacionalą, tampriai surišdamas viso pasaulio revoliucinius darbinikus, kad jie pasekmingiau galėtų kovoti su savo išnaudotojais. Šiandien, po dešimts metų po Lenino mirties, Komunistų Internacionalas turi 54 sekcijas—Komunistų Partijas. Nerassite šiandien šalies, kur nebūtų organizuotų komunistų, kur nebūtų leninistų, atsidavusių kovojančių už darbininkų klasės reikalus, už reikalus milijonų pavergtų ir išnaudojamų žmonių.

Laike dešimts metų be Lenino mes matėme, kad jo genijiškas mokslas ir nurodymai pildosi beveik raidė raidėn. Kapitalizmas pergyvena sunkiausią krizį savo istorijoje, padūkusių skubumu ruošdamasis prie naujo imperialistinio karo, kaipo iš krizio išeities. Social-demokratų lyderiai, Antorojo Internacionalo šulai, darbininkų reikalų pardavikai, su kuriais Leninas visą amžių aštriai kovojo, kaip vedė, taip ir tebeveda darbininkų interesų išdavinėjimo darbą. Gelbėdami kapitalizmą, jie remia žiauriausią buržuazijos reakciją—fašizmą—kovodami su revoliuciniais darbininkais, komunistais. Sovietų Sąjunga, iš kitos pusės, per tą dešimtmetį, pasekmingiausiai išrišo tuos klausimus, kurie dar nebuvo išrišti Leninui esant gyvam. Pastatė stiprias socialistines pramones, suindustrino

šali, nugalėjo kapitalistinius elementus kaime, pravedama žemės ūkio kolektyvizaciją. Iš atsilikusios, užguitos ir ilgus metus carizmo, ponų ir kapitalistų plėštos šalies šiandien matome vieną iš stipriausių pramoniniai ir augščiausiai stovinčių kultūriniai ir moksliniai šalių; šalį beveik panaikinusią beraštystę, neturinčią bedarbės, nežinančią kas yra krizis!

Po dešimts metų po Lenino mirties, jo paliktoji Sovietų Sąjunga, laimingai statydama socializmą, šiandien konkrečiai ir atvirai kalba apie panaikinimą klasių dar laike sekančio penkmečio!

Chinijos pavergtosios masės, ilgai kovojusios ir tebekovojančios su išlaukiniais prispaudėjais, imperialistais, šiandien teberiša klausimą ginklais. Sekdamos Lenino mokymus, chiniečių darbininkų ir valstiečių masės didvyriškai kovoja, steigdamos Sovietus. Diena iš dienos jos vis plečia ir stiprina savo teritoriją, ant kurios plevėsuoja raudonoji kovos vėliava.

Pasaulio buržuazija supranta, ką reiškia leninizmas. Leninizmas tai yra sinonimas darbininkų masių kovos už nuvertimą buržuazijos viešpatavimo ir įkūrimą proletariato diktatūros. Leninizmas, iš kitos pusės, reiškia toliausiai numatančių ir drąsiausių darbininkų klasės narių pasišventimą net ir mirti už pavergtųjų žmonių laisvės reikalus. Per tą dešimtmetį bus žuvę dešimtys tūkstančių geriausių darbininkų kovotojų-komunistų dėl vykinimo Lenino mokslo gyveniman. Dešimtys tūkstančių leninistų-bolševikų šiandien tebekenčia sukišti į buržuazijos urvus, kartogas.

Amerika, ta pasaulinio kapitalizmo tvirtovė, per tą dešimtmetį įbrido į tokį krizį, kokio ji niekuomet nėra mačiusi: 17,000,000 darbininkų yra ėdami bedarbės, skurdo ir vargo. Ta pati Amerika, pagaliaus, buvo priversta pripažinti Sovietų Sąjungą, apie ką Washingtono ir Wall gatvės ponai nenorėjo nei pamąstyti prieš dešimts metų.

Tarpe 1924-1934 Amerikoje leninistai-komunistai padarė žymių laimėjimų. Iš palaidos, su apie 20 įvairių kalbinių federacijų partijos, šiandien turime nors dar vis nedidelę, vieningą, disciplinuotą ir jau įtakingą Jungtinių Valstijų Komunistų Partiją, partiją, vadovavusią visą eilę didelių darbininkų kovų. Jinai panaikino frakcines kovas, pašalindama iš savo tarpo Cannonus, Lovestonus ir jų pasekėjus, kurie kraipė Lenino mokslą; kurie, vietoj Lenino, sekė Brandlerius arba Trockius. Leninizmo klausimu išleista daugybė knygų anglų kalba, ko 1924 metais toli gražu neturėjome. Veikia šimtai marksistinių-leninistinių mokyklų, kuriose kas metai lavinami tūkstančiai vadų-kovotojų. Amerikos leninistai jau vienuolikti metai leidžia savo puikų dienraštį “Daily Workerį” ir visą eilę kitokių anglų kalba laikraščių bei žurnalų.

Lietuviai komunistai-leninistai, remiami tūkstančių darbininkų-simpatikų, palaiko du dienraščius ir štai po dešimties metų nuo Lenino mirties pradeda leisti savo teoretinį žurnalą. Nepaisant visų sunkumų ir painiavų; nepaisant priešų atakų ir puolimų; nepaisant reakcijos ir deportacijų, Jungtinių Valstijų komunistai pasiryžusiai vykdo gyveniman Lenino mokymus.

Minėdami dešimtmetines sukaktuves nuo pasaulio proletariato vado ir mokytojo mirties, mūsų, draugai, pareiga suburti visas pajėgas uolesniam ir visais žvilgsniais tobulesniam ir geresniam revoliuciniam darbui. Ginkluokimės patys ir ginkluokime savo brolius darbininkus Lenino mokslu. Knygų tuo klausimu lietuvių kalboj turime šiandien daugiau, negu kitados. Daugiau leninizmo klausimais pasakytų, daugiau aiškinimų darbininkams, kas buvo Leninas, ko jis mokino, ką jis padarė.

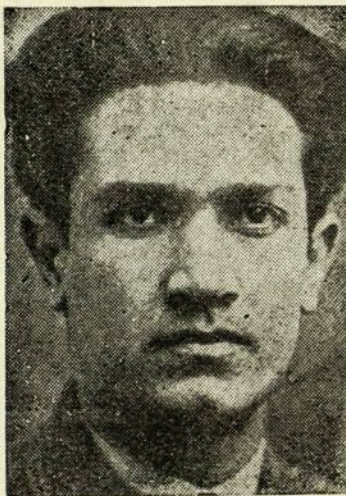
Svarbiausia: **stiprinkime** Lenino Partiją — Jungtinių Valstijų Komunistų Partiją, sekciją Komunistų Internacionalo. Patapkite jos nariais, kurie dar nesate. Garbin-

gai neškite augštai iškėlę leninizmo kovos vėliavą.

Trečią dieną po Lenino mirties, jo geriausias mokinys draugas Stalinas sakė šiuos kiekvienam bolševikui įsidomėtinus žodžius: “Mes, komunistai, esame kitokio būdo žmonės, negu visi kiti. Mes sukirpti iš kitokios medžiagos. Mes—tie, kurie sudarom armiją didžiojo Lenino. Nėra didesnės garbės, kaip prigulėti prie tos armijos. Nėra didesnės garbės, kaip vadintis nariu tos partijos, kurios įsteigėju ir vedėju buvo draugas Leninas. Ne kiekvienas pajėgia būti tos partijos nariu, ne

kiekvienas pajėgia išlaikyti audras ir sunkenybes, kurias reikia pakelt partijos nariams. Sūnūs darbininkų klasės, sūnūs vargo ir skurdo, sūnūs didaus pasirizimo ir neišmieruojamo pasišventimo—štai kas pirmiausiai turi būti mūsų partijos nariais. Štai kodėl leninistų partija, partija komunistų vadinasi darbininkų klasės partija. Persiskirdamas su mumis, draugas Leninas įsakė augštai laikyti ir saugoti nesuteptu didį pasivadimą komunistų partijos nariu. Prisiekiu tau, drauge Leninai, kad mes garbingai išpildysime tavo prisakymą.”

R. M.

BASIL TANEFF

ERNST TORGLER

GEORGE DIMITROFF

BLAGOI POPOFF

Dėka pasaulio darbininkų masinėm kovom, Vokietijos fašistai buvo priversti (Leipzigo teisme) pripažinti šituos darbininkų vėliėjus nekaltais, bet jie dar vis tebelaikomi fašistų nelaisvėje.

Fašizmas ir Revoliucija Vokietijoje

Žemiau telpa klausimai ir atsakymai yra pagaminti d. O. Piatnickio, vieno iš Komunistų Internacionalo vadų, gerai žinančio tikrąją padėtį Vokietijoje. Daugelis ir lietuvių darbininkų dažnai šitos rūšies klausimus stato, bet ne visi net komunistai gali duoti į juos tinkamą atsakymą. Taigi d. Piatnickio straipsnis yra nepavduojamas žinių šaltinis apie Vokietiją kiekvienam darbininkui. Patariame jį atidžiai skaityti-studijuoti.

“Šv. Redakcija.

Kodel Vokietijos Komunistų Partija nešaukė į ginkluotą sukilimą 1933 m. sausyje prieš fašistų diktatūrą? Kodel nepadaryta platus masinis žygis, kai buvo iškeltas visuotino streiko obalsis? Ar buvo teisinga Vokietijos Komunistų Partijos taktika?

Šie klausimai yra tolygūs vienam bendram klausimui—ar 1933 metų sausyje buvo tokios sąlygos, kurių reikia, kad galima būtų padaryti revoliuciją?

Draugas Leninas sužymėjo štai kokias revoliucinei padėčiai sąlygas:

“Revoliucijai daryti negana to, kad išnaudojamos ir pavergtos minios supranta, jog nebegalima senuoju būdu toliau gyventi, ir reikalauja atmainos; revoliucijai taip pat reikalinga, kad išnaudojtos negalėtų senovišku būdu gyventi ir viešpatauti. Revoliucija tegali būti sekminga tik tuomet, kai IŠNAUDOJAMŲ IR PRISPAUSTŲ ŽMONIŲ MASĖS daugiau nebepakenčia senojo sutvarkymo, o VIEŠPATAUJANČIOS KLASĖS NEBEPAJĘGIA TOLIAU ŠEIMININKAUTI SENUOJU BŪDU. Kitais žodžiais, ši tiesa gali būt ve kaip išreikšta: Revoliucija yra negalima be krizio, paliečiančio visą šalį (taigi ir išnaudojamus, ir išnaudojotus). Pirma, todėl, reikia, kad darbininkų dauguma (bent jau dauguma klasiniai sąmoningų, protaujančių, politiniai veiklių darbininkų) pilnai suprastų būtina

reikalą padaryti revoliucinį pakeitimą ir būtų pasiruošę del to net mirti; antra, reikia, kad viešpataujančios klasės pergyventų valdišką krizį, kuris įtrauktų į politiką net nepažangiausias minias (ypatumas, atžymintis kiekvieną tikrą revoliuciją, yra labai spartus padaugėjimas dirbančių ir išnaudojamų minių atstovų, jau gabių vesti politinę kovą, kurie pirmiau buvo tam nepaslankūs, apatiški); valdžia, tuo būdu, nusilpnėja, ir revoliucionieriams pasidaro galima nuversti tą valdžią.”

Ar buvo Vokietijoje tokios sąlygos 1933 m. sausyje? Ne! Nesenai išleisto rezoliucijoj “Dabartinė Padėtis Vokietijoje” Komunistų Internacionalo prezidiumas smulkiai išlukštėna tą klausimą sekančiai:

“Tose aplinkybėse proletariatas atsidūrė tokioje padėtyje, kur jis neturėjo galimybės, tikrai neturėjo galimybės tuojuo suduoti nusprendžiantį smūgį valstybės mašinai, kuri buvo suglaudus krūvon ir sudrūtinus kovojančias organizacijas fašistinės buržuazijos: nacional-socialistų šturminius būrius, ‘plienkepurius’ ir valstybinę miliciją kovai prieš proletariatą. Buržuazijai pavyko pervest valdžios galią į nacional-socialistų rankas be rimto pasipriešinimo, o pastarieji ir pasinėšė prieš darbininkų klasę, panaudodami visas priemones provokacijų, kruvino teroro ir politinio banditizmo.

“Ypatingoji žymė dalykų stovio laike Hitlerio perversmo buvo tame, jog viršminimos sąlygos, reikalingos sukilimui ir laimėjimui, dar nebuvo tuo laiku subrendusios: jos egzistavo dar tik kaip užmazgas.

“‘Mesti į sprendžiančiąją kovą vien prūsųkines eiles—sako Leninas,—kuomet visa klasė, kuomet plačiosios masės dar tiesioginiai neremia pirmųjų būrių, arba kol jiems neišreikšia bent palankaus bėpusiškumo (neutralumo), tatau būtų ne tik beprotystė, bet ir kriminalis nusikaltimas.’

“Tai tokios apystovos nusakė darbininkų klasės pasitraukimą atgal ir kontr-revoliucinės fašistų partijos paėmimą viršaus Vokietijoje.

“Fašistų diktatūros įsteigimas Vokietijoje yra, galutinai dalyką išnagrinėjus,—vaisius socialdemokratų politikos, bendradarbiaujančios su buržuazija už visą laiką weimariškės respublikos gyvavimo.”

Šen ir ten paskleista pasakos, kad revoliucijai tinkama padėtis Vokietijoje buvo ir kad Komunistų Partija “pražiopsojo” tą progą. Tie paiki pasakojimai ypač kliudo Vokietijos Komunistų Partijai, kadangi ši Partija 1923 metais ištikrųjų padarė stambiausią klaidą: neišnaudojo revoliucinės padėties, kuri tuomet buvo.

Tūli dabar stato klausimą: kodel ši Partija, kuri rinkimuose gavo mažne 6 milijonus balsų, tame skaičiuje apie 5 milijonus darbininkų balsų, sunkiausiam momente,—kodel tokia partija nevedė į ginkluotą pasipriešinimą, nors ir nebuvo pasisekimo vilties?

Vokietijos Komunistų Partija dabartiniu atveju darė viską, kas buvo galima, mobilizuodama mases į griežtą apsigynimo kovą prieš fašizmą, ypač kuomet Hindenburgas pervedė valdžią į Hitlerio rankas. Vokietijos Komunistų Partija ragino darbininkus atmušti fašistų užpuolimus ir nuginkluojant fašistų šaikas, patiems tais ginklais apsiginkluoti. Kompartija taipgi šaukė darbininkus į visuotiną streiką.

Per ištisą vasario mėnesį Vokietijos Kompartijos nariai, Raudonojo Fronto Kovotojai ir kiti revoliuciniai darbininkai vedė stropią apsigynimo kovą prieš fašistų govėdas. Dar ir dabar tūlose vietose tebeeina ta apsigynimo kova.

Tuo pačiu laiku Komunistų Partija visomis pajėgomis or-

ganizavo politinius streikus įvairiuose pramonės centruose.

Jeigu Vokietijos proletariatas būtų atsiliepęs į Kompartijos pašaukimą ir išėjęs į visuotiną streiką, tai būtų buvę galima tokį sėkmingą streiką,—įsitraukiant į jį plačioms bedarbių masėms,—paversti palankiose aplinkybėse į ginkluotą sukilimą.

Bet socialdemokratams ir darbo unijų (profesinių sąjungų) viršininkams-biurokratams pasisekė pastoti kelią tam streikui. Tatai parodė, kad su Vokietijos Komunistų Partija teina dar tik mažuma darbininkų klasės.

Reiškiniai buvo toki: darbininkų klasės dauguma ėjo su Socialdemokratų Partija ir su darbo unijų biurokratais; beveik visa smulkioji buržuazija buvo priešinga Vok. Komunistų Partijai. Ginkluoti nacional-socialistų šturminiai būriai, "plienkepuriai" ir valstybės milicija stovėjo prirengti ir pasinešę į kovą prieš sukilėlius. Tat aišku, jog ginkluotas sukilimas tokiose apylostose būtų buvęs išanksto nusmerktas pralaimėti.

Daugelis besivadinančių "kairiaisiais" sako, kad "laikė pačios kovos" Komunistų Partija galėjo išauginti sau darbininkų klasės daugumą. Tai yra pavojingas, neapgalvotas manymas. Tiesa, kad Kompartijos įtaka ir jėgos auga ir stiprėja per pačią kovą, tačiau kokiose sąlygose?—Tik tada, kai Partija būna teisingai apskaičius, kiek pas kuriuos yra kokių spėkų, ir kada Partija turi pasirinkus atitinkantį momentą laike revoliucinio krizio, idant vest darbininkų klasę į nulemiančią kovą.

Iššaukimas į ginkluotą sukilimą pradžioje 1933 m. Vokietijoje būtų atnešęs tokių vaisių: Proletariato prysakiniai būriai,

mesdamiesi į kovą be masių paramos, būtų nugalėti, ir revoliucinis judėjimas būtų daugeliui metų nublokštas atgal. Dabar gi, priešingai, Komunistų Partija vėl atsigriebė ir plačiu mastu plėtoja savo darbą miniose. Tatai parodo, jog Partijos taktika buvo teisinga. Partijinė kovos jėga tapo apsaugota ir išlaikyta. O partijinė jėga bus juo reikalingesnė, kuomet praeis ypatingas laikinasis suspaudimas; kada darbininkai vis labiau ims trauktis nuo Socialdemokratų Partijos; kada smulkioji buržuazija mieste ir sodžiu įsitikins, jog nacional-socialistai ją apgavo.

Taigi, kurie kritikuoja Vokietijos Komunistų Partiją už tai, kad jinai neapšaukė ginkluotą veiksmą 1933 m. kovo 1 d., ir kurie sakosi esą "revoliucionieriai", norėdami atskirti nuo vadinamų "oportunistų" vadovybėje Vok. Kompartijos,—tie ištikrųjų tik pila vandenį ant fašistinio malūno.

K a i p Vokietijos Komunistų Partija žiūrėjo į vokiečių socialdemokratijos ir darbo unijų rolę tuo metu, kai Vokietija buvo fašistinama? Ar Vok. Kompartija tik neperilgai laukė, iki padarė bendro fronto pasiūlymą socialdemokratams?

Šio klausimo atsakymas iš esmės priklauso nuo to fakto, jog pirm karo Socialdemokratų Partija buvo vienintėlė proletarinė partija Vokietijoje. Ji turėjo milžinišką įtaką ir autoritetą pas darbininkų klasę. Tą savo įtaką jinai panaudojo rėimui Vokietijos imperializmo laike karo, varydama darbininkus į mūšių frontą ir smaugdama streikus. Po karo, Socialdemokratų Partija išgelbėjo buržuaziją ir sumušė proletarinę revoliuciją. Bet plačiosios darbininkų masės (apart

pirmųjų eilių) dar to nematė. Nes Socialdemokratų Partija nevien tik šaudė revoliucinius darbininkus; ji taip pat pravedė tūlus socialius įstatymus, kuriais buvo pagerinta darbininkų klasei būklė per pirmuosius metus po karo, palyginus su prieškariniu laiku; o tuos (naudingus darbininkams) įstatymus socialdemokratija pravedė todėl, kad revoliucinės minios padarė spaudimo, nusižiūrėdamos į Spalio Revoliuciją Rusijoje.

Savo kontrolėj turėdama masines darbo unijas, kooperatyvus, sporto organizacijas, "Valstybės Vėliavos" draugiją, Geležinį Frontą ir milijonus savo narių,—kaipo atspirtį prieš bendrą revoliucinį darbininkų kovos frontą,—taip Socialdemokratų Partija įkliudė į kilpas Vokietijos darbininkų klasę.

Valstybinėje tarnyboje, miestų valdybose, darbo unijose, partijinėje, unijinėje ir kooperatyvishkoje mašinerijoje, "darbininkishkuose" santaikos (arbitracijos) teismuose, draudimo kasose, dirbyklų tarybose, valstybės seime, įvairių savivaldiškų šalių dalių seimeliuose ir kt. Socialdemokratų Partija turėjo net iki 400,000 savo narių, kurie buvo gerai apmokami. Jie buvo atėję iš darbininkų klasės ir palaikė ryšius su darbininkų masėmis. Ir visas tas pozicijas Socialdemokratų Partija naudojo, kad stiprint savo įtaką tarp plačiųjų darbo minių.

Socialdemokratinės darbo unijos buvo nepaprastai stangiai centralizuotos. Streikų klausimą sprendė vadai. Jeigu jie nepritarė streikui, tai streikieriai negaus pašalpos; o per paskutinius 50 metų Vokietijos darbininkai buvo pripratę prie streiko pašalpos.

Pagal Dirbyklų Tarybų Įstatymą, atleisti darbininką iš darbo tegalima tik su dirbtuvės

tarybos užgyrimu. Tuom pasi-naudojo reformistinės dirbtuvių tarybos, daugiausia užgirdamos atleidinėjimą neorganizuotų darbininkų; jos priešinosi tik atleidimui (saviškių) organizuotų darbininkų. (Bet komunistus ir narius Raudonųjų Darbo Unijų opozicijos tie socialdemokratams patys įtraukinėjo į paleistinių darbininkų sąrašus.) Tuo būdu jie fabrikuose ir dirbtuvėse sutvėrė sau stiprias grupes darbo unijų narių, kurie ir rėmė unijų biurokratus.

Tuo laikotarpiu Socialdemokratų Partijos ir darbo unijų biurokratai išsimiklino labai gudriai manevruoti prieš darbininkus. Jie darė pareiškimus, kad esą pasiruošę kovoti prieš darbo mokesnio mažinimus ir prieš Nepaprastus (varžančius) Įstatymus. Tikrumoje jie vykdė algų kapojimus ir palaikė tuos įstatymus. O savo spaudoje nužengė taip toli, kad jie net Komunistų Partiją kaltino už nekovojimą prieš fašizmą. Jie sakė, kad tik Socialdemokratų Partija “veda” kovą prieš fašizmą. Jie išdirbinėjo sumanymus įstatymų, kad bedarbiai būtų aprūpinti darbais; jie smulkmeniškai nurodinėjo, kur ir kaip galima būtų surasti lėšų tam tikslui; ir tuos savo planus jie smarkiai garsino mitinguose ir savo spaudoje. Tolydžio jie aiškinosi darbininkams, kad, girdi, socialdemokratams negalį tuos sumanymus paversti įstatymais todėl, kad Reichstagas (valstybės seimas) jų svarstymą atidėjo neribotam laikui.

Taip tai socialdemokratams ne-va-radikaliais sumanymais dangstė savo išdavystę ir pri-gaudinėjo darbo minias.

Laike dalino pramonės-prekybos atsigriebimo arba nusistovėjimo (stabilizacijos), social-

demokratams buvo juo lengviau mulkinti darbininkų klasę.

Pagal tuomlaikinį darbų padaugėjimą, socialdemokratų vadai išrado tokią filosofiją darbininkams klaidinti,—kad, esą, jūsų būklė tiesioginiai priklausio nuo to, kiek Vokietijos pramonė sudrūtės ir sugebės atsi-spirti varžytinėse su kitų šalių dirbiniais pasaulinėse rinkose. Dirbkite, vadinasi, kapitalistams iki patrūkimo ir kuo pigiausia! Sykiu jie išvystė ir kitą teoriją—apie “ekonominę demokratiją,” kuri, sako, veiki-dama bendrai su jau “dabar esama politine demokratija,” tai yra sandarbininkaudama su buržuazija, praskins beskausmį taką “ramiam išsivystymui į socializmą.”

Dabartinis ekonominis krizis balon sumetė visas tokias klaidžias teorijas; tačiau ir krizio metu socialdemokratija tarnavo buržuazijai įvairiais atvejais, kaip kad darbo mokesnio kapojime, socialio draudimo naikini-me ir kt.

Per paskutinius prezidento rinkimus Vokietijos Komunistų Partija iškėlė obalsį: “Kas išrenka Hindenburgą, tas išrenka Hitlerį!” Socialdemokratams gi, atbulai, šnekėjo darbininkams: “Kas išrenka Thaelmanną (komunistų kandidatą), tas išrenka Hitlerį!”

Nepaprastai didele balsų dauguma tapo išrinktas Hindenburgas, būtent, per pasitarnavimą Socialdemokratų Partijos, kurios patvarkymus šiame klausime sekė stambi darbininkų klasės dalis.

Dabar gali darbininkai, sulig savo skaudžiu patyrimu, patikrinti teisingumą komunistinių obalsių.

Tik, deja, laike rinkimų vjaus Vokietijos Komunistų Partija nesugebėjo tinkamai prieiti masės ir įtikinti įsias mūsų obalsio teisingumu.

Nors socialdemokratija buvo padarius tiek išdavysčių, nors Vokietijos Komunistų Partija aikštėn iškėlė tas išdavystes, tačiau Socialdemokratų Partija vis dar tebeturėjo sau už nugaros daugumą Vokietijos darbininkų klasės; ir taip socialdemokratams pavyko užkirsti kelią Komunistų Partijai, kad ji nesuorganizuotų sekmingo pasipriešinimo tuo momentu, kai Hitleris žengė į galia.

Bet kuomet kalbame apie socialdemokratų vadų išdavystę, kaip jie sužiniai ir tiksliai sabotavo komunistų pasiūlymus bendro fronto kovai prieš fašizmą ir kapitalistų ofensyvą, mes taip pat neturime užmerkt sau akių nuo šitokio fakto, — kad socialdemokratiškų darbininkų masės nepriėmė komunistų pasiūlymo sudaryti vieningą frontą. Šiuos darbininkus tebeturėjo supančioję ir supainioję socialdemokratijos vadai, kuriais jie vis dar pasitikėjo.

Socialdemokratiškų darbininkų ėjimą į vieną frontą su komunistais sutrukdė ir tie plačiai paskleisti “kairieji” žodeliai, kuriais socialdemokratiški darbininkai dirbyklose ir darbo biržose (biuruose) buvo pravaržuojami “zoergiebeliukais,” “fašistėliais.”

Komunistų Internacionalo Pildantysis Komitetas ir Vokietijos Komunistų Partija vedė ir tebeveda kovą prieš tokį lyginimą socialdemokratiškų darbininkų su išdavikais vadais.

Iš esmės gi imant klausimą, Vokietijos Komunistų Partija negalėjo suorganizuoti sekmingą kovą prieš fašistus todėl, kad Socialdemokratų Partija, kuri suskaldė darbininkų klasę, šiuo atveju taip pat sugebėjo sulai-kyt savo narius nuo kūrimo vieningo fronto su komunistais. Bet ar tatau paliuosuoja socialdemokratiškus darbininkus nuo

politinės atsakomybės apskritai, kuomet jie faktiškai atsisakė eiti į bendrą frontą prieš fašizmą? Ne. Ir todėl komunistai turi jiems atvirai nurodyti jų didžią klaidą, kuri duoda tokias sunkias darbininkų klasei pasekmes.

Kaip komunistai išaiškins tą faktą, kad fašistai uždraudė Socialdemokratų Partiją, padarydami ją nelegale? Ar Socialdemokratų Partija jau galutinai panaikinta?

Nesunku suprasti, kodėl nacional-socialistai davė smūgių ir socialdemokratijai. Jau dešimt metų tie naziai ėjo prieš socialdemokratiją todėl, kad socialdemokratams atsistojo galviny 1918-19 metų revoliucijos, nors tik tuo tikslu, kad ją išduotų; todėl, kad socialdemokratams laikėsi įsikabinę į Weimaro koaliciją (sudėtinę partijų valdžią), ir todėl, kad fašistams buvo sunku pasiimti tas 400,000 gerai apmokamų vietų, kurias turėjo užimę socialdemokratams. Nelengva buvo fašistams išvyti socialdemokratus net iš policijos, kurioj būdami jie per daugelį metų taip uoliai gynė buržuaziją.

Tokiais sumetimais buvo fašistams reikalinga prikergti socialdemokratus ir prie Van der Lubbe's (padegusio Reichstagą); bent keliom dienom reikėjo uždaryti socialdemokratų spaudą, idant nei galvon jiems neateitų rašyti ką apie fašistų provokaciją ir gyvuliškumus, ir tuo pačiu laiku reikėjo išguiti socialdemokratus laukan iš valdžios ir miestinių įstaigų. O dar fašistai žinojo, kad juo labiau paspausi Socialdemokratų Partijos vadus, tuo greičiau ir nuolaidžiau jie artinsis prie fašistų; ir šičia fašistai

neapsiriko, ką, pav., matysime nius mitingus ir diskusijas (esą, "del pavojaus iš fašistų pusės"). Buvo atsitikimų, kad

Pirm fašistinio perversmo, darbo unijos siūsdavo užsienin taupyti sunkiai uždirbtus darbininkų skatikus, surinktus kaip narines duokles. Fašistai užsimanė atgriebti sau tuos pinigus ir pareiškė, kad šiuos pinigus paliks unijose, jeigu tik jie bus iš užsienio partraukti. Darbo unijų biurokratai, nematydami didelio reikalo atsi-klaust darbininkų, partraukė pinigus "namo"; o tuomet fašistai pasiėmė pinigus ir išvarė laukan tuos reformistus savo lekajus.

Komunistai darbininkams sakė, jog Vokietijos socialdemokratija, kaip buvo laike 1918 metų lapkričio revoliucijos, taip ir paskui pasiliko buržuazine partija iki Hitleriui paimant valdžią. Socialdemokratija išgelbėjo buržuaziją ir padėjo jai visose sunkiose jos gyvenimo valandose. Dabar gi, kai buržuazijos blokas susibūrė apie fašistų partiją, tai ir socialdemokratija turi būti ten, kur buržuazija yra.

Del šios naujos socialdemokratų pardavystės yra neišvengiama kova viduje pačios jų partijos; ir jau yra tos kovos ženklų. Darbininkų apgyven-toj Berlyno dalyj, Weddinge, 9,000 Socialdemokratų Partijos narių išvaikė senuosius viršininkus iš vadovybės vietų ir išsirinko įvairius sau komitetus, manydami, kad socialdemokratinės organizacijos turės pereiti į nelegalę (slaptą) būklę. Faktiškai toks pat nuotikis įvyko Lichtenberge ir kitose apskrityse. Bijodami, kad taip neišeitų ir pačiame Berlyne, jo distrikto Socialdemokratų Partijos vadai uždraudė daryti partiji-

Tokie įvykiai diena iš dienos, be abejojimo, darysis skaitlingesni. Vis daugiau socialdemokratiškų darbininkų apleidžia partiją, piktindamiesi išdavikiška jos vadų politika. Šių darbininkų dalis, beje, dar tebetikėdami radikališkais žodžiais "kairiųjų" veidmainių, bandys sutverti naują socialdemokratišką organizaciją, gal net palėpinę (pogrindinę). Tikrieji gi revoliuciniai darbininkai pereis iš socialdemokratijos į Komunistų Partiją.

Bet būtų labai didelė klaida manyti, kad socialdemokratija jau yra likviduota Vokietijoje. Besivystant įvykiams, kaip kad dabar, atsiras tokia padėtis, kad fašizmas nepajėgs pats savime pasilaikyti; ir tuomet fašistai panaudos socialdemokratiją kaip "kairiąją" partiją "darbininkams," kad tik šie nenueitų pas komunistus.

Vokietijos Komunistų Partija turės labai rūpestingai, pakantiškai ir nuodugniai pasidarbauti, kad įtikinti socialdemokratiškus darbininkus Vokietijoje, jog, būtent, ant socialdemokratijos krinta kalčia už galios perleidimą į fašistų rankas. Labai didelė ir pamatinė klaida būtų atsidėti vien ant sąlygų eigos ir manyti, kad jos pačios darbininkus pertikrins be planingo, sistematiško pasiaukojančio ir drąsaus darbo iš Vokietijos Komunistų Partijos pusės.

O. Piatnickis.

Roosevelto "Nauja Dalyba" ir NRA

Liepos mėn. 7-10 dd., 1933, New Yorke įvyko nepaprasta J. V. Komunistų Partijos Konferencija, kurioje buvo priimtas Partijos nariams Atviras Laiškas, analizuojas esamą šalyje padėtį ir trūkumus pačioj Partijoj, o taipgi nurodymus, kurie reikalinga būtinai praveisti, norint, idant Kompartija pataptų masine ir galėtų vadovauti proletariato kovoms. Kalbamoj konferencijoj d. E. Browderis patiekė pranešimą, smulkmeniškai aiškinantį esamą padėtį. Žemiau telpas straipsnis yra dalis to pranešimo. Nors pranešimas darytas šeši mėnesiai atgal, tačiau jo turinys atsako pilnai ir dabarčiai. Roosevelt politiką, paprastai, vadinama "New Deal," ką mes lietuvių kalboj vadiname "Nauja Dalyba."—RED.

"Nauja Dalyba" yra greitas buržuazinės politikos išsivystymas, kurį iššaukė krizio smūgiai, klasių kovos paaštrėjimas namie ir ateinantis naujas imperialistinis karas. "Nauja Dalyba" yra tokia politika, kur išsijuosus kapojama pragyvenimas masėms savo šalyj ir vedama kova už rinkas užsieny, ir vis tuo tikslu, kad išlaikyt pelnus finansiniam kapitalui. Tai yra politika aršios priešpaudos namie ir imperialistinio karo su užsieniu. Ir ta politika reiškia tolesnį pasaulinio krizio ėjimą aštryn ir gilyn.

Paskutiniu laiku labai įėjo madon šnekėti apie "Naują Dalybą", kaip apie amerikiniį fašizmą. Net vienas Mussolinio laikraščių sako, kad Rooseveltas eina taku, kurį nužymėjo Italijos fašizmas.

Norman Thomas prisidėjo prie to klausimo su savo gilia minčia ir parašė kelis ilgus straipsnius kapitalistinėj spaudoj, nurodinėdamas, kad "Nauja Dalyba" tai esą "ekonominis fašizmas" ir kad jinai susidaro iš gerų ir blogų dėsnių; daugelis tų dėsnių, girdi, iš esmės net "pažangūs," jeigu kur

greta su jais neina "politinė reakcija." O grupė teisingų revoliucinių darbininkų Brooklynne neseniai išleido lapelį, kur užreiškė, kad Rooseveltas ir Hitleris tai tas pat dalykas. Bet šitokie atsakymai klausimo apie tikrąjį "Naujos Dalybos" pobūdį nedaug mums tepatarnaus.

Tiesa, kad jau nuo senai esami Amerikoj fašizmo reiškiniai yra dabar labai žadinami, ir jie noksta sparčiau, negu bet kada. Bet pravartu mums būtų prisiminti, kaip išlukšteno fašizmą Vienuoliktas ir Dvyliktas Plenumai Komunistų Internacionalo Vykdančiojo Komiteto, idant galėtume suprasti dalykų stovį Vokietijoj ir teisingai pasverti įvykius Amerikoj.

Visųpirm, reikia suprasti, jog fašizmas naturaliai išauga iš buržuazinės demokratijos, sąlygose kapitalizmo smukimo. Tai tik kitoks pavidalas to paties klasinio viešpatavimo—finansinio kapitalo diktatūros. Tik šiąja prasme tegalima sakyti, kad Rooseveltas ir Hitleris yra tas pat, kad abudu yra finansinio kapitalo valios vykdytojai. Tai pat galima, tačiau, būtų pasakyti apie kiekvieną valdovą-vykdytoją ir bet kurios kitos kapitalistinės valstybės. Duodant fašizmo vardą viskam, kas tik yra kapitalistiška, būna naikinama visoks skirtumas tarp įvairių kapitalistinio viešpatavimo pavidalų. O jei iškeltumėm gi tuos skirtumus iki principinio skirtumo tarp fašizmo, iš vienos pusės, ir buržuazinės demokratijos, iš antros, tai būtų sekimas reformizmo, socialfašizmo linijos. Bet jei, antra vertus, visai nepaisytume tų skirtumų, tai būtų pavyzdys "kairiųjų" sapaliojimų.

Antra—augimas palinkimų į fašizmą yra ženklas, kad finansinis kapitalas silpnėja. Tai ženklas gilyn einančio krizio, rodantis, jog finansinis kapitalas nebegalės viešpatauti senaisiais būdais. Jis turi griebtis atviresnių žiaurumo ir teroro priemonių, ne pavieniuose atsitikimuose, bet apskritai, bespausdamas liaudį namie ir besiruošdamas karui su užsieniu. Fašizmas tai apsisaugojimui padaroma kontr-revoliucija kaip bandymas užkirsti kelią bekylančiai revoliucinei minių bangai.

Trečia—fašizmas nėra kokia skirtinga ekonominė tvarka. Ekonominiai fašizmo žingsniai, kuriais yra daroma pertaisymai kapitalistinių ūkio pavidalų, neina toliau, kaip tie veiksmi, kokius kapitalistinės klasės visuomet darydavo nepaprastuose įtempimuose laike karo ir besirengiant karui. Fašizmo tikslas yra apsaugoti ekonominį kapitalizmo surėdymą, privatinę nuosavybę gamybos priemonių, pagrindą finansinio kapitalo viešpatavimo.

Ketvirta—fašizmas pribrešta su tiesiogine parama socialistinių partijų, Antrojo Internacionalo partijų, tai tų viduj darbininkų klasės esamų elementų, kuriuos mes vadiname social-fašistais, atsižvelgdami į istorinę rolę, kurią jie vaidina. Apsimaskuodami priešingumu fašizmui, jie tikrumoj praskina kelią fašizmui ateiti į galią. Jie nuginkluoja darbininkus, prigaudinėdami juos teorija "mažesnio blogumo," (negu proletarinė revoliucija); jie sako darbininkams, kad negalėsime paimti ir savo rankose išlaikyti valstybės galią; jie kursto nepasitikėjimą revoliuciniu iš-

eities keliu, skleisdami šmeižtus prieš Sovietų Sąjungą; kylančias fašizmo jėgas jie apgaubia skraiste tuščių demokratiščių svajonių; jie skaldo tarptautinę darbininkų vienybę. Tatai jie daro po "socializmo" ir "marksizmo" maska. Šitokią vaidmenį Amerikoje vaidina Socialistų Partija, "kairieji" reformistai ir Amerikos Darbo Federacijos biurokratai.

Roosevelto programos išsivystymas labai išpūdingai paveiksluoja faktą, kad nėra jokios Chiniškos sienos tarp demokratijos ir fašizmo. Rooseveltas veikia visomis "demokratinėmis" valdžios gudrybėmis, su ypatingu "laisvu" ir socialdemagogišku antvožu,—tai bent skirtumas nuo Hooverio, kuris buvo atviras reakcionierius. Tačiau, prisidengdamas šitokiu dūmų debesėliu, Rooseveltas nuodugniau ir žiauriau, kaip Hooveris, vykdo kapitalistinį užpuolimą ant masių pragyvenimo laipsnio ir aštriausią tautinį šovinizmą santykiuose su užsieniais.

Su "Nauja Dalyba" mes įžen-gėm į laikotarpį didžiausių priešgynybių tarp žodžių ir darbų iš valdžios galvų pusės.

Hooveris atsisakė išmokėti buvusiems kareiviams bonus ir pašaukė prieš juos kariuomenę, tuo būdu nužudydamas Jušką ir Carlsoną. Rooseveltas suplaukusiems į sostinę veteranams davė stovyklą ir maisto, ir juos pasitikti pasiuntė ne kariuomenę, ale savo žmoną. Bet kur Hooveris atmetė bonus, Rooseveltas taip pat atmetė bonus, tik Rooseveltas dar pridėjo magaryčių — nukirto 500 milijonų dolerių nuo ex-kareivių pensijų ir sužeistų bei paliegusių veteranų pašalpos.

Roosevelto tarptautinės šnekos tarnauja tik pridengimui fakto, kad prasideda aštriaus-

šias prekybos karas, kokio iki šiol dar nebuvo pasaulyje,—kuomet Jungtinės Valstijos dabar ėmė su nupigintu doleriu, su infliacija operuoti pasaulinėse rinkose, plačiu mastu dumpindamos šios šalies tavarų užsienin.

Savo rinkimų vajuje Rooseveltas naudojo obalsį bedarbių draudimo (insurance) ir paramos jiems lėšomis centrinės valdžios; o paskui, atsisėdęs valdžion, jis atmetė bedarbių apdraudą ir pradėjo griežtai kapti jų pašalpą, steigti verstino darbo stovyklas ir tt.

Su augštesnių algų obalsiu Rooseveltas vykdo didžiausią šios šalies istorijoje darbo mokesnio kirtimą. Su obalsiu: "laisvė darbininkui priklausyti bet kuriai unijai, pagal savo pasirinkimą," dabar darbininkai yra genami į kompanines unijas arba į visokios darbininkiškos garbės nustojusią Amerikos Darbo Federaciją; atimama jiems streiko teisė; užpuolimais gi, daromais prieš kovingas unijas, norima įsias visišškai sunaikinti.

Su šauksmu, "ištraukime valdžią iš Wall Stryto rankų," Rooseveltas varo didžiausią vaju už praplatinimą trustų ir monopolijų galios; jis tuomi naikina savarankius atskirus fabrikantus ir mažuosius kapitalistus, o finansinio kapitalo galybę jis drūtiną nuodugniau, negu bet kada pirmiau jina buvo drūtinama. Šalies iždą jis perleidinėja į didžiųjų kapitalistų kišenių. Kuomet Hooveris davė kapitalistams 3 bilionus dolerių per metus, tai Rooseveltas jiems sukišo 5 bilionus dolerių per tris mėnesius.

Kas liečia dar įstatymais Amerikoje nepripažįstamo fašizmo, atsiminkime, kad būtent pietinėse valstijose, toje demokratų partijos tvirtumoje, at-

sirado Ku Klux Klanas ir ten jis dabar gaivinamas. Tai pietinėse valstijose iš kartos į kartą įrodė melagingumą demokratų gyrimosi laisvumu; tatai pietinėse valstijose buvo įrodyta žvėriškais negrų lynčiavimais, atėmimu balsavimo teisės iš negrų ir Jim Crow įstatymais, kuriais negrų masės viešai išskiriamos nuo baltųjų. Tokiais tai veiksmiais pietinių valstijų valdovai numušė ten ir baltųjų darbininkų gyvenimą daug žemiau, negu visose kitose šalies dalyse.

Didelė darbininkų dalis pamatinėse Amerikos pramonėse gyvena kompanijų miestuose, kurie kūnu ir siela yra stambųjų trustų nuosavybė, ir jau senai ten jie kenčia nuo tokių pat žiaurių ir priespaudingų sąlygų, kaip šiandieninėje Hitlerio valdomoj Vokietijoje.

Aišku, jog daug kas yra fašizmo labai veikiamą Amerikoje ir juo daugiau fašizmo naudai nuveikia Rooseveltas.

Bet tai būtų netiesa kalbėti apie "Naują Dalybą," kaip apie išvystytą jau fašizmą. Toliau, bekylant augščiau revoliucinei masių kovai, buržuazija ims labiau ir labiau naudoti fašistines priemones. O ar fašistinis režimas bus kada galutinai įgyvendintas Amerikoje, tai visiškai priklausys nuo revoliucinės masių kovos sėkmės, nuo to, ar masės pajėgs nugalėti atakas, daromas atėmimui masės teisų ir numušimui žemyn jų būklės laipsnio.

Kokie tad yra svarbiausi "Naujos Dalybos" požymiai? Peržvelgkime ją ištiesai, kaippo tam tikrą parėdymų sistemą, ir suglauskime krūvon įvairias ypatybes, įkūnytas naujuose įstatymuose ir veiksmuose Washingtono. "Naujos Dalybos" ypatumus galima subendrinti šitokiais skyriais: 1) Trusti-

nimas; 2) Infliacija; 3) Tiesioginė valdžios pašalpa finansiniam kapitalui; 4) Mokesčiai apyvimos žmonių masių; 5) Ekonomijos—"taupumo" programa; 6) Lauko ūkio programa; 7) Armijos ir laivyno priuošimai; 8) Judėjimas linkui tiesioginio ir netiesioginio darbininkų sukareiviavimo (militarizavimo).

Vyriausi "Naujos Dalybos" Ypatumai

Pirma, *trustifikacija, arba trustinimas*: Po priedanga "radikalio" obalsio "kontroliuojama gamyba," Pramonės Atgavinimo Aktas (NRA) tik paskubino ir daiktan suglaudė (scentralizavo) pramonės traukimą į trustus, kurie jau ir taip nuo senai yra viešpataujantis dėsny Amerikos ekonominiame gyvenime. Dabar yra vykdoma šlavimas laukan "mažiukų" kapitalistų. Pastarieji yra priversti pasiduoti trustų nustatytiems kodeksams, kurie turi įstatymų jėgą. Tie "mažiukai" yra nusmerkti pragaiščiai, ir jie todėl skuba tik išsiderėti geriausias sąlygas ir neva "laisvai" susilieti su didžiausiais kapitalistais pirma, negu bus šalin nušluoti. Kapitalistų kainų nustatymui yra suteikta įstatymo jėga ir pelnus didiesiems trustams užtikrina valdžia. O kai dėl "kontroliuojamos gamybos," tai vienas valdžios atstovas pats pasakė, jog "varžytinės nėra panaikintos; jos tik į augštesnę plotmę pakeltos." Tai tikra tiesa. Tas naujas sustiprinimas monopolinio kapitalo galybės didina suirutę, priešingumus ir nelygumus ekonominėje Amerikos padėtyje. "Kontroliuojama gamyba" yra visai negalimas dalykas pagrindais privatiškos kapitalistinės nuosavybės. Ir kas iš to išeina, tai tik stambiųjų kapi-

talistų galios augimas ir sykiu smarkėjimas visų ekonominių ir visuomeninių prieštaravimų.

Antra, *infliacija*: Nuolatinis dolerio piginimas tarnauja keliems tikslams. Visųpirm, jis tarnauja visuotinam mušimui žemyn masių būklės per produktų kainų kėlimą šalyje, ypač per mažėjimą tikrosios darbininko algos (kurios perkamoji jėga jau 1933 m. rugpjūtį buvo per 20 nuošimčių mažesnė). O jeigu pažiūrėsime į kainų eigą paskutiniu laiku, pamatysime, jog tikrosios darbininko algos mažinimas dabar vykdomas labai smarkiai. Toliaus, infliacija padeda bankams ir šiaip finansinėms įstaigoms atsigriebti tuom, kad pakelia rinkoje vertę tų įstai-gų nupuolusių užstatų ("užtikrinimų"). Trečia, infliacija iš dalies nusavina (eksproprijuoja) sutaupymus ir investmen-tus vidurinių klasių (kuomet at-mokama jiems tuom pačiu skai-čium nupigintų dolerių vietoj jų pirmiau įdėtų daug branges-nių dolerių.—Vert.). Ketvirta, infliacija laikinai iššaukia di-desnį tavorų reikalavimą, kas tūlą laiką paakstina industrinę gamybą, o tai todėl, kad spekuliantai ir pelnagrobiai viens už kito skuba prisipirkti tavorų ir prisikrauti jų į sandėlius, kad paskui galėtų augštesnėmis kainomis pardavinėti. Penk-ta, infliacija iššaukia baisų prekyboje kainų kapojimo ka-rą ir tavorų dumpinimą į pa-saulines rinkas. Visi tie infliacijos išdavaai tarnauja drūtinimui finansinio kapitalo, didina jo pelnus lėšomis vis aštresnio masių išnaudojimo savo šalyj, ir tiesioginiai veda į imperia-listinį karą.

Trečia, *tiesioginė pašalpa kapitalistams*: Tatai yra tik praplatinimas Hooverio politikos su jo Finansinio Atsteigimo Kor-

poracija. Daug bilionų dole-rių, po "paskolos" priedanga, yra supilama, kaip dovanos, į didžiųjų kapitalistų skrynias. Ir visi tie pinigai pareina iš masių būklės pabloginimo, iš nusavinimo smulkiosios buržuazijos sutaupymų ir iš masių apkrovimo mokesčiais.

Ketvirta, *mokesčių progra-ma*: Su "Nauja Dalyba" yra varoma pačių apribotų dabarti-nių mokesčių perkėlimas nuo didesnių nuosavybių ir nuo stambių pajamų (įplaukų) ant darbininkų ir fermerių masių sprando. Beveik visi padidinti mokesčiai yra uždedami kaippo taksai ant įvairių pardavinių; tai netiesioginis mokesčių trau-kimas iš smulkiųjų vartotojų. Visi žingsniai, daromi būk tai padidinimui mokesčių nuo stambesnių įplaukų paprastai užgula ant vidurinės klasės, o stambieji kapitalistai pasilieu-suoja nuo bet kokių valdžiai mokesčių, kaip kad įrodė pavyz-džiai pačių didžiausių kapita-listų: Morgano, Otto Kahno, Mitchellio ir kt., kurie per ke-lis metus nemokėjo jokių taksų nuo savo įplaukų.

Ketvirta, *ekonomijos (arba "taupumo") programa*: Kuomet įvesta įvairūs nauji mokes-čiai ir vėl bilionai dolerių pa-dalinta bankams ir trustams, tai "ekonomiškumas-taupumas" vyrauja tiktai tokiose valdžios išlaidose, kurios plaukia linkui masių arba "mažiukų žmone-lių." Valdžia paduoda pavyzdį ištisai kapitalistų klasei tuom, kad pati urminiai kapoja algas, įveda racionalizaciją-paskubą savo darbuose, masiniai atleidi-nėja valdiškus darbininkus ir tarnautojus ir tt. Karų vete-ranams nuskelta pusė biliono dolerių pašalpos, kuri buvo mokama už kariškoj tarnyboj įgytus nesveikumas bei sužei-dimus. Bedarbių šelpimas yra

pavaduojamas verstino darbo stovyklomis; visokeriopi socialiai (viešieji) patarnavimai griežtai apraižyti arba visiškai sustabdyti. Tai tokia "Naujos Dalybos" "taupumo" programa.

Šešta, *lauko ūkio programa*: Kuomet milijonai darbininkų kenčia alkį, neturėdami maisto, tai valdžia deda pastangas sumažinti farmų produktų gamybą. Pagal valdžios patvarkymą, medvilnė (bovelna) yra užariama laukuose. Tai "Nauja Dalyba." 30 nuosimčių mokestis yra uždėtas ant duonos tuo tikslu, kad fermeriai galėtų, mažiau dabar parduodami kviečių, o gaut už juos tiek pat kaip pirma (geriausiam atsitikime). Tie fermeriai tegalės pasilaikyti tik ant bankruto kranto, kad ir geriausiam atvejyje; o masės gaus mažiau duonos ir brangiau turės už ją mokėti. Skolintojai pinigų už užstatus (morgičius) patys surys didelę daugumą neva fermeriam skiriamos pasparties, kaštais masių pilvų. 1933 metų kviečių derlius, supirktas nuo fermerių po 25 centus už bušelį, jau spekuliantų rankose, ir jų kaina smarkiai kyla, su milžiniškais pelnais spekuliantam. Kol fermeriai gaus 80 centų iki dolerio už bušelį kviečių iš kito derliaus, tai doleris bus per infliaciją taip praskiestas, kad tebus vertas vos apie 25 centus, ką fermeriai gavo už bušelį ir pirmesniais metais. Juo blogiau bus fermeriams, kad reikės mokėti už pramonės produktus monopolines kainas, skardžiai keliamas sulig "Naujojo Dalybojo" vykdytino Allotment Plano, kuriuo norima perskirti darbininkus su fermeriais ir užkurti aštrias varžytines vieny su kitais; bet pačios masės, jų skai-

čiuje ir fermeriai, sumoka viso to lėšas.

Septinta, *kariški armijos ir laivyno priruošimai*: Tai yra viensvarbiausia "Naujos Dalybos" ypatybė. Įtužęs prekybos karas pasaulinėse rinkose, baisiai paaštrėjęs dėl dolerio vertės kritimo, jau suardė ekonominę Londono konferenciją ir privedė imperialistinių šalių tarpusavinius priešingumus prie kritiško punkto. Anglijos santykiai su Amerika kertasi kiekvienoje srityje. Japonijos santykiai su Amerika eina aštryn. Valdžia, kuri gyvendina tą banditišką infliacijos ir dumpinio politiką, tuo pačiu laiku žemyn mušdama masių būklę savo šalyje, tokia valdžia turi būti, savaime suprantama, drūčiai apsiginklavusi. Neišvengiamoji, todėl, "Naujos Dalybos" dalis yra didžiokiškas statymas naujų karo laivų, šarvuotlaidžių, gaminimas naujų nuodingų dujų, sprogstamųjų medžiagų, naujų tankų ir kitokios naikinimo mašinerijos, didinimas ginkluotų pajėgų, kėlimas algų karininkams. Pramonės atgaivinimas, vadinasi, turi būti pagreitintas tuom, išjudinama kariška pramonė dirbti net virš laikiais. Tokių kariškų besirengimų dar niekados nėra buvę nuo pat 1917 metų.

Aštunta, pagaliam, tai judėjimas linkui *darbininkų sukarėvinimo* (arba jų militarizavimo). Šičia bus pati tiesioginė ir atviriausia dalis fašistinių "Naujos Dalybos" savybių. Griežčiausia to išraiška yra verstino darbo stovyklos su doleriu algos dienai. Jau kiek 250,000 darbininkų yra tose stovyklose. Tuo verstinu darbu yra siekiama kelių aiškių tikslų. Pirmučiausia, tai "pavyzdinis" algų laipsnis, linkui kurio kapitalistai visur kur bandys varyti vadinamus "laisvus"

darbininkus. Tuom yra daužoma nuo senai įsigyvenę Amerikoje algų laipsniai. Antra, tuom yra laužoma bedarbių šelpimo sistema ir vykdoma toks "principas," kad turi būti atidirbama už bet kokią gaunamą pašalpą. Trečia, tuomi yra patiekiami pigūs darbininkai valdiškiems darbų projektams, daugiausia kariško pobūdžio darbams, ir kai kuriems parinktiniais kapitalistams. Ketvirta, tuom yra iš miestų ištraukiama stipriausi ir veikliausi bedarbiai darbininkai; mat, miestuose, kaip kad patys valdžios atstovai yra pareiškę, jie sudaro "pavojų įstatymams ir tvarkai," todėl tie "pavojingi" žmonės gabenami į stovyklas ir statomi po kariška kontrole. Penkta, tuom yra steigama kariški rezervai (atsarginiai), kurie jau mankštomis, kaip žmogiškas kanuolių pašaras ateinančiam karui.

Bet Pramonės Atgaivinimo Akte yra numatoma pastangos militarizuoti darbininkus daug platesniu mastu, nors gana skirtingu pavidalu nuo verstino darbo stovyklų. Dirbantiems pramonės darbininkams yra planuojama įvesti pusiau-kareiviškas režimas, iš daugelio atžvilgių panašus į senuosius karo laiko įstatymus—su valdžios nustatomu darbo mokesniu, su verstinu sutaikymu visų darbininkų ginčų su samdytojais, kur valdžia būtų taikytoja; į tą programą įeina ir panaikinimas streiko teisės ir sunaikinimas savistovios darbininkų organizacijos. Šie dalykai manoma įvykdyti su pramonės kodeksais, išdirbtais samdytojų ir su Rooseveltto pasirašymu pakeltais iki įstatymų galios, remiamais, kur ir kada reikia, Amerikos Darbo Federacijos ir Socialistų Partijos, kurios jau visaširdžiai pri-

sidėjo prie to “gražaus” planuko.

Darbininkams pavestame “Naujos Dalybos” skyriuje būtent ir matome aiškiausius pavyzdžius pakrypimų linkui fašizmo. Tai amerikinis brolis Mussolinio “korporacinės valstybės,” su valstybiniai kontroliuojamo darbo unijom, varžiai surištoms su samdytojais ir diriguojamoms pačių samdytojų. Ščia taip pat turime ryškiausią pavyzdį, kokią rolę vaidina Socialistų Partija ir darbo unijų biurokratija; čia matome vaidmenį social-fašistų, kaip fašizmo programos išnešiojų tarp masių, kuriuo tai būdu jie ir grindžia kelią užkorimui fašistų kontrolės ant masių.

Kova Prieš NIRA

Kova prieš Nacionalį Pramonės Atgaivinimo Aktą (NIRA arba NRA)—Kaip mes ją suorganizuosime? Tatai nėra paprastas bei lengvas uždavinys. Tuščios svajonės apie “Naują Dalybą,” kaip kelią sugrįžimui atgal į gerovę, dar stipriai laikosi plačiose miniose. Atnarpliot tas svajones, parodyt, kodėl jos yra bergždžios, ir išblaškyt tuos prisi-gaudinėjimus—visam tam reikės mums daugiau patyrimo, o labiausia reikia, kad Komunistų Partiją prie to darbo stotų ir dirbtų veikliai, be sustojimo ir su geru apgalvojimu išanksto. Tos svajonės rymo ne tik ant Rooseveltto šeimininkavimo “naujoviškumo,” ant jo demagogijos, bet ir ant kitų dviejų svarbių dėsnių. Pirmas dalykas, tai kaip sakoma, “praktiškų vaisių” pasirodymas — pramoninės gamybos padidėjimas; antra, tai veiklios pastangos, kurias deda Amerikos Darbo Federacija ir Socialistų Partija beremdamos Rooseveltto programą.

Turime labai gerai išsiaiškinti, ką reiškia tas padidėjimas gamybos pramonėje. O kai kuriose pramonėse buvo stambaus padidėjimo. Šį faktą užginti būtų didžiausia kvailybė. Kapitalistinėj spaudoj jis buvo labai perdėtas, ir mes galime tatau nurodyti. Tačiau ve kas ištikrųjų svarbu: pereitais metais racionalizacija ir skubotumas daugumoje pramonių taip toli pažengė pirmyn, kad net padaugėjus gamybai, o darbininkų iš viso dabar mažiau tedirba, nei metai atgal. Klasiškas to pavyzdys buvo parodytas automobilių darbininkų suvažiavime: Fordo fabrikuose 10-tu nuošimčiu daugiau pagaminta, negu pereitais metais, o darbininkų skaičius sumažinta 20-tu nuošimčiu... Dabar jau patys kapitalistai bendrai pripažįsta, kad net jeigu vėl visos pramonės pradėtų dirbti pilnu savo pajėgumu, vis tiek nepaimtų visų bedarbių darban: dar liktų nuo 8 iki 10 mil. nuolatinių bedarbių. Kada masės pilnai supras ir permatys, jog nuo to priklausys darbininkų sąlygos, net jeigu kurie bus laimingi gaut darbo, tuomet didelė dalis jų bergždžių svajonių apie “Naują Dalybą” bus pakirsta.

Toliau. Gaminimo padidėjimas dar nėra suvartojimo padidėjimas nei vartojimo rinkos pagerėjimas. Priešingai, daugelis svarbiausių produktų rodyklių parodo vartojimo mažėjimą. Juk departmentinių sandėkų pardavimai už 1933 m. birželio mėnesį sumenkėjo 5 nuošimčiu, lyginant su metais atgal; o departmentinės sandėkros suteikia vien svarbiausią smulkmeniškos prekybos rodyklę. Bet jeigu vartojimas neauga (o jis neauga), iš kur tad pareina tie dirbinių reikalavimai, del kurių gaminimas

pakilo? Lygiai aišku, jog šis gaminimas eina spekuliantų rinkai, atsiradusiai del dolerio infliacijos. Dolerio vertei slenkant žemyn, taigi kylant kainoms, visi spekuliantai ir pelnagrobiai kraunasi tavorus į sandėlius, tikėdamiesi toliau juos augštesnėmis kainomis išparduoti. Tavorų susikaupimas sandėliuose auga. Viršprodukcija, kitais žodžiais, prigaminimas didesnio tavorų daugio, negu juos gali sugert veikloji rinka, dabar stovi augščia, negu bet kada. Ir jeigu dolerio infliacija (piginimas) būtų sustabdyta, tai rinka galvatrukčiais nudardėtų į dar gilesnę krizį, negu kada pirmiau. Štai kodėl Rooseveltas buvo taip nusiteikęs vėly įžeisti kiekvieną kitą imperialistinę šalį ir suardė Londono ekonominę konferenciją, kad tik nenustatyti doleriui pastovios vertės. Bet net toliau, neribotą laiką varant infliaciją, negalima su jąja palaikyt šią netikrą rinką ilgiau, kaip per tūlą laiką. Anksčiau ar vėliau, veikiausia anksčiau, susikaupę medžiagų ir tavorų sandėliai sulaužys tą spekuliacinę rinką... Ir tuomet pabaiga bus blogesnė, negu pradžia.

Amerikos Darbo Federacija ir Socialistų Partija vaidina labai svarbų vaidmenį, augindamos ir remdamos masių apsigaudinėjimus kai del Rooseveltto. Buržuazijai labai rūpi, kad masės nesipriešintų užpuolimams iš kapitalistų pusės. Darbininkai ir fermeriai, tačiau, veikliai priešinasi tiems užpuolimams (kaip jau parodė streikų banga), ir tuo būdu ap-sunkina Rooseveltui pravedimą jo programos. Mat, per masinių pasipriešinimą galima priverst vyriausybę bent nusileidimų padaryt. Rooseveltto uždavinys yra: kaip suturėt ma-

ses nuo kovos; ir svarbiausi jam padėjėjai tame darbe yra Amerikos Darbo Federacija ir Socialistų Partija.

Reikia Faktiškai Numaskuot Amerikos Darbo Federacijos ir Socialistų Partijos Rėmimą NRA

Amerikos Darbo Federacija besąlyginiai priima NRA, ir pasižadėjo neleisti savo nariams streikuoti, o be protesto priimt bi-kokus nutarimus, kuriuos padarys samdytojai ir Rooseveltas. Federacijos vadai bendradarbiavo su kapitalistais išdirbime kodeksų, kaip kad verpimo-audimo pramonėje, kur tapo darbininkams nustatyta žemesnė vidutinė alga, negu ji buvo pirm to ir 35 nuoš. mažesnė, negu prieš keturis metus. Jie daro puikius, blizgančius masėms pažadus gėrybių iš NRA, jeigu tik jos dėsiai Amerikos Darbo Federaciją. Jie varo didelius naujų narių vėjus; ir viskas daroma taip, kad darbininkai manytų, būk jie įstoja į tokią “darbo uni-ją,” kuri ves “bendrąsias derybas” del augštesnio darbo mokesnio. Tie darbininkai dar nesupranta, kad “algų kodeksai” neturi net panašumo į bendrąsias derybas, nekalbant jau apie kovą; jie dar nemato, jog šios “darbo unijos” nėra darbininkų veikimo įrankis, bet samdytojų įnagis, kuriuom bosai galėtų užsitikrinti prieš visoki veiksmą iš darbininkų pusės.

Socialistų Partija labai veikliai rėmė “Naują Dalybą.” Jau pirmose Roosevelto režimo dieneose Norman Thomas ir Morris Hillquit formaliai atsilankė pas Rooseveltą Baltajame Name ir paskui išleido viešą pareiškimą laikraščiams, girdami Rooseveltą ir piršdami jo programą darbininkams. Nesenai įvyku-

siame Socialistų Partijos Nacionalo Vykdančiojo Komiteto susirinkime Readinge, Pa., buvo nutarta be apsiribojimų dėtis su Amerikos Darbo Federacija reikale įvykdymo to pramoniškos vergijos akto (NRA). “Kairieji” reformistai, muste’iečiai, svirduliuoja tarp Socialistų Partijos pozicijos ir klasinės kovos; mat, jų pačių pakairėje sekėjai daro į juos spaudimo. Norėdami išlaikyti sau pasekėjus, vadai muste’iečiai jaučiasi priversti žodžiais pritarti bendram darbininkų frontui, o kartais daryti ir praktikos žingsnių kovose už tikruosius darbininkų reikalus. Mūsų uždavinys yra patraukti tas mases prie aiškos ir nedvejojančios taktikos. O tie socialfašistai tai yra šturminiai kareiviai finansinio kapitalo, kurių uždavinys yra įbrukt “Naują Dalybą” į darbininkų stovyklą.

Norint sukelti ir suorganizuoti darbininkus prieš tą pramoniškos vergijos įstatymą, būtinai reikia apšvietos darbo, o tam reikia tinkamų veiksmų ir manevrų, kad plačiausios masės tuos klausimus aiškiai suprastų. Štai kodėl Darbo Unijų Vienybės Lyga ir Nacionalės Tekstilės Darbininkų Unija pasiuntė savo delegaciją Washingtonan į posėdžius, kur buvo svarstoma kodeksas audėjams. Draugė Croll, kuri ten vardu delegacijos kalbėjo, numaskavo visą NRA tikslą ir to įstatymo vaisių, kaip darbininkų pavergimą ir dar didesnę jų suvarginimą. Jinai pareiškė, jog darbininkai neatsisakys teisės streikuoti prieš bet kokias netinkamas jiems sąlygas. Paskui ji pasiūlė pridėti darbo kodeksui tokius pataisymus: garantuoti ne mažiau kaip \$720 algos per metus, sulig užtikrintų bent 40 darbo

“Negyvas nekalba,” todėl naziai pasiskubino nukirsti galvą Van der Lubbei (Paveikslas “D. W.” artisto I. Burck).

savaičių metam su ne mažiau kaip 30 ir ne daugiau kaip 40 darbo valandų per savaitę. Vyriausybė atsisakė net svarstyti bent vieną šių pasiūlymų, taikomų tikram pagerinimui darbininkų būklės verpyklose-audyklose; ir tuom vyriausybė parodė, kad visas šio įstatymo tikslas yra tik užtikrinti fabrikantams pelnus ir nuslopinti biokojų veiklą pasipriešinimą iš darbininkų pusės.

Darbo Unijų Vienybės Lyga, be to, reikalavo iš vyriausybės įvairių kitų darbininkams užtikrinimų, kurie taip pat buvo atmesti.

Būtinai tad reikalinga, kad kiekviena revoliucinė darbo unija bei kairioji grupė padarytų panašius žingsnius savo dirbamoj pramonėj ir supažindintų su tais veiksmais kaip galint didesnį skaičių darbininkų, išdėstant mūsų reikalavimus tuo tarpu, kai būna apdirbinėjama jiems darbiniai kodeksai. Tatai bus įrankis masinei darbininkų agitacijai, organizacijai ir kovai už tuos reikalavimus, kuriuos mes tuo laiku išstatome.

Mes turime akylai tēmyti Amerikos Darbo Federacijos gudrybes ir išmokyti jāsias aikštēn iškelti ir minioms parodyti. Neužtenka vien pasakyti, kad Amerikos Darbo Federacija tarnauja valdžiai ir samdytojams. Mes turime tatai įrodyti ir faktais parodyti jų manevrus. Pavyzdžiui, kuomet buvo svarstoma Washingtone kodeksas sąlygų audėjam-verpėjam, William Green, Amerikos Darbo Federacijos prezidentas, net per laikraščius viešai stėjo prieš tą kodeksą todėl, kad darbininkam nustatoma tik 12 dolerių algos savaitėj, o jis reikalauja 16 dolerių. Bet pirm to pats Green padėjo fabrikantams sutaisyti šį kodeksą, ku-

riam jis paskui neva priešinosi. Toliau McMahon, federacinės Tekstilės Darbininkų Unijos prezidentas, taipgi prabilo, būk nesutikdamas su \$12, ale reikalaudamas jau tik \$14.00 savaitinės algos audėjams. Tuomet vienas iš valdžios komisionių, p. Allen, matyt, dar nepatyręs žaisti “bolę” su Amerikos Darbo Federacijos vadais, ėmė ir paleido katę iš maišo; jis pasipiktinęs sušuko, kad pats McMahon drauge su juom apdirbinėjo šį audėjam kodeksą ir sutiko su kiekvienu jo punktu!

Tatai yra daug pasakantis atsitikimėlis, ir jis turėtų būti praneštas kiekvienam pramonės darbininkui.

P-s Allen ir visi kiti vyriausybės komisionieriai, be abejojimo, buvo po to sušaukti į privatišką konferenciją ir jiems ten išaiškinta, kad jie neturi viešai išduoti Amerikos Darbo Federacijos vadus, kurie su jais slapta išvien dirba; kad reikia duoti tiems vadams laisvę viešuose posėdžiuose palošti; tegu jie čia paveidmainiauja ir, mulkindami darbininkus, pasako, būk jie priešingi tokiam bei tokiam kodekso punktui.

Reikalinga taip pat išmokyti faktais numaskuoti Socialistų Partijos manevrus. Žymusis jos vadas Norman Thomas yra vienas naudingiausių Rooseveltui talkininkų vykdyti “Naują Dalybą.” Norman Thomas, žinoma, pats viešai to nepasiskakys. Jeigu jis taip padarytų, tad iš jo toliau Rooseveltui būtų ne daugiau naudos, kaip iš bet kurio tiesioginio savo ministerio. Norman Thomas, todėl, sakosi nesutinkąs su pamatine NRA kodeksų filosofija; bet paskui jis priduria, kad Washingtono politikai yra žiopli; jie, girdi, nemoka parašyti tokį įstatymo sumanymą,

kad juom ištikrųjų galėtų įgyvendinti stambiųjų fabrikantų norus; taigi jie, kaip suranda Norman Thomas, palikę tame sumanyme daug skylių; o darbininkai, esą, gali tomis skyliųmis pasinaudoti ir tą įstatymą paversti visai skirtingu dalyku, negu kapitalistai norėjo. Norman Thomas, vadinasi, įtikinėja darbininkus, kad jie šį įstatymą gali panaudoti savo sąlygų pagerinimui, o ne didesniam kapitalistų pralobimui. Tos auksinės progos, kaip p. Thomas tvirtina darbininkams, daugiau negu nusveria blogąsias pasekmes šio įstatymo, kuris yra taikomas numušti darbininkams gyvenimo laipsnį, panaikinti streiko teisę ir sugrūsti juos į kompanijų kontroliuojamas unijas. Šalia šios Thomaso ir Socialistų Partijos propagandos eina jų pareiškimai šimtaprocentinio sandarbininkavimo su Amerikos Darbo Federacija, kuri atvirai remia tą įstatymą ištisai.

Labai svarbu laike pačių pradinų NRA žingsnių suspiesti plačiausią kaip tik galima pasipriešinimą prieš tą įstatymą ir prisirengti išplėtojimui masinių kovų, kurios tikrai kils artimiausioj ateityj. Šiuo gyvai-svarbiu dalyku, paliečiančiu visus reikalus kasdieninio darbininkų gyvenimo, mes turime išvystyti tikrą suvienytą kovos frontą. Jeigu bet kur būna reikalas ir proga panaudoti bendrą frontą, tai šičia kaip tik yra tas reikalas ir ta proga.

Vest agitacijos ir organizavimo darbą visose unijose ir kitose ekonominėse organizacijose kovai sulig šios programos ir prieš tuos asmenis, kurie seka pavojingą ir apgavingą politiką “taikaus bendradarbiavimo” su bosais.

Pasmarkinti kovą prieš sąu-

vališkus, parsiduodančius ir raketieriškus gaivalus unijose ir prieš Amerikos Darbo Federacijos viršininkus, kurie remia bei pakenčia tokius blogumus.

Išbudavot masines bedarbių organizacijas; padaryt, kad jos glaudžiai bendradarbiautų su dirbančiais darbininkais; darbuotis vienišimui visų bedarbiškų masinių organizacijų vietoje, valstijose ir visoje šalyje.

Organizuot ir remt streikus ir demonstracijas dirbančių ir bedarbių darbininkų.

Mūsų kritika turi būt labai aiškiai apgalvota; jos tonas turi būt nuosaikus ir susivaldantis, bet tuo pačiu laiku savo kritikoje mes turime nesidrovėdami kelti reikalingus klausimus. Mes turime išmokyti sukelti pačių masių kritiką kiekvieno silpnumo ir dvejojimo. Mat, kur argumentai neįtikina, tai masinis spaudimas dažnai įveikia.

Net geriausiose mūsų organizacijose ir tai yra apčiuopiamų pavyzdžių storžievisiausio sektantizmo ir nedakto "teorijų", yra ir atsiskaitymo rimtai eiti į platų masinį darbą; o tam darbui progų yra čia jau ir iš visų pusių, ir jos tik prašosi, kad mes jas panaudotume.

Padėtis Mūsų Partijoje

Pažiūrėkime dabar, kokių galimybių turi mūsų Partija imti ir spręsti visus tuos milžiniškus klausimus, kylančius iš dabartinės padėties. Kokia pamatinė pačios Partijos būklė? 1932 metais mūsų narių skaičius padvigubėjo. Bet pirmąjį 1933 m. pusmetį jis pasiliko toje pačioje vietoje. Mes buvome nutarę, kad naujų narių rekrutavimui neturi būt tam tyčia skiriamų vajų, bet kad jų traukimas į Partiją būtų kasdieninis darbas. Tai bu-

vė gražus nutarimas. Bet kaip mes jį įvykdėme?—Mes panaikinome specialų naujų narių vajų, bet jo nepavadavome rimtu, diena iš dienos varamu rekrutavimo darbu. Sėkmė buvo tokia, kad mūsų Partija nustojo augti. Tai yra nepaprastai rimtas ir pavojingas faktas. Aišku, jog dešimtys tūkstančių darbininkų yra gatavę tapti Partijos nariais, bet mes jų neatvedame į Partiją. Mes nesutvirtiname tų, kuriuos gauname. Narių skaičius taip ir tebestovi apie 20,000 su vidutiniais duoklių mokėjimais tarp 17 ir 18 tūkstančių per savaitę. Taigi negalime pasigirti rimtu narių priaugimu; ir kol mes dabartinėje sąlygose nepasieksime bei neprašoksime 50,000 narių skaičiaus, tol negalėsime didžiuotis kokių rimtesnių narių augimu.

Antra, tai mūsų narių dauguma susidaro iš bedarbių darbininkų, ir palyginant su dirbančiais partijiečiais, bedarbių narių skaičius nuolat didėja. Kiek naujų narių parenkame, tai daugiausia tarp bedarbių. Turimos iš kai kurių distriktų nepilnos skaitlinės rodo, jog visas 80-tas nuosimtis naujų narių neturi ryšių su dirbyklomis, fabrikais bei kasyklomis. Suprantama, kad mes norime pas save turėti visus šiuos naujus narius iš bedarbių tarpo ir dar daugiau jų turėti,—bet jeigu šaligrečiai nėra tuo pačiu laiku rekrutuojami dirbantieji darbininkai, tad Partijai grėsia labai rimtas pavojus, kad jinai gali likti bedarbių partija; kad gali pats Partijos sąstatas virsti kliūčia pamatiniam uždaviniui, tai yra, sukūrimui dirbančių ir bedarbių darbininkų vienybės. Aišku, kad šiuo atžvilgiu mes nedirbame sulig kokio savo pla-

no, o šiaip tik slenkame, katron pusėn lengviausia.

Trečia, tie nauji nariai, kuriuos mes gauname, nėra (nebent iki mažo laipsniuko) atvedami iš svarbiausio darbininkų sluoksniu—iš pagrindinių pramoninių, iš kasyklų, iš plieno darbininkų, gelžkelininkų tarpo ir kt. Mes nedirbame rimto planingo darbo tose svarbiausiose darbininkų dalyse. Čia vėl mes krutame pavėjui, paliekame aukos savaimiškumo, arba "savaimio ciančio judėjimo."

Ketvirta, mūsų veikimas darbavietėse tebėra gėdingai silpnas. Tik ketvirtas nuosimtis mūsų narių tėra dirbtuvių kuopelėse, arba branduoliuose; ir dar nematyti jokio didesnio pasitaikymo. Šimtai kuopelių buvo suorganizuota dirbtuvėse, rodos, tik tam, kad pranyktų; ir labai mažai vadovaujančių komitetų tėra bent tiek susidomėję, kad galėtų mums pasakyti, kaip ir kodėl tos kuopelės buvo suardytos ir kaip būtų buvę galima jas išsaugoti ir išbuduoti. Svarbiausia tie dirbtuvių branduoliai išmirė todėl, kad neturėjo tinkamos vadovybės, negavo praktiškos pagalbos iš Politinio Biuro, iš Centro Komiteto, iš distriktų komitetų, iš sekcijų komitetų. Mes neišmokome darbavietėje išjudinti reikiamą veikimą, be kurio branduolys gyvuoja tik iš pažiūros, ir todėl jis sudžius ir bus šalin nupūstas; o su veikimu turi sykiu eiti apsisaugojimas, kad draugai nenukentėtų. Nes jeigu to nebūs, tai priešai sunaikins mūsų dirbtuvinę kuopelę (arba branduolį). Mes rimtai nestudijavome būdų kovai su šnipais, kad juos aiškiai išskeltume ir iš dirbyklų išvytume per patį masinį darbininkų spaudimą. Mes nekreipėme rimto

dėmėsio į klausimus slapto veikimo dirbtuvėje; negana supratome, kad mūsų veikimas dirbtuvėje yra nelegalis darbas, ir kad mes turime išmokyti, kaip mitriausia sujungti ten viešą veikimą su slaptuoju. Buvo gležnumo ir Centro Komitete ir Politiniame Biure, kad tų klausimų stropiai neiškelė ir nevedė visą Partiją prie jų išsprendimo. Perdaug buvo mechaniško spaudimo iš viršaus, kad būtų atliekama nepriruoštas, n e s u p l a n u o t a s

darbas: nebuvo kiek reikiant domės kreipiamą į konkrečius, daiktinius dirbtuvėse klausimus ir į jų sujungimą su platesniais politiniais klausimais.

Penkta, visi žemesnieji mūsų vienetai kenčia nuo trūkumo konkrečių, apčiuopiamų uždavinių ir nuo stokos konkrečios, planingo darbo, sulig ištirtos padėties kiekviename tokia vienetė. Nuo gyvenimo atitraukti, bendri planai, išdirbti iš viršaus, yra me-

chaniškai "pritaikomi" gyvenimui kiekvienos ir bet kurios vietinės partijinės organizacijos. Vaisius gi toks, kad nėra ryšio su tikruoju gyvenimu, tik kaip pasitaikę, bendri veiksmai be pasisekimų, kurie todėl ir šaldo narių entuziazmą. Tatai vėl neša smukimą į netikslų savaimiškumą, ėjimą tokia linija, kur lengviausia; ir išeina neplaningas darbas, nekontroliuojamas veikimas.

Earl Browder.

Kiekvieno Komunistų Partijos Vieneto Tuojauniniai Uždaviniai

JVKP Centro Komiteto 17-tas Praplėstas Susirinkimas įvyko spalio mėn. 14-15 dd., 1933, kuriame buvo padaryta peržvalga Partijos darbuotės nuo tada, kaip buvo priimta Atviras Laiškas. Priimtojo savo rezoliucijoje, CK. apibrėžia sekančius kiekvieno Partijos vieneto (kuopos) tuojauninius uždavinius:

"Ypač turi būti pabrėžta svarba kasdieninių uždavinių kiekvieno Partijos vieneto, frakcijos ir komiteto: (a) Tuojaus traukti į Partiją platųjį aplinkinį ratą josios rėmėjų, o ypač veikliausius kovotojus dabar einančiose kovose; (b) tikrai varyti vajų, kad masiniai išplatintume "Daily Workerį," kaipo nepavaduojamą ginklą visose darbininkų klasėse kovose; sudrėtinti jau padarytus pagerinimus ir sustiprinti "Daily Workerį," kaipo agitatorių, organizatorių ir kaipo įrankį Atviro Laiško patvarkymų įvykdymui; (c) budavoti revoliucines darbo unijas ir opozicijas reformisti-

nėse unijose, išvystyti jas kaip tikrus augančių kovų vadus, ypatingos domės kreipiant į masės naujai sutrauktą į Amerikos Darbo Federaciją narių; rengtis ateinančiam Darbo Unijų Vienybės Lygos suvažiavimui; aiškiai nušviesti komunistų ir Partijos frakcijų rolę darbo unijose; (d) rimtai kreipti domės, kad būtų įvykdyti Partijos tarimai dėl išbudavojimo masinio jaunuolių judėjimo ir Jaunųjų Komunistų Lygos; (e) išvystyti ir išplėtoti masinį bedarbių judėjimą; taip pat išvystyti plačią masinę kampaniją dėl bedarbių apdraudos įstatymo; (f) sustiprinti mūsų darbą tarp negrų, ypač dėl jų įtraukimo į darbo unijas, bedarbių tarybas, į pusininkų sąjungą ir kt., ir suorganizuoti į L.S.N.R. platų jų tautinį judėjimą dėl pasiliuosavimo; (g) labiau išplėtoti tarp farmerių mūsų Partiją, vadovybę ir paramą jų kovoms ir darbais pagelbėti sekmingai vykdyti programą Antrosios Nacionalės Farmerių Veikimo Komiteto Konferencijos; (h) praplatinti veikimą tarp darbininkų klasės

moterų ir traukti į jasias kovas prieš NRA dirbtuvėse, tarp bedarbių ir prieš didėjančią pragyvenimo brangenybę; (i) plačiausiais pamatais išbudavoti bendro fronto judėjimą prieš karą ir fašizmą.

12. Trys mėnesiai, per kuriuos buvo stengiamasi įvykdyti Atviro Laiško patvarkymus, jau parodė, jog Partijoje ir augančiuose jos pritarėjų būriuose yra pajėgų, kurios gali tuos uždavinius įvykdyti ir įvykdyti.

Dabar reikalinga pilnai mobilizuoti šias pajėgas, įtraukti jas visas į darbą ir į vadovybės vietas, išvystyti nuodugnią savikritiką visų silpnųjų ir klaidų, energingai šalin nustumti visus trukdančius ir kelių pastojančius elementus, įveikti visus silpnumus ir kliūtis, išvystyti saviveiklų iniciatyvą iš apačios, suaktyvinti (suveiklinti) kiekvieną Partijos narį ir vienetą ir maršuoti pirmyn, kad savo pusėn patrauktume nulemiančią svarbius amerikiečių darbininkų sluoksnius, kurie ves visą darbininkų klasę ir išnaudojamąsias mases į būsimus sprendžiamuosius klasių mūšius.

Darbo Unijos: Reformistinės ir Revoliucinės

Šiandien Jungtinėse Valstijose turime apie penkis milijonus darbininkų, organizuotų į darbo unijas, o apie trisdešimt penki milijonai nepriklauso jokiai unijai. Iš organizuotų darbininkų tik apie šimtas tūkstančių priklauso revoliucinėms darbo unijoms, o kiti visi randasi reformistinėse unijose.

Darbo unijų judėjimas yra vienas didžiausių ir svarbiausių klausimų darbininkų klasei. Su juo pravartu pamatiniai susipažinti kiekvienam lietuviui darbininkui, o pirmoj vietoj kiekvienam komunistui, kiekvienam kovotojui. Todel čionai nors trumpoj formoje palūkstensime darbo unijas ir jų rolę proletariato kovose prieš buržuaziją.

Darbo unija yra pati paprasčiausia, pati elementariškiausia darbininkų ekonominė organizacija. Jinai suvienija į daiktą darbininkus dirbtuvėje; jinai apima darbininkus visų pažiūrų ir įsitikinimų.

“Kas duoda unijoms ir iš jų išplaukiantiems streikams tikrą svarbą,” rašo Engelsas savo garsioj knygoj “Darbininkų Klasės Sąlygos Anglijoje 1844 Metais” (pp. 218-219), “tai tas, kad jos yra pirmas darbininkų bandymas panaikinti savo tarpe lenktynes. Jos reiškia pripažinimą to fakto, kad buržuazijos viešpatavimas remiasi išimtinai darbininkų tarpusavinėmis lenktyėmis, tai yra, stoka vienybės tarpe jų. Ir darbo unijos yra taip pavojingos šiai socialei tvarkai todėl, kad jos kerta į taip svarbų dabartinės socialės tvarkos nervą, nežiūrint kaip vienpusiškai ir kaip siaurai. Darbininkai negali kirsti buržuazijai ir kartu visai dabatinei visuomenės tvarkai į

skaudesnę vietą, kaip šita. Kada lenktynės (kompeticija) tarpe darbininkų bus panaikinta, kada jie visi nuspręš nesiduoti buržuazijai išnaudoti, tada nuosavybės viešpatavimui bus galas.”

Ištikrųjų, kapitalo viešpatavimas galimas taip ilgai, kol darbininkai tarp savęs pasidalinę, kol jie kovoja ne prieš buržuaziją, bet tarpe savęs. Unija yra bandymas tą pasidalinimą prašalinti ir suvienyti darbininkus prieš samdytoją.

Šičia nesigilinsime į Amerikos darbo unijų istoriją, kuri, beje, yra labai turtinga svarbiomis pamokomis šių dienų darbininkų judėjimui. Imsime dabartines darbo unijas.

Kaip jau minėjome pradžioje, Amerikoje turime dvejopas darbo unijas: reformistines ir revoliucines. Amerikos Darbo Federacija ir geležinkeliečių brolijos atstovauja reformistinį darbo unijų judėjimą. Darbo Unijų Vienybės Lyga yra centras revoliucinių unijų ir revoliucinių mažumų judėjimo senosiose, reformistinėse unijose.

Skirtumai tarpe reformistinių ir revoliucinių unijų yra labai dideli, pamatiniai kaip organizacijos formoje, taip veikime ir tiksluose. Amerikos Darbo Federacijos unijos ir geležinkeliečių brolijos yra amatinės savo subudavojime, struktūroje. Išimtį sudaro tik United Mine Workers unija, kurios organizacinė forma yra maž daug industrinė,—ir da viena kita mažesnė unija.

Amatinė unijų organizacijos forma yra nusenusi, atgyvenusi savo dienas. Ji padalina darbininkus į grupes, išskirsto jų spėkas. Jeigu paimsime už pavyzdį reformistinių unijų or-

ganizuotą metalo dirbtuvę, tai rasime ne vieną, bet kokias penkias ar šešias unijas, kiekviena kurių turi savo atskirus lokalus, atskiras armijas viršininkų. Esame matę ne vieną, bet šimtus atsitikimų, kaip viena ar dvi unijos dirbtuvėj paskelbia streiką, o kitos unijos priverčia savo narius dirbti. Kiekviena unija turi atskirą sutartį su samdytojais. Tos sutartys pasibaigia ne tuo pačiu laiku. Iš tokio darbininkų pasidalinimo naudos turi tiktai samdytojais—kapitalistais.

Revoliucinių darbo unijų organizacinė forma yra industrinė, tai yra, visi tos pramonės darbininkai priklauso vienai unijai, visi darbininkai duotoj dirbtuvėj priklauso prie vieno ir to paties lokalo. Pavyzdžiui, visi drapanų siuvimo darbininkai organizuojami į Adatos Amatų Darbininkų Industrinę Uniją, visi audimo pramonės darbininkai priklauso prie Nacionalės Audėjų Darbininkų Industrinės Unijos, visi mainieriai prie Nacionalės Mainierių Unijos, visi plieno ir geležies darbininkai prie Plieno ir Metalų Darbininkų Industrinės Unijos, ir t. t. Viena pramonė—viena unija, viena dirbtuvė—viena unija! Jeigu streikuoja, tai streikuoja visi tos dirbtuvės darbininkai.

Reformistinės darbo unijos atmeta klasių kovos idėją. Jos skelbia, kad samdytojų ir darbininkų reikalai yra bendri, kad galima ir reikia darbininkams kuo gražiausia sugyventi su samdytojais. Jos užgria kapitalistinę sistemą, kaip amžiną ir geriausią. Pavyzdžiui, Amerikos Darbo Federacijos vadovybė didžiausiu atkaklumu kovoja prieš revoliucinį darbi-

ninkų judėjimą, kuris turi užtikslą sumobilizuoti darbininkų klasę nuvertimui ir sunaikinimui kapitalistinės sistemos. Greenai, Lewisai ir Wollai skelbiai vyriausiais kapitalizmo pilioriais ir drūčiausia kapitalizmo atspara prieš komunizmą.

Tuo tarpu revoliucinės, naujosios darbo unijos, komunistų vadovaujamos, yra paremtos klasių kovos principu. Savo konstitucijoje jos skelbia, kad samdytojų ir darbininkų reikalai yra nesuderinami, priešingi vieni kitiems, kad tarpe darbininkų ir samdytojų negali būti taikos, ir t. t. Jos veda kovą ne tik už tuojautinius darbininkų reikalus (atmušt kapitalistų užpuolimus, priešintis algų kapojimui, pagerinti darbo sąlygas dirbtuvėse ir tt.), bet taip pat ruošia darbininkus nuvertimui buržuazijos viešpatavimo. Vadinas, jų galutinas tiklas yra revoliucinis.

Reformistinių darbo unijų vadovybė pamatiniai priešinga streikams, kaip darbininkų įrankiui prieš samdytojus. Ji visais būdais stengiasi išvengti streikų. O jeigu vis tiek dažnai reformistinės unijos veda streikus, tai tik ačiu eilinių narių išsiveržimui į kovą. Išvedę darbininkus į streiką, tų unijų reakciniai vadai deda pastangas streiką arba tuojaus sulaužyti, arba kuogreičiausia užbaigti, parduodant darbininkų interesus samdytojams. Streikas yra darbininkų karas prieš kapitalistus. Tame kare darbininkai revoliucionizuoja. Reakciniai senųjų unijų vadai to bijo. Amerikos klasių kovos istorija pilna reformistinių unijų vadų sudaužytų streikų. O šiandien Amerikos Darbo Federacijos vadai atvirai susivienija su valdžia ir samdytojais lauzymui streikų, kuriems vadovauja revoliucinės unijos. Užtenka atminti skaitlingus 1933

metų streikus anglies ir audimo pramonėje. Kur tik darbininkai sukilo prieš bosus, ten reformistinių unijų vadai atsišubino bosams talkon.

Revoliucinės gi darbo unijos laiko streiką svarbiausiu darbininkų įrankiu kasdieninėse kovose su samdytojais ir jų valdžia. Jos atsisako išsižadėti streiko teisės ir darbininkų interesus pavesti valdžios ir samdytojų arbitracijai. Revoliucinės unijos supranta, kad darbininkai gali laimėti tik tiek, kaip galingą jie gali užduoti smūgį samdytojams streiko pagelba. Tas, žinoma, dar nereikia, kad revoliucinės unijos šaukia darbininkus į streiką be jokios atodairos, be jokio prisirengimo. Priešingai, jos labai daug svarbos deda ant rimto ir visapusio prisirengimo.

Ypatingai dabar kuomet Rooseveltto valdžia su savo NRA (Nacionaliu Atstatymo Aktu) atvirai užsimojo išplėsti iš Amerikos darbininkų teisę streikuoti, šis revoliucinių unijų nusistatymas virsta istorinės svarbos nusistatymu. Reformistinės unijos išsižada streikų, padeda valdžiai praveisti NRA programą prieš streikus, revoliucinės unijos gina tą per sunkias ir ilgas kovas Amerikos proletariato laimėtą teisę.

Kodel darbininkai streikuoja? Ne todėl, žinoma, kad streikas pats savaime yra malonus dalykas bei gražus žaislas. Jie streikuoja todėl, kad atmušti samdytojų pasikėsinimus. Jie streikuoja todėl, sako Engelsas, kad jie "turi protestuoti prieš kiekvieną algų nukapojimą net ir tada, kada nukapojimas pareina iš būtenybės; kad jie jaučia būtiną reikalą pareikšti kaip žmonės, kad jie nepasiduos socialėm aplinkybėm, bet, priešingai, socialės aplinkybės turi nusilenkti prieš

juos, kaip žmones; kad nutylėjimas iš jų pusės reikštų, jog jie pripažįsta tas sociales aplinkybes ir teisę buržuazijai išnaudoti darbininkus gerais laikais, o išmesti juos gatvėn badui blogais laikais. Kaip ilgai darbininkai jaučiasi žmonėmis, taip ilgai jie turi sukilti (kovoti) prieš tokias aplinkybes..."

Streikai yra darbininkų mokykla. Engelsas tęsia: "Šitie streikai, iš pirmo tiktai maži susikirtimai, kartais pasibaigia didelėmis kovomis. Teisybė, jie nieko neišriša, bet jie yra geriausias priparodymas, kad sprendžiamasis mūšis tarpe buržuazijos ir proletariato jau ateina. Jie veikia kaip militarinė darbininkams mokykla, kurioje jie prisirengia tai didžiai kovai, kurios išvengti negalima. Jie yra signalu atskirų pramonės šakų darbininkų, kad ir jie prisidėjo prie darbininkų judėjimo..." (Ta pati Engelso knyga, pp. 218-224).

Kalbant apie skirtumus tarpe reformistinių ir revoliucinių unijų, svarbu atžymėti skirtumus viršininkų algose. Reformistinių unijų viršininkai, kaip John L. Lewis, prezidentas United Mine Workers of America, arba William Green, prezidentas Amerikos Darbo Federacijos, gauna iki dvylikos ar daugiau tūkstančių dolerių į metus. Jie gali gyventi dešimts sykių geriau, negu vidutinis unijos narys.

Gi algos revoliucinių unijų viršininkų yra apribotos. Jie gauna tiktai vidutinio lavinto darbininko algą. Tuo būdu jų gyvenimas medžiaginiai nesiskiria nuo gyvenimo eilinių unijistų.

Reformistinės unijos dar ir šiandien remiasi vyriausia lavintais darbininkais. Jų tvirto-

vė dar vis tebėra namų statymo pramonė, mašinšapės, ir tt. Pavyzdžiui, plieno, audimo, maisto, minkštosios anglies ir tt. pramonėse milijonai labiausia išnaudojamų darbininkų palikti už unių sienų.

WM. Z. FOSTER,

Darbo Unių Vienybės Lygos nacionalis sekretorius, kuris po ilgos ir sunkios ligos jau sveiksta ir vėl žada sunkiai dirbuotis.

Tuo tarpu revoliucinės darbo unijos nusveriamą dalį savo atydos laiko nukreipę link kaip tik tų labiausia išnaudojamų ir pavergtų darbininkų.

Revoliucinių unių kova yra sunki. Prieš jas stovi valdžios bendras frontas, reformistinių unių biurokratija ir samdytojai. Štai kaip ta "šventoji traicė" muša revoliucines unijas. Pav., revoliucinė unija išvedė tam tikros dirbtuvės darbininkus į streiką. Kova eina sekmingai. Prie dirbtuvės vedamas masinis pikietavimas. Streiklaužių nesiranda. Samdytojai pamatė, kad darbininkai laimės savo reikalavimus. Tuo-

met jie (samdytojai) pasišaukė Amerikos Darbo Federacijos vadus, padarė su jais sutartį, pripažino negyvuojančią reformistinę uniją ir paskelbė streiką baigtu. Darbininkuose kilo nusiminimas. Atsirado tokių, kurie pradėjo svyruoti ir grįžti dirbti. Darbininkų frontas pradėjo lūžti. Tuo tarpu valdžia paleido nuo lenciūgo fašistinių terorą prieš revoliucinę uniją ir prieš streiko vadus. Streikas tapo sulaužytas.

Amerikos Darbo Federacijos unių vadovybė tapo oficialiai ir organiniai įtraukta į buržuazinės valstybės aparatą. Ponai Green ir Lewis įeina į NRA tarybą ir aktyviai dalyvauja jos darbuose. Kaip imperialistinio karo metu Wilsono valdžia ir samdytojai padėjo Gompersams palaikyti po savo padu unių narius, taip šiandien Rooseveltto valdžia ir samdytojai sudarė bendrą frontą su Greenais. Vieni kitiems padeda ir patar nauja.

Tas dar anaip tol nereikia, kad tie patys kapitalistai ir valdžia neatsuks savo kanuolių prieš reformistines unijas, kurių nariai panaudos savo organizaciją gynimui savo interesų. Atsimename, kaip Pasauliniam Karui praėjus, Amerikos dekingoji valdančioji klasė begailėtingai daužė ir naikino masines reformistines unijas ir masinius streikus. Jau kad ir šiandien, NRA gdynė, darbdaviai krušina streikus tų pačių reformistinių unių, kurių nariai nugali savo vadus ir pasiryžusiai stovi kovos lauke. Tik reformistinių unių biurokratija yra laisva nuo valdžios ir bosų smūgių, nes tik tos biurokratijos pagelba ta valdžia gali praveisti gyveniman Nacionalį Atstatymo Aktą ir suversti ant darbininkų pečių visą krizio našą.

Reikia pripažinti, kad reformistinės unijos prie N.R.A. smarkiai paaugo nariais. Viena, kaip jau minėjome, valdžia joms padeda; antra, išmušimui revoliucinių darbo unių iš pozicijų samdytojai pripažįsta senąsias unijas ir dažnai net verčia savo darbininkus joms priklausyti ir duokles mokėti; trečia, nemažai darbininkų tikisi, kad senųjų unių užuovėjoje jie galės greičiau laimėti iš bosų nusileidimų; ketvirta, gera darbininkų dalis turi tų iliuzijų, kad NRA suteikia jiems laisvę organizuotis ir laimėti svarbių palengvinimų.

Tuo tarpu revoliucinėms unijoms prisieina ant kiekvieno žingsnio sunkiai kovoti prieš dar negirdėtą valdžios ir bosų terorą. Antra, revoliucinės unijos dar neturi išsiauklėjusių skaitlingų kadru prityrusių organizatorių ir turtingo išdo finansavimui organizacinio darbo; trečia, komunistai ir šiaip revoliuciniai darbininkai dar vis pilnai nedakainuoja unių svarbos ir rolės klasių kovoje, da galutinai nepasiliuosuoja nuo sektantinio (siauro) atsi-nešimo linkui darbo masių ir jų organizacijų. Taip pat naujoms unijoms trukdo dešinysis oportunizmas ir nukrypimai—nedakainavimas darbininkų pakairėjimo, nepasitikėjimas darbininkais, pasitraukimas prieš sunkumus streikuose, besilikimas įvykių užpakalyje ir tt. Vienok, nežiūrint tų visų sunkumų ir trūkumų, pastaruojų laiku gerokai paaugo nariais ir revoliucinės unijos.

Jau dabar tam tikram laipsnyje revoliucinės unijos lošia ir ateityje loš vis didėjančią nepriklausomą rolę Amerikos klasių kovoje. Pasimokinę iš klaidų ir patyrimų, naujos unijos vis drąsiau leidžia šaknis į dirbtuves ir kasyklas ir atsistoja priešakin darbininkų kovų

prieš sunkėjančią kapitalizmo našta. Išsivysto nauji vadovaujančių unijistų kadrai, kurie gali sėkmingiau priversti darbininkus streikams ir vadovauti jiems tose kovose.

Revoliucinės unijos kelia obalsį suvienijimo gyvuojančių atskirų unijų vienoj kurioj pramonėje į vieną plačią uniją. Pavyzdžiui, laike šilko pramonės audėjų ir dažų darytojų streiko Patersone Nacionalė Audėjų Darbininkų Unija davė pasiūlymą suvienyti visas toj pramonėj unijas į vieną industrinę uniją. Taip pat Odos ir Čeverykų Darbininkų Industrinė Unija iškėlė klausimą suvienijimo gyvuojančių kelių nepriklausomų unijų čeverykų siuvimo pramonėje.

Ar revoliucinės unijos yra dualinės unijos? Ne, nėra.

Kas yra dualinė unija? Dualinė unija yra tokia, kuri esti įkurta gerai organizuotoj pramonėje su tikslu sudaužyti jau gyvuojančią darbo uniją. Dabartinės komunistų vadovaujamos revoliucinės unijos neturi tokio tikslo. Jų vyriausias tikslas: **organizuoti neorganizuotus darbininkus.** Pavyzdžiui, plieno pramonėj

gyvuoja Amerikos Darbo Federacijos unija su keliais tūkstančiais narių, bet arti milijonas darbininkų yra neorganizuoti. Plieno ir Metalų Darbininkų Industrinė Unija, kuri savo eilėse jau turi keletą desėtkų tūkstančių narių, turi už vyriausį tikslą ne sudaužyti gyvuojančią uniją, bet į savo eiles sutraukti tuos šimtus tūkstančių neorganizuotų darbininkų. Gi senajai unijai revoliucinė unija siūlo bendrą frontą prieš plieno trustą.

Bendras visų darbininkų frontas kovos lauke sudaro pačią širdį revoliucinių unijų veikimo. Naujosios unijos deda visas pastangas, kad surišti darbininkus į daiktą dirbtuvėse bei kasyklose formoje dirbtuvių komitetų, o streikuose—streikų komitetų. Pirmoj vietoj statomas darbininkų vienybės ir kovos laimėjimo klausimas.

Koks yra komunistų ir šiaip revoliucinių darbininkų atsinešimas linkui senų reformistinių unijų: ar jie turi apleisti tas unijas? Ne, neturi apleisti. Ten, kur senosios unijos turi masinį pobūdį, revoliuciniai darbininkai pasilieka jose ir veikia—veda kovą su par-

davingais vadais, auklėja nariuose revoliucinę sąmonę, mobilizuoja darbininkus atmušimui samdytojų užpuolimui, ir tt.

Kalbėdami apie Amerikos Darbo Federacijos reformistines unijas, turime daryti griežtą skirtumą tarpe jų vadų ir eilinių narių. Šių unijų vadai, kaip Hillman, Green, Lewis, Woll ir visa jų eilė, yra buržuazijos reikalų atstovai, prisimetę darbininkų draugais. Mes jiems tik kovą skelbiame. Bet arti penki milijonai darbininkų jose—visai kitas dalykas. Jų reikalai ir revoliucinių darbininkų reikalai yra tie patys. Negalima ir neleistina žiūrėti į juos kaip į vieną reakcinę masę, kurios reikia išsižadėti ir palikti samdytojų ir (reakcinių vadų) malonėje. Tose masėse revoliucionieriams reikia veikti. Tas organizuotas masės reikia surišti kuodraugiškiausiais ryšiais su organizuotais darbininkais revoliucinėse unijose.

A. Bimba.

P. S. Kitam "Šviesos" numeryje tilps drg. A. Bimbos straipsnis tema: "Komunistų Partija ir darbo unijos."

Draugai ir Priešai Apie Sovietų Valdžią Lietuvoj

I

Žinios apie paskelbimą Sovietų valdžios Lietuvoj 1918 metais pasiekė Amerikos lietuvių pačioj pabaigoj 1918 ir pradžioj 1919 metų. Ir tai buvo labai trumputės, miglotos žinios. Reikia atsiminti, kad tuomet Amerikos ir kitų talkininkų šalių cenzūros uoliai košė kiekvieną telegramą, todėl, matomai, ir šituo klausimu cenzūra rūpestingai slėpė visokius pranešimus apie bolševikų laimėjimus. Iš kitos pusės, visos Sovietais užimtos sritys tuomet buvo užtvirtos didele kapitalistinių kraštų blokada, tad nuolat gauti literatūros iš Sovietų Rusijos arba Lietuvos taip jau buvo labai sunku. (Atsiminkim, kad tasai istorinis manifestas, kurį išleido gruodžio 18 d., 1918, Vileikoj laikinoji Lietuvos revoliucinė valdžia, amerikiečių spaudoj pasirodė tik tai balandžio mėnesį).

Gruodžio 30 d. (1918) buvo paskelbta spaudoj telegrama, kad bolševikai užėmė Vilnių. Žinioj skaitėme:

Vilnių savinasi lenkai ir buvo pasiuntę savo armiją ginti jį nuo bolševikų. Dabar manoma, kad lenkai stengsis atimti Vilnių nuo bolševikų... Lietuvoje bolševikai pergalingai eina tolyn, vakarų linkui.

Iš Amsterdamo, Holandijos, tą pačią dieną telegrama skelbė:

Pusiau oficialis laikraštis North German Gazette rašo, kad vokiečių kariuomenė kol kas pasilikianti Lietuvoj ir Vilniuje. Taip esą nutarta konferencijose tarpe Vokietijos valdžios ir Lietuvos valdžios lyderių, kurie meldė vokiečių apginti juos nuo prisitartinčių bolševikų. ("Laisvė" už sausio 9 d., 1919.)

Varšavos ponai buvo įtužę. Jų telegrama, paskelbta Ame-

rikoj sausio 8 d., 1919, šitaip užreiškė:

Vilnius pakliuvo į rankas bolševikų armijos, susidedančios iš kelių tūkstančių kareivių, kurie išvijo lenkų miliciją. Tuojaus prasidėjo skerdynė civilių žmonių. dalinai dėl to, kad lenkai padarė pasipriešinimą ir areštavo ar sušaudė narius vietos bolševikų komitetų. ("Nauj." už sausio 9 d., 1919.)

Kaip žinia, tai buvo stambiai pameluota, nes nei jokios "civilijų žmonių skerdynės" bolševikai nesudarė; tą darbą atlikinėjo lenkų imperialistų armijos prieš darbininkus.

Sausio 3 dieną iš Copenhago paskelbta sekanti žinia:

Lietuvos valdžia atsisaukė į sąjungininkus, prašydama, kad jie subombarduotų barakuose stovėjusią lietuvių kariuomenę. Mat, valdžiai pasirodė, kad tie lietuviai rengėsi sukilti ir apšaukti bolševikais. Sąjungininkai, sakoma, tik nudažė bombarduosią ir paleido keletą tuščių žalpų, ir garnizonas tuojaus pasidavė. ("Laisvė" už sausio 7 d., 1919.)

Iš Londono sausio 7 d. pranešė, kad "lietuvių bolševikų kariuomenė užėmė miestelį Pabruodę (Podbrodzie)..." Tą pačią dieną iš Washingtono paleista žinia, jog Lietuvoje "bolševikų agitatoriams gerai sekasi ir bolševizmas sparčiai plėtojasi..."

Sausio 28 d. pusiau oficialiai iš Washingtono pranešimai skelbė, būk bolševikai užėmė ir Kauną. O vasario 4 d. iš Copenhago kablegrama sakė, kad "bolševikai "paėmė Vilksmergę, 45 myl. į šiaurvakarius nuo Vilniaus."

Šitokios, maž-daug, žinios buvo paskelbtos apie Sovietus Lietuvoje per pirmuosius porą mėnesių. Smulkmeniškiausių davinčių nebuvo; arba jų niekas nesiuntė iš Europos, arba, atė-

jė į Ameriką, buvo užgniaužti Amerikos cenzūros.

II

Tenka pasakyti, kad nors šitos žinios buvo trumputės, tačiau komunistų priešai jų svarbą suprato, jas įkainavo kur kas geriau, negu jų draugai. Tai matysime iš žemiau telpamų visos eilės faktų.

Tuomet, kaip žinia, komunistų Amerikoje dar nebuvo. Šių dienų komunistai dar laikėsi Amerikos Socialistų Partijoj, kur jie buvo sudarę socialistų kairįjį sparną. Lietuviai socialistai buvo Lietuvių Socialistų Sąjungoj, kuri buvo Socialistų Partijos dalimi. O Sąjungos "bosais" buvo Stilsonai, Prūseikos ir Grigaičiai su Michelsonais. Pirmieji du—"kairieji", Grigaitis—dešysis, atviras menševikas, o Michelsonas—dviveidis menševikas. Neįstaba, kad įsikūrimas Sovietų valdžios Lietuvoj nesudarė Amerikos lietuvių darbininkų tarpe jokio ypatingo judėjimo.

Kitaip buvo su priešais.

Šitų žodžių rašytojas turėjo nusišandęs butą pas komp. Miką Petrauską So. Bostone. Atėjus pirmom žiniom apie "Kapsuko armijos užėmimą Vilniaus," kažin kokiais tai reikais atvyko į So. Bostoną dr. J. Šliupas ir užėjo jis pas M. Petrauską, kuris tuomet žodžiuose nusidavė "kairiuoju," "artimu bolševikams." Geriant arbatą, atmenu, iškilo tuomet tarpe Petrausko ir Šliupo aštrosios diskusijos. Šliupas piktai keikė bolševikus, skelbdamas, kad "Lietuvoj jiems vietos nėra ir nebus." O Petrauskas, kažin-kokiais tai sumetimais, juos gyrė. Jis tvirtino, kad

gerai bus, jei Sovietai įsisteigs Lietuvoj. Del to šliupas Petrauską smarkiai pakoliojo.

Tą patį vakarą visi trys nuėjome pas "Keleivį", kur radom Michelsoną ir Gegužį. Ir vėl tuo klausimu diskusijos. Michelsonas su Petrausku, o šliupas su Gegužiu—prieš Sovietus.

Šliupas tuomet uostėsi So. Bostone su visais, kurie tik jam pritarė, organizavosi. Į porą dienų išvyko jis į New Yorką ir čia darė tą patį. Žodžiu, visa reakcingoji lietuviškoji buržuazija ir visa kunigija puikiai suprato reikšmę Sovietų įsikūrimo Vilniuje. Ji-

nai zujo, organizavosi, rišosi, kad padėt reakcijai. Siuntė savo atstovus į Europą, fabrikavo melagingas apie Sovietus žinias, nešė peticijas ir darė kitokius žygius padėjimui Lietuvos dvarininkams kovoti su darbininkų valdžia.

III

Klerikalai ir dešinieji tautininkai, vadovaujami šliupo, širvydo ir kitų, nesigailėjo nei darbo, nei pinigų kovai su bolševizmu Lietuvoj. Pirmiausiai jie žiūrėjo, kad jų spauda ir masiniai mitingai, kuriuos jie čia ruošė, būtų užpildyti aršia prieš bolševikus propaganda.

Pasiųstas klerikalų šulas, K. Pakštas, į Europą, prisiuntė sekamo turinio kablegramą, kuri buvo išspausdinta jų spaudoje:

Kapsukas jau Vilniuje ir organizuoja bolševikišką štabą. Artimiausiu Kapsuko pagalbininku yra Aidukevičius, pas kurį yra sąrašas Lietuvos inteligentų, išpjauti paskirti. Papjovimui paskirti katalikų, krikščionių demokratų, pažangiečių, sandariečių ir dešiniųjų socialistų nužiūrėti inteligentai.

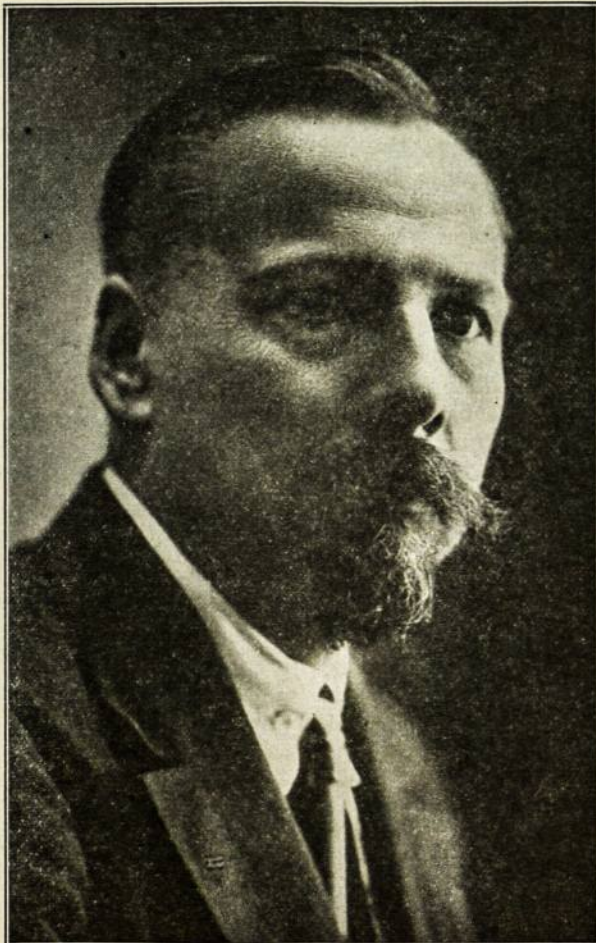
Tiesa, "Naujienos," išspausdinusios šitą tiradą, paskelbė "šlykščiais prasimanymais" (mat, "Nauj." tuomet redagavo ne Grigaitis, o "kairysis" Lalis), bet ji buvo paskelbta! Panašiai, su "pagerinimais," paskelbė kunigų ir tautininkų spauda!

Suorganizuota "Tautinė Taryba" ir Chicagos tautininkai buvo suskatę šaukti "Am. lietuvių seimą," kad padėjus Lietuvos buržuazijai. Seimas, pasak to atsisaukimo, "turi pradėti organizuoti lietuvių kariuomenę apgynimui tėvynės." Jis, seimas, turi "pareikalauti, kad lenkai ar kitoki svetimtaučiai" atimtų savo purvinus nagus nuo Vilniaus, Gardino ir Suvalkijos." "Kitokiais svetimtaučiais" tautininkai turėjo galvoj bolševikus, kurių kitaip nevadindavo, kaip "rusais," "burliokais," "žydais," etc. Iš-eiti tuomet atvirai prieš bolševikus tautininkai lyg ir nedrįso, nes tarpe Amerikos lietuvių darbininkų tas žodis buvo jau giliai prigijęs.

"Tėvynė" savo pirmajam numeryj (1919), pirmam puslapyj įdėjo atsisaukimą:

Bolševikai prisiartina prie Vilniaus, ir Tautos Taryba buvo priversta iš Vilniaus prasišalinti... užaina ant Lietuvos raudonaisi pavojus

Pinigų ir daugiau pinigų, šaukė "Tėvynė" gelbėjimui Lie-

V. MICKEVIČIUS-KAPSUKAS,

pirmininkas revoliucinės Sovietų Valdžios Lietuvoj, 1918-1919 m.

tuvos buržuazijos. Reikalavo "kiekvieną lietuvių užsidėti nepaprastomis mokestimis ir siųsti tuos pinigus į Kauną.

Pasiryžo tautininkai su klerikalais surinkti milijoną parašų, prašančių Wilsono pripažinti Kauno valdžią, kad pastaroji "galėtų geriau atsilaikyti prieš dabartinės Rusijos valdžios norą... užkarti jiems svetimą valdžią." Reiškia, Sovietus.

Tautos Taryba, klerikalų įrankis, pasimojo organizuoti "lietuvių kariuomenę" ir siųsti ją Lietuvon. 30,000 vyrų, girdi, galima suorganizuoti kovai su bolševikais ir pasiųsti ten. Žinoma, tai buvo blofas ir tokiu jis pasiliko. Landžiojo jie po kanceliarijas Washingtone, prašydami leidimo ir finansinės pagalbos organizavimui lietuviškos anti-bolševikiškos kariuomenės, bet negalėjo savo tikslų pasiekti.

Visa reakcininkų spauda, jų masiniai susirinkimai, bažnyčios ir sakyklos buvo užsukti vienam ir tam pačiam tikslui: padėti Lietuvos buržuazijai laimėti kovą su Sovietų valdžia Lietuvoje.

Kuomet Amerikos lietuvių buržuazijos delegacijos landžiojo po Washingtono valdininkų kanceliarijas, tai Europoje Lietuvos ir amerikiečių lietuvių (tautininkų-klerikalų) delegacijos švaistėsi po Europos sostamiesčių kanceliarijas, prašydamos pagalbos prieš Sovietus. Štai tipiška telegrama iš Paryžiaus:

Kovo 19 d.—Premjeras Clemenceau šiandien priėmė lietuvių delegaciją. Clemenceau užreiškė delegacijai, jog Lietuvos klausimas būsiąs paimtas svarstymui ne vėliau kaip trijų savaitių bėgiu, kartu su visa Rusijos problema. Jis taip pat pasakė, kad jis pilnai užjaučia Lietuvos besistengimams dėl nepriklausomybės, bet klausimas apie padėjimą Lietuvai kovoti su bolševikų armijomis turės būti bendrai visų tautininkų valdžių apsvaistytas.

Šitos ir panašios žinios Amerikos lietuvių dešinėjė spaudoj buvo plačiai publikuotos ir prie jų entuziastiški komentarai dėdami, kad tuo būdu sustiprinus savo pasekėjus moraliai. Kitais žodžiais, buržuazinis lietuviškas sparnas Amerikoje sušilęs dirbo, kad padėjus—medžiaginiai ir moraliai—Lietuvos išnaudojtojų klasei kovoti su jos mirtiniais priešais—bolševikais.

IV

Menševikų spaudos nusistatymas linkui Sovietų valdžios Lietuvoj buvo sekamas: "Naujienos" visu griežtumu stėjo prieš Sovietus. Kuomet Sovietai įsisteigė Vilniuje, tai "Naujienos" agitavo už tai, kad to miesto gyventojams būtų leista turėti plebiscitą ir nusispręsti, kuriam kraštui jis turi priklausyti. Bet tos pačios "Naujienos" niekuomet nestojo, kad ta pati teisė būtų duota Klaipėdos žmonėms, po to, kada tas kraštas tapo prijungtas prie Lietuvos! Nestoja "Naujienos" už plebiscito teisę Vilniaus gyventojams ir dabar, kuomet jis yra po lenkais, nors Grigaitis dažnai šūkauja podraug su kitais patriotais: "Mes be Vilniaus nenurimsim."

"Keleivis" vaidino dvideidžio rolę. Jis buvo kaip tas V. Biržiška, kuris, iki Sovietai buvo Vilniuje, dirbo su jais, net ir į valdžią įėjo, o kuomet bolševikai pasitraukė — Biržiška pabėgo į Kauną ir ten perėjo buržuazijos pusėn. Panašiai, beje, pasielgė visa eilė Lietuvos social-demokratijos lyderių.

Savo laidoj už vasario mėn. 5 dieną (1919), "Keleivis" rašė:

Kaip tik prieš kariuomenę pradėjo iš Lietuvos trauktis, darbininkai tuojaus pradėjo tenai organizuoti savo tarybas ir kurti revoliucinę valdžią...

Paėmęs iš "Sievernaja Komuna" laikraščio, išeinančio Petrograde, žinią apie pasiskelbimą Vileikoj Sovietų valdžios, "Keleivis" užbaigia:

O ką daro lietuviški "diplomatai"? Jie šliaužioja po savo politiskąjį purvyną ir jieško Yčo-Smetonos "valdžiai" paramos. Bet kad Lietuva šitų samozvancų nebepripažįsta, kad LIETUVOJ ĮSIKURĖ JAU TIKRĄ VALDŽIĄ, tai mūsų "diplomatai" tyli, kaip nebyliai. (Mano pabraukta.—R. M.)

Taigi čia "Keleivis," kaip matome, neva uždrožia "lietuviškiems diplomatams" ir užgria Sovietus, "tikrąją valdžią," o Yčo-Smetonos valdžią (į kurią įėjo ir social-demokratų) "Keleivis" išjuokė. Bet štai tas pats laikraštis savo laidoj už kovo mėn. 12 d. (1919) išspausdina buržuazinės Lietuvos valdžios atsisaukimą, kurio pirmam paragrafe išniekinama bolševikai ir šaukiama prieš juos kovoti!

"Keleivyje" už kovo 19 dieną ir vėl stojama už Sovietų valdžią Lietuvoj. Kiek vėliau, tas pats laikraštis išspausdino Lietuvos valdžios atsisaukimą. Dar vėliau (geg. 7 dieną, 1919) "Keleivis," įtalpinęs iš Paryžiaus pranešimą, kad "Lenkai mano pripažinti Lietuvos neprigulmybę ir įeiti į sutartį sudarymui apsigymui bendro militarinio fronto," išrėžia sekamą pamokslą:

Mes senai jau sakėm, kad taip bus. Mes ne syki jau nurodėm, kad Lietuvos kunigai ir dvarponiai, kurie nesidrovėjo kviesti vokiečių junkerį į Lietuvos karalius, kurie drįso prašyti švedų armijos Lietuvos darbininkams malšinti,—kad tie judošiai mielu noru susibičiuliuos su atžagareiviška lenkų aristokratija, kad bendromis spėkomis apgalėjus revoliuciją. Ir dabar pasirodo, kad mes neklydome.

"Keleivyj" už birž. 18 d. (1919) užreiškia:

Jeigu Lietuvos reakcininkai, kurie vadina save patriotais, būtų stoję su revoliucionieriais, lenkai nebūtų paėmę Vilnių.

Šitokia politinė klaidžiotė "Keleivyje" margavo kiekvienam 1919 metų numeryj. Kodėl? Todel, kad p. Michelsonas bijojo atvirai išstoti prieš bolševikus, nes tas galėjo pakenkti jo bizniui. Antra, *tai būtų tuojau atitraukę nuo socialistų įtakos visą eilę kiek tiek protaujančių darbininkų.* Todel jis veidmainiavo. Vienoj skiltyj rašė neva už bolševikus, o kitose—juos smerkė, talpino buržuazinės valdžios atsišaukimus, visokiais būdais rėmė tą valdžią. Šitokiu būdu "Keleiviui" pavyko, dėka revoliucinių darbininkų neveiklumui, apgauti nemažą skaičių darbininkų.

V

Iš kairiųjų laikraščių tuomet ėjo "Laisvė," "Moterų Balsas," "Mūsų Tiesa" ir Chicagoje pradėjo eiti "Žarija." Neturint pastarosios kompleto, negalima surasti, kaip daug svarbos dėjo į tai chigagiškė "Vilnies" pranokėja. Kiek tai liečia

KAROLIS POŽELA,

vienas iš Sov. valdžios Lietuvoj bu-davotojų; 1926 m. fašistai jį sušaudė.

Pruseiką, tenka pasakyti, kad jis tuo klausimu mažai kuo skyrėsi nuo "Keleivio." Peržiūrėjau kiaurai visus tų laikų kompletus ir niekur nesuradau aiškaus pasisakymo už Sovietų valdžią, arba griežto raginimo konsoliduoti lietuvių darbininkų pajėgas kovai su Sovietų priešais čia ir Lietuvoj.

Jau po to, kuomet atėjo žinios, kad Sovietų valdžia Lietuvoj paskelbta, Pruseika citavo iš "Keleivio" sekančią žinią:

...atėjo per Stockholmą žinia, kad Kapsukas atvyko iš Rusijos į Vilnių su dideliu štabu savo pagalbininkų ir atsivežė gerai rubliais aprūpintą iždą. Jis pranešė per spaudą, kad Lietuva bus apskelbta kaip savistovi dalis Sovietų Respublikos...

Po minėtai citatai, Pruseika įdėjo sekamą komentarą:

Ką dabar darys dr. J. Šliupas su savo išduotu "dekretu," kad Kapsukui nėra Lietuvoje vietos?

Tai ir viskas. Nušliaužta tipiškai pruseikiškai!

"Laisvėje" už sausio 28 d. cituojama Petrogrado "Sieverna-ja Komuna" apie Sovietų valdžią Lietuvoj, cituojama apžvalgų skyriuje kitos žinios tuo klausimu, bet nei žodelio apie tai, *ką mano tuo klausimu pati "Laisvė"!* Tiesa, Pruseika, argumentuodamas su Chicagos "Lietuva" (vas. 28, 1919) jau pasiima šiek tiek liberalinės drąšos ir rėžia:

...bolševikai turi pilną moralę net teisę ateiti į Lietuvą su nauja programa. Lietuvos gyvenimui jėgų įneš daug naujo, jie įves pamatinių permąstymų, jie mėgins perbudavot visą socialinę visuomenės struktūrą. Tegul nors syki būna žmonių valia. Jeigu "Lietuvos" redaktorius yra džentelmanas, jisai turėtų duoti jiems "ženčių," tuo labiau, kad jisai turi skaityties jau su "fait accomplie"—su įvykusiu faktu.

Tai buvo "pamatinis" ir "ryškiausias" tų dienų "Laisvės" pasisakymas už Lietuvos Sovietų

tus, kuomet jie veikė Lietuvoj. Žinoma, tai toli gražu ne bolševikiškas-revoliucinis pasisakymas; tokį pasisakymą gali lengvai padaryti bile liberalas.

Ne geriau buvo ir su "Moterų Balsu." Be paminėjimo to fakto, kad Lietuvoj įsikūrė Sovietai, daugiau nieko nerandame.

Kur kas geriau stovėjo tuo atveju "Mūsų Tiesa," redaguojama d. Tauro, nors ir ji, palyginti, labai mažai apie tai rašė, o dar mažiau akstino Amerikos lietuvių darbininkus kovoti su priešingom partijom, kurios viską daro rėmimui buržuazinės Lietuvos valdžios.

Tik vienam "M. T." numeryj surandam aiškų nurodymą, ką Amerikos lietuvių darbininkai turi daryti. Skaitome:

Sąmoningi darbininkai privalo įtempti visas savo jėgas prieš tuos budeliškus klerikalų ir tautininkų sumanymus (organizuoti lietuvių armiją ir siųsti į Lietuvą mušti bolševikus.—R. M.) Mes turime šiuo reikalu kuodidžiausiai išplėtoti savo veikimą visose Amerikos lietuvių kolonijose, turime pasiekti plačiausias žmonių minias ir išaiškinti joms, jog jų rankomis mūsų klerikalai ir tautininkai kėsinaisi užsmagti proletarinę Lietuvos revoliuciją. Kiekvienas į Amerikos "lietuvišką vaiską" įtrauktas vyras reikia ginkluotą proletarinės revoliucijos naikintoją, mūsų brolių revoliucionierių skerdiką; kiekvienas duotas klerikalams arba tautininkams doleris, reiškia durtvą arba kulką prieš tikrą darbininkų klasės draugą-kovotoją. ("Mūsų Tiesa" už kovo mėn. 1 d., 1919.)

Tai buvo teisingas, aiškus ir ryškus pasakymas. Tai bolševikiškas nusistatymas. Bet tai buvo labai retas balsas tais laikais, pasirodęs mūsų spaudoje.

VI

Žinoma, dabar tas viskas tik-tai istorija. Bet ji pasakomums labai daug. Ji parodo, kad tuomet mes nebuvome bol-

ševikai, nebuvome sąmoningi. Mūsų vadovybė buvo oportunistinė, prasta. Mūsų visas judėjimas nesuprato to taip svarbaus istorinio dalyko, kaip pasiskelbimas Sovietų valdžios Lietuvoje.

Iš kitos pusės, tai parodo, kad mūsų priešai buvo kur kas gudresni ir geriau dalykus numatą, negu mes. Jie suprato to reikšmę, jie griebėsi už darbo. Jiems todėl pavyko sutraukti aplink save visą eilę darbininkų, juos suklaidinti. Vėliau tas jiems padėjo par-

duoti daug Lietuvos "laisvės bonų" ir visokių bendrovių šėrų—ištraukti milijonus dolerių iš darbininkų kišenių.

Daugelyje vietų, naje, surengtuose klerikalų-tautininkų mitinguose mūsų draugai išstodavo su aštriomis kritikomis, pasmerkimais, bet neišstatydavo savo aiškios programos, savo rezoliucijų už Sovietus. Pasitenkindavo taip sakant tikrai defensyve akcija, kuri lengvai būtų buvę galima išvystyti į ofensyvę. Tai buvo daugiaumažiau gaivaliniai išstojimai,

be nurodymų ir akstinimų iš mūsų centrų, kurie ramiai sau miegojo.

Jei revoliucinis darbininkų judėjimas tuomet būtų buvęs bolševikiškas ir mokėjęs mobilizuoti mases už Lietuvos Sovietus, būtų buvę veikiausiai galima kur kas daugiau sutraukti lietuvių darbininkų po raudona vėliava ir šiandien tas teigiamiau atsilieptų į visą komunistinį judėjimą.

Iš praeities, todėl, turime gerai pasimokinti!

R. Mizara.

Kas Ugdo Kanadoj Fašizmą?

Kanadoj, kaip ir visame kapitalistiniame pasaulyje, krizis eina vis gilyn. O krizio nuallinta darbininkų klasė pradeda vis veikliau organizuotai kovoti kaip dėl ekonominio sau gyvenimo pagerinimo, taip dėl politinių teisių, vadovybėje nors ir nelegalės Komunistų Partijos.

Dirbantieji ir bedarbiai vis dažniau streikuoja, reikalaudami darbo mokesnio pridėti bei pašalpą bedarbiams pakelti. Įvairių pažiūrų darbininkai tolydžio skaitlingiau dedasi į suvienytą frontą, kad atmušt samdytojų daromus užpuolimus. Darbo klasė vis labiau nepasitiki "geradėjais" socialdemokratais bei Kooperatyve Kanados Commonwealth Federacija, kuri yra tik trečia buržuazijos partija, besidangstanti socialistine maska. Darbininkai pradeda visur statyti savo bendro fronto kandidatų sąrašus į renkamas valdiškas vietas. Dėl viso to, suprantama, stambieji kapitalistai ir didieji žemės savininkai yra labai nusigandę kylančio darbininkų kovingumo.

Iš 10 milijonų krašto gyventojų, sulig valdžios statistikos, Kanadoj yra 144,000 turtingų kapitalistų, mokačių valdžiai mokesčius nuo kapitalo. Bet tikrumoje krašto turtus kontroliuoja saujelė bankininkų ir stambūs trustai.

Kanadoj yra šimtai bankų, bet 77-tas nuosimtis skolinamojo šalies kapitalio yra susikuo-pęs į tris didžiuosius bankus: Royal Bank of Canada, Bank of Montreal ir Bank of Commerce. Šie bankai, sulig apskaitliavimo, kad nori, sustabdo dirbtuves ir išmeta duonpelnius badavimui, o kuomet mato geresnės progos pasipelninti, vėl leidžia dirbti.

Sir Herbert Holt yra direktorius Bank of Montreal ir Royal Bank of Canada. Sir Charles Gordon direktoriauja Royal Trust Kompanijoje, taip pat Royal Bank of Canada ir daugelyje kitų įmonių. Judvieju kontrolėj yra 47 finansiniai trustai ir 66 gyvybės draudimo (insurance) kompanijos. Sudėjus krūvon dar Bank of Commerce kapitalą, susidaro 2 bilionai ir 500 milijonų dolerių

kapitalo, kuriam šeiminkauja keli parazitai.

Tokias tai "Canadian Forum" paduoda skaitlines tikrųjų šalies valdovų ir jų globojamo turto:

Sir Charles Gordon yra direktorius šių įmonių: Bank of Montreal, Royal Bank of Canada, Royal Trust Company, Dominion Plieno ir Anglies Ko., Canadian žalvario Ko., Canadian Pacific Gelžkelio Ko., Dominion Audimų Ko., Penman Ko., Canadian Independent Limited, Tuckett Tabako Ko., St. Lawrence Korp., M.L.H. and P. Ko., Ogilvie Malūnų Ko., Dominion Gumos Ko. ir Canadian Investment Trust Ko.

Sir Hebert Holt yra direktorius Royal Bank of Canada, Montreal Trust Kompanijos, Sun Life Insurance Ko., Dominion Plieno ir Anglies Ko., Dominion Tiltų Ko., Canadian Shawingan Ko., M.L.H. and P. Ko., B. C. žalvario Kompanijos, Canadian Pacific Gelžkelio Ko., Canadian Oro Kelių Ko., Power Ko., Anglo-Canadian Popieros Ko., Howard-Smith Popieros Ko., Dominion

Audimų Ko., Ogilvie Malūnų Ko., Dominion Deguto ir Chemikalų Ko., Canadian Generalės Elektros Kompanijos, Kanados Cemento Ko., Tuckett Tabako Ko., Holt-Renfrew Ko. ir Simpson Krautuvių Virtinės Kompanijos.

Mr. Gundy yra direktorius Bank of Commerce, Massey-Harris Kompanijos, Britiškos Columbijos Pajėgos Kompanijos, Howard Popieros Ko., Kanados Cemento Ko., Mercury Fabrikų Ko., Meat Packers (skerdyklų) Ko., Simpson Ko. ir dar kelių kitų.

Bank of Commerce gi su Amerikos ir Anglijos kapitalų pagalba kontroliuoja Kanados pramonę ir transportaciją (važiote).

Tie bankai taip pat kontroliuoja Brazilijoje kavos plantacijas, Argentinoje elektros stotis, gatvekarius ir vandens pateikimo įmones ir Kuboje—cukraus fabrikų dalį. Be to, jie turi įvesdinę pelnui daug kapitalo Pietinėje Amerikoje, kaip kad Urugvajų, Čilę, Paragvajų ir kt.

Štai kam reikalingas tiems lobininkams Kanadoje fašizmas, —kad geriau apsaugot savo galią ir turtą, kurį jie susikrovė iš darbininkų ir ūkininkų prakaito ir kraujo; štai kodėl jie stengiasi neleisti darbininkams organizuotis kovai už būklę ir prieš išnaudotojų šalkos viešpatavimą. Tokiais sumetimais ir Kanados kapitalistų spauda kasdien paaukoja špaltų spalvas, begarbindama Mussolinį, kaip "didvyrį," kuris rodo kelią visai buržuazijai. Fašistams gi paėmus galią Vokietijoje, Kanados išnaudotojai pradėjo juo veikliau po visą šalį organizuoti fašistinius būrius. Labiausia fašistai pasižymėjo Montreale, kur jie išardė kelioliką darbininkų susirinkimų. Teismai, bažnyčia, mokyklos ir policija

yra paversti fašizmo ugdymo įrankiais; o buržuazijos partijos padeda organizuoti fašistines gaujas. Kol kas, darbininkams akis bedumdami, organizuoja tas govėdas skirtingais pavadinimais ir aprenčia jas ne vienoda uniforma. Montreale dėvima juoda ir rusva uniforma, Windsore mėlyna, Toronte balta ir rusva uniforma. Mat, skirtingomis uniformomis geriau prisitraukti įvairių vietų jaunuolius.

Žinomiausia Kanadoje fašistinė organizacija vadinasi Brown Shirt Federation of Labor, arba Rudmarškinių Darbininkų Sąjunga. Dangstosi, mat, darbininkišku vardu, kad daugiau į savo eiles patraukus nesusipratusių darbininkų.

Fašistų agentai trukšmauja per spaudą, kursto patriotiškus jausmus, gąsdina gyventojus komunizmo pavojum; gundo juos ardyti darbininkiškas organizacijas. Kaip atgaleivių (konservatorių), taip vadinamų laisvesniųjų (liberalų) laikraščiai jiems pagelbsti. Esantieji valdžios šių partijų žmonės persekioja darbininkų judėjimą; jie paskelbė Komunistų Partiją nelegale, kad duot geresnės progos fašistams organizuotis. Sveturgimius darbininkus deportuoja už mažiausią politinį savo klasei veikimą. Demonstracijų laisvė darbininkam atimta, o fašistams visur leidžiama uniformuotiems vaikščioti ir demonstruoti. Visokio plauko religijos agentai ant kiekvieno kampo varo agitaciją už esamąją "tvarką" ir prieš komunizmą. Daroma visokios konferencijos, kur skelbiama karas komunizmui, o ruošiama dirva fašizmui. Valdžia ir bažnyčios ragina žmones daugiau melsti dievą, kad išgelbėtų šalį nuo komunizmo, o patiems nei galvon neateina, kad reikėtų bent

kiek gerinti ekonominę darbo žmonių būklę.

Bendrai imant, fašistų programa Kanadoje yra ta pati, kaip ir Vokietijos hitlerininkų: vyk laukan žydus, mušk komunistus, pastok kelią "Rusijos komunizmui."

Kanados išnaudotojai turi gero pamato bijoti komunizmo: juk virš treji metai baisaus krizio; daugiau kaip milijonas bedarbių ir virš 200,000 pavargėlių fermerių, esančių ant valdžios pašalpos. O ir dirbančiųjų bruzdėjimas auga prieš vis bloginamas ir nepakenčiamas sąlygas. Tai kapitalistams yra ko bijoti. Mat, skurdo ir vargo alinami, darbininkai kairėja, revoliucionizuoja. Per kovas už tuojautinius reikalus, vadovybėje Komunistų Partijos, jie miklina savo pajėgas ir galutinajai kovai, kad nuverst buržuazijos viešpatavimą ir įsteigt Sovietų tvarką Kanadoje.

O ką mes, darbininkai, turime daryti, kad užkirtus kelią fašizmui? Turime organizuotis į suvienytą frontą, nežiūrint politinių bei religinių įsitikinimų skirtumo. Turime dėtis į darbininkiškas organizacijas: į Kanados Komunistų Partiją, į Kados Darbininkų Apsigynimo Sąjungą, į Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugiją.

Tuo pačiu laiku turime veikliai dalyvauti streikuose, demonstracijose ir visuose klasiniuose darbininkų išstojimuose; turime mobilizuotis, kad, kilus karui prieš Sovietų Sąjungą, galėtume sekmingai atsukti ginklus prieš išnaudotojus ir fašistus. Reikia drąsiai stoti į kovotojų eiles, kad priartintume galą išnaudojimui ir visokiam fašizmui.

Vladas Ivanauskas.

AMERIKOS NEGRŲ PROBLEMOS

Baltos odos darbininkas negali pasiliuosuoti ten, kur juodosios odos darbininkas būna paženklintas išdegintu vergo ženkle.

—Karolis Marksas.

Komunistų Internacionalas savo rezoliucijoje (spalių 26 d., 1928 m.) negrų klausimu Jungtinės Valstijos pareiškė,

kad Amerikos Komunistų Partija turi turėti mintį, jog baltasis šovinizmas, kuris yra išraiška ideologinės Amerikos imperializmo įtakos tarp darbininkų, ne tik viešpatauja tarp skirtingų sluoksnių A.J.V. darbininkų, bet net atsispindi įvairiose formose pačioje Partijoje. Baltasis šovinizmas pasireiškė net atvirame tūlų draugų priešiname nusistatyme linkui negrų draugų....

Ir Komunistų Internacionalas įsako Amerikos Komunistų Partijai vesti griežtą kovą prieš visokius baltojo šovinizmo apsirėškimus; vesti plačią apšvietos kampaniją negrų klausime. Kominternas sako:

A.J.V. Komunistų Partija ryšy su negrų klausimu turi turėti mintį dvejopą užduotį:

(a) Kovoti už pilnas teises prispaustųjų negrų ir už jų teisę apsisprendimui ir prieš visokias šovinizmo formas, ypačiai tarp darbininkų prispaudėjų tautos.

(b) Propaganda ir diena iš dienos naudojimas tarptautinio klasinio solidarumo turi būti skaitoma, kaip viena pamatinių užduočių Amerikos Komunistų Partijos. Kova—propaganda ir veikimu—pirmiausia turi būti atkreipta prieš šovinizmą darbininkų prispaudėjų tautos, kaip lygiai ir prieš buržuazines atskyrimo (negrų nuo baltųjų) tendencijas prispaustosios tautos. Propaganda tarptautinio klasinio solidarumo yra pirmiausia reikalingas dalykas delei darbininkų klasės vienybės darbininkų kovoje.

Tuo būdu tapo padėtas pagrindas dabartinei Amerikos Komunistų Partijos programai negrų klausime.

Nuo to laiko Partija pradėjo daugiau darbuotis negrų klausime.

Bet dar vis Partijoje buvo daug neaiškumo, taip kad 1930 metais (spalių mėnesį) Komunistų Internacionalas vėl savo ilgoj rezoliucijoje Amerikos negrų klausimu aiškiausia išdėsto, kokioj padėty randasi Amerikos negrai, nurodo, kokie turi būti baltųjų darbininkų santikiai su negrais, išaiškina, ką reiškia kova už lygias teises negrams ir kova už teisę negrams apsispręsti Juodajame Ruožte, nurodo kaip Partija turi veikti. Toje rezoliucijoje Kominternas sako:

Jungtinių Valstijų Komunistų Partija visados veikė atvirai ir energiskai prieš negrų prispaudimą ir tuo būdu įgijo vis didesnę ir didesnę simpatiją tarp negrų gyventojų. Taipgi savo eilėse Partija be pasigailėjimo kovojo kad ir prieš mažiausius baltojo šovinizmo apsirėškimus, ir apsisvalė nuo lovestoniečių stambaus oportunisto. Sulig tų žmonių (lovestoniečių) tvirtinimo, „pramoninė revoliucija“ nušluos vergijos liekanas agrikultūriniam pietinių valstijų krašte ir suproletarizuos negrus valstiečius, taip kad negrų klausimas, kaip specialis tautinis klausimas, tuo būdu bus išrištas, arba galės būti atidėtas iki socialistinės revoliucijos Amerikoje. Bet Partijai dar nepavyko nugalėti savo eilėse visus nedakainavimus kovos už apsisprendimo teisės obalsį, o dar mažiau pavyko prašalinti visokią stoką aiškumo negrų klausime.

Ta rezoliucija Komunistų Internacionalas pastatė Partiją ant aiškaus kelio negrų klausime.

Nuo to laiko Partijai pavyko išvystyti didesnę veikimą tarp negrų. Partija pradėjo vesti dar griežtesnę kovą prieš baltojo šovinizmo apsirėškimus kaip pačiose Partijos eilėse, taip ir visur kitur.

Partija reikalauja, kad visos mūsų organizacijos, visos mūsų revoliucinės įstaigos taip pat

vestų griežtą kovą prieš baltąjį šovinizmą.

Su tuo klausimu susiduria ir lietuvių darbininkų organizacijos ir įstaigos.

Atvirai pasirodo ir pas mus baltojo šovinizmo tendencijų (Chicagoje, Detrote, Baltimorėje ir kitur). Komunistų Partija jų netoleruoja; skelbia kovą.

Su partijos linija negrų klausimu nesutinka Strazdas, Prūseika, Bacevičius (Chicagoje), ir tas klausimas buvo viena iš priežasčių, dėl ko Partija prašalino iš savo eilių tuos elementus.

Vienas Komunistų Partijos vadų, C. A. Hathaway, nacionalinės Partijos nominacijos konvencijoje (1932 m.) pareiškė:

Komunistų Partija aiškiai stoja už pilną ir besąlyginę lygybę negrams. Mes nesiūlome lygybės kokioj tai siauroj ir nerubežiuotoj prasmėj. Mes nesakome, kad negras yra geras „savo vietoj.“ Mes sakome, kad bile vieta, atdara baltiesiems, turi būti atdara ir negrams. Mes vienprasmiai stovime už pilną politinę, ekonominę ir, ypačiai—mes pabrėžiame—už socialę lygybę.

Kodel Komunistų Partija stovi už pilniausią lygybę negrams? Kodel ji veda griežčiausią kovą prieš baltąjį šovinizmą?

Kodel baltieji darbininkai turi užmegsti ir palaikyti kuodraugiškiausius ryšius su negrais darbininkais?

Mes niekad neturėsime aiškaus supratimo tais klausimais, jeigu nepasistengsime nuodugnai susipažinti su negrų padėtimi šioje šaly ir sužinoti, kokią rolę jie lošia Amerikos gyvenime.

Kiek Negrų ir Kur Jie Gyvena

Negrų Jungtinėse Valstijose priskaitoma suvirš 12,000,000. Iš jų apie 9,500,000 randasi pietinėse valstijose. South Carolina valstijoje didžiauma gyventojų (55 nuošimčiai) yra negrai; Mississippi valstijoje negrai sudaro 52 nuošimčius gyventojų; Georgia valstijoje sudaro 42 nuošimčius gyventojų. Alabama, Arkansas, North Carolina, Tennessee, Virginia, Florida, Louisiana, Texas negrai sudaro nuo 25 iki 35 nuošimčių gyventojų. Per vienuoliką valstijų tęsiasi ruožtas, tirštai apgyventas negrais. Tai yra Juodasis Ruožtas (Black Belt). Jame yra 195 apskrįčiai, kur negrai sudaro suvirš 50 nuošimčių gyventojų; 202 apskrįčiai, kur negrai sudaro nuo 35 iki 50 nuošimčių gyventojų. Imant abelnai, tie 387 apskrįčiai sudaro plačią sritį pietinėse valstijose, kur suvirš 50 nuošimtis gyventojų yra negrai.

Suvirš 74 nuošimčiai negrų pietinėse valstijose gyvena žemės ūkio distriktuose, ir jų gyvenimas veik išimtinai priklauso nuo žemdirbystės.

Apie du milijonai negrų sudaro pramoninį proletariatą.

Šiaurinėse valstijose daugiausia negrai apsigyvenę pramoniuose miestuose ir miesteliuose; tik apie 250,000 gyvena farmose.

Tarp 1916 ir 1928 metų apie 1,200,000 negrų iš pietinių valstijų nuvyko į šiaurines, ir didžiauma jų įėjo į pramonę, daugiausia į sunkiąją pramonę, kaip nelavinti (be amato) darbininkai.

Tarp 1920 ir 1930 metų suvirš 1,000,000 negrų jieškojo "geresnio gyvenimo" miestuose. Aprokuojama, kad iš tų apie 650,000 apsigyveno miestuose pietinėse valstijose, o ki-

ta dalis—šiaurinių valstijų miestuose.

New Yorkas—Didžiausias Negrų Centras

New Yorko mieste dabar yra suvirš 328,000 negrų. Iš jų 95 nuošimčiai proletarai. Tame mieste yra didžiausias negrų centras pasaulyje.

Po New Yorko seka Chicago miestas su 234,000 negrų gyventojų. Philadelphijoje yra 220,000. Baltimorėje, Washingtone, New Orleane yra po suvirš 130,000.

Prieš 1920 metus daugiausia negrų apsigyvendavo didesniuose miestuose, bet per paskutinius 10 metų vis didesnis ir didesnis skaičius negrų apsigyveno ir mažesniuose miestuose, kur tik susirado darbą.

Kur tik didesnis skaičius negrų gyvena, visur jie atitverti, atskirti nuo baltųjų, sugrūsti į atskirą distriktą, kur namų savininkai lupa nepaprastai augštas randas, nes žino, kad negrai negali kitose miesto dalyse apsigyventi.

Negrai Įvairiose Pramonėse

Jau 1920 metais negrai sudarė didelį skaičių darbininkų įvairiose pramonėse. Fabrikuose dirbo 886,810; prie transporto—312,000; kasyklose 73,000.

Gi apie 1929 metus, kada prasidėjo ta didžioji bedarbė, negrai darbininkai jau įėjo į visas pramonės šakas. Vien tik Fordo automobilių išdirbystėje Detroite dirbo 10,000 negrų; negrai sudarė 17 nuošimčių visų automobilių darbininkų. Chicagos mėsos išdirbystėje (stockyards) dirbo 8,000 negrų darbininkų. Plieno išdirbtinėse Pittsburgho distrikte negrai sudarė apie 25 nuošimčius visų darbininkų.

Vienas ketvirtadalis mainiečių vakarinėje daly Kentucky yra negrai; 25,000 negrų mainiečių yra West Virginijoje.

Medžio pramonėje pietinėse valstijose veik kone visi darbininkai yra negrai.

Visoje šalies tekstilės (verpimo ir audimo) pramonėje dirba arti 18,000 negrų vyrų ir apie 7,500 negrų moterų.

Aprokuojama, kad 16,000 negrų moterų dirba New Yorko skalbimo pramonėje.

Jau tik tie keli pavyzdžiai rodo, kaip žymus skaičius negrų darbininkų dirba įvairiose pramonės šakose.

Del prisiplėšimo didesnio pelno valdančioji klasė laiko negrų darbo mases labiau paverčius, negu baltuosius darbo žmones.

Baisioje priespaudoje, baisioje vergijoje randasi negrų darbo masės pietinėse valstijose.

Žiaurus Negrų Pavergimas Pietinėse Valstijose

Dar 1913 metais Leninas savo brošiūroje "Kapitalizmo Išsivystymas Amerikos Žemdirbystėje" palygino negrų padėtį pietinėse valstijose su padėtimi, kokia buvo baudžiauninkai caristinėje Rusijoje. Leninas rašė, kad "iki šiol labai tvirtai jaučiama vergijos užsilikimai pietinėse valstijose, kur pirmiausia buvo negrai laikomi vergais. Stebėtinas panašumas negrų ekonominės padėties į padėtį baudžiauninkų agrarinuose centruose Rusijoje... Pietinės valstijos yra apsuptas kalėjimas be tyro oro "paliuosuoties" negrams."

Komunistų Internacionalas (rezoliucijoje Amerikos negrų klausime, 1930 m.) sako:

Tai yra tik jankių (Yankee) buržuazijos melas sakyti, jog negrų vergijos jungas tapo panaikintas Jungtinėse Valstijose. For-

maliai tapo panaikintas, bet praktikoje didelė didžiūma negrų masių pietuose gyvena vergijoj tikrai to žodžio prasmėj.

Suvirš 74 nuošimčiai visų negrų pietuose (suvirš 7,000,000) gyvena žemdirbystės distriktuose — svarbiausia dirba medvilnės plantacijose ir tabako laukuose.

Keturiuose valstijose — South Carolina, Georgia, Mississippi ir Alabama — suvirš 3,000,000 gyvena ant farmų. Ir kaip tik tose valstijose baltieji pavergėjai naudoja žiauriausius priepaudo ir išnaudojimo būdus prieš negrus.

1920 metuose negrų "žemės" savininkų buvo apie 218,000; 1925 metais jų skaičius sumažėjo iki 194,000. Kriziui užėjus, jų skaičius dar labiau sumažėjo, taip kad dabar vargiai sieks 100,000. Bet ir tie "žemės savininkai" dižiūmoj turi prasčiausią žemę; mažiausia ketvirtadalis jų turi pasiranuoti daugiau žemės nuo baltųjų stambių žemvaldžių, kad padaryti pragyvenimą. Už įvairias paskolas jie turi mokėti nepaprastai augštus nuošimšius.

Taigi, mes matome, kad labai mažas skaičius negrų pietuose turi mažesnę ar didesnę sklypą žemės.

Vergiška Žemės Išrandavojimo Sistema

Stambūs baltieji žemės savininkai laiko pavergę milijonus negrų bado ir skurdo padėty.

Jie palaiko negrus priepaudoj sulig vergišką žemės išrandavojimo sistemas. Pietuose yra dvi vyriausios rūšys žemės randauninkų — žemės randauninkas (renter) ir pusininkas (share-cropper).

Paprastai pusininkas už žemės naudojimą sumoka žemės savininkui pusę to, ką jis pagamina. Žemės savininkas pa-

prastai suteikia pusininkams gyvulius ir įrankius.

Randauninkas už žemės naudojimą paprastai sumoka žemės savininkui mažesnę dalį derliaus; nekuriuose atsitikimuose už žemės naudojimą dalinai ar pilnai sumoka pinigais. Jam žemės savininkas nesuteikia nei gyvulių, nei įrankių. Texas valstijoje, pavyzdžiui, randauninkas atiduoda žemės savininkui ketvirtą dalį užaugintos medvilnės ir vieną trečdalį pašaro, ir turi turėti savo įrankius ir gyvulius.

Nuošimtis randauninkų fermerių tarp negrų daug didesnis, negu tarp baltųjų. Sulig 1925 metų cenzo, 42 nuošimčiai baltųjų fermerių pietuose buvo randauninkai, o 76.5 nuošimčiai negrų fermerių buvo randauninkų klasėj, gi iš jų buvo mažiausia 47 nuošimčiai pusininkai; tai žemiausias laipsnis randauninkų, kurie yra labiausia pavergti ir išnaudojami.

Pusininkas labiausia priklauso nuo žemės savininko. Jis yra jo vergas. Kontraktas taip jį pririša prie žemės savininko, kad pastarasis yra ponas ant jo ir jo viso "turto." Kuomet dvarponis parduoda savo žemę, jis kartu parduoda savo randauninkus ir pusininkus, taip kaip laike vergijos vergų savininkas parduodavo savo plantacijas ir vergus.

Tos rūšies randauninkystės sistema vyriausia gyvuoja medvilnės ir tabako auginimo srityse. Didžiausias tos rūšies randauninkų skaičius randasi medvilnės auginimo srityse, iš kur Amerikos kapitalistams plaukia didžiausi pelnai.

Biednieji baltieji fermeriai ir randauninkai medvilnės ir tabako srityse pietuose yra labai skurdo paliesti.

Bet negro padėtis dar blogesnė. Jeigu jis ką perka ant kredito (įrankius, trąšą ir tt.), tai žemės savininkui arba pirkliui turi mokėti nuo 26 iki 37 nuošimčių už paskolą.

Žemės savininkas iš visų pusių laiko jį pavergęs; be jo priežiūros, be jo žinios randauninkas bei pusininkas negali parduoti net tą dalį savo produktų, kuri jam lieka, atsisteisus su ponu.

Bado Padėtis

Dabar negrai randasi bado ir didžiausio skurdo padėty. Net "geresniuose laikuose," kuomet farmerys artimesniuose miestuose galėjo sezoniniai susirasti darbo, ir tai negro fermerio įplaukos buvo labai mažos; tuomet, pavyzdžiui, negras farmerys Greene apskrity, Georgia valstijoje, viso įplaukų į metus ant visos šeimos turėjo \$399, biskį daugiau, kaip \$1 į dieną. Bet ta suma apima kaip parduotus, taip ir ant farmos sunaudotus produktus, ir tai, ką jis uždirbo ant farmos, arba užsidirbo kur nors mieste pasitaikius kokiam darbui. Lewis F. Carr, agrikultūros ekonomistas, sako, kad "pietuose yra mažiausia 7,000,000 žmonių, kurie gyvena ant šeimos įplaukų mažiau, kaip \$250 į metus, o iš jų 3,000,000 gyvena ant šeimos įplaukų mažiau, kaip \$150 į metus." Tatai buvo prieš 1929 metus, pirma ekonominio krizio, taip sakant "gerais laikais."

Dabar dar baisesnė padėtis — dabar badas žiūri milijonams negrų į akis. Badas taip pat paliečia ir biednus baltuosius fermerius, bet jie nėra taip pavergti, taip terorizuojami, kaip negrai.

Pavergimas už Skolas

Negrų darbininkų ir pusininkų padėtis mažai geresnė, negu vergų. Daugely vietų (ypatingai didžiosiose plantacijose) kaip darbininkai, taip ir pusininkai verčiami pirkti įvairius daiktus ir maistą plantacijos savininko krautuvėse. Visą rokundą veda žemės savininkas, ir tuo būdu randauninkai ir darbininkai visada būna prasiskolinę. Jie verčiami atidirbti už skolą pirma, negu gali pasitraukti nuo plantacijos. Baltieji stambieji žemės savininkai turi savo kontrolėj valdžią, ir tuo būdu, jeigu yra reikalas, jie tą sistemą vykina ir valdžios pagelba. Jeigu pusininkas, kuris yra prasiskolinęs žemės savininkui, bando pabėgti, tai tuomet būna suareštuotas ir jam leidžiama pasirinkti vieną iš dviejų: ar dirbti retėžiais surakintoj grupėj arba grįžti atgal pas savo poną toliau vergauti. Žinoma, dar prie jo esamos skolos priskaito tą, kiek kainavo jį sugauti, taipgi dar uždeda piniginę bausmę, taip kad jo skola dar labiau padidėja. Dažnai baltieji žemės savininkai sutinka užmokėti pinigines bausmes negrų, kurie būna nuteisti užsimokėti už mažus prasikaltimus; tokiose atsitikimuose negrai būna priversti pasirašyti kontraktą su žemės savininku, kuris paskui verčia negrus atidirbti už sumokėtą bausmę. Taip "išpirktas" negras būna niekas daugiau, kaip vergas.

Laike Mississippi upės potvinio 1927 metais tapo iškelta į viršų bjauri baudžiamos sistema. Kuomet Raudonasis Kryžius įsteigė nuo potvinio pabėgusiems stovyklas, tai iš pradžios stambieji žemės savininkai neleido "savo" negrų eiti į tas stovyklas, ir tik tuomet sutiko leisti, kuomet Raudonasis

Kryžius prižadėjo visus negrus jiems sugrąžinti. Negras negalėjo apleisti stovyklą, nebent kuris turėjo raštišką paliūdijimą nuo žemės savininko; jeigu kuris bandė pasitraukti iš stovyklos, tą milicija nušovė kaip pabėgusį vergą. Kuomet stovyklos tapo panaikintos, tai negrai, kaip vergai, po ginkluotos sargybos priežiūra tapo sugrąžinti žemės savininkams.

Tokia pat padėtis buvo iškelta į viršų Arkansas valstijoje laike 1930-1931 metų sauslaidio. Vienas stambiausias žemės savininkų England, Ark., apilinkėj, kuomet 75 jo pusininkai negrai apleido plantaciją, pasiuntė Raudonajam Kryžiui pranešimą, kad jiems neduotų pašalpos. Ir Raudonasis Kryžius atgal juos sugrąžino žemės savininkui.

Negrų Kovos su Pavergėjais

Bet ne visuose atsitikimuose negrai pasiduoda tai baudžiamai. Vienur susiorganizavę, kitur pavieniai kovoja prieš baudžiavą. Ypatingai 1930-1931 metais, kada pasireiškė dar didesnis skurdas ir badas iš priežasties kapitalistinio krizio, pradėjo plačiau plėstis pavergtųjų negrų kovos prieš pavergėjus. Didžiumoj tos kovos buvo individualio pobūdžio, neorganizuotos; vis daugiau ir daugiau kruvinų mūšių pasireiškė tarp žemės savininkų ir baudžiauninkų delei derliaus pasidalinimo, delei skolų. Kur toje kovoje krito ponas, ten valdžia tuojaus suareštavo baudžiauninką ar baudžiauninkus ir pasiuntė į elektros kėdę, kaip kad buvo padaryta su trimis broliais Nelsonais, baudžiauninkais iš Lauderdale, Miss. Du iš jų tapo nuteisti mirčiai, o vienas nuteistas visam amžiui į kalėjimą. Bet kur kovoje krinta

pusininkas baudžiauninkas, tai žemės savininkas būna išteisinintas.

Camp Hill, Ala., apilinkėj, 1931 metais, pavasarį prasidėjo pirmas po komunistų vadovybės organizuotas baltųjų ir negrų pusininkų judėjimas prieš badą. Kriziui didėjant, pusininkai, ypatingai negrai, atsidadūrė tikrojo vergo arba baudžiauninko padėty. Mažesniųjų savininkų žemė pradėjo patekti į kelių stambių žemės savininkų rankas. Tokiu būdu tūkstančiai pusininkų ir smulkiųjų fermerių atsidadūrė tokioje padėtyje, kad jie arba turėjo badauti, arba sutikti dirbti stambiems žemės savininkams baudžiamos sąlygoje. Scottsboro negrų jaunuolių gynimas mažiau ar daugiau supažindino negrų mases su Komunistų Partija; jose pradėjo didėti pasitikėjimas komunistų vadovybe. Ir štai komunisto organizatoriaus pagelba tapo slaptai suorganizuota Pusininkų Unija, kuri į trumpą laiką išaugo į 800 narių skaičių Tallapoosa ir Lee apskrityse. Ji iškovojo pusininkams geresnes sąlygas; ji privertė turčius suteikti maisto badaujantiems; ji iškovojo teisę pusininkams įstaisyti daržus ir juose auginti maisto, vietoj pirkti nuo žemės savininkų; ji privertė baltuosius turčius šiek tiek žmoniškiau elgtis su negrais.

Bet ta kova neapsiėjo be aukų. Liepos 15 d., 1931 m., 300 baltųjų nuosavybės savininkų pradėjo prieš unijos narius terorą, kad ją sunaikinti. Sudegino unijos susirinkimo vietą; nužudė negrą pusininką Ralph Grey; iš suvirš 50 suareštuotų keturi pusininkai "kažin kur dingo" iš Badeville kalėjimo. Bet tas teroras vis tiek nesunaikino unijos; ji gavo daugiau narių; jos įtaka dar labiau

pradėjo augti tarp negrų ir biednųjų baltųjų farmerių.

Panaikinimas Negrų Armijos Pulkų Pietuose

1931 metų rudenį Karo Departamentas pradėjo nuginkluoti ir panaikinti negrų 24th ir 25th pėstininkų ir 9th ir 10th kavalerijos pulkus, esančius pietuose; ir tų pulkų kareivius išskristė į darbo batalijonus tarp baltųjų kareivių. Tas žingsnis padaryta apsisaugojimui, kad tie negrai kareiviai nepradėtų draugauti su negrais pusininkais ir darbininkais ir neprisidėtų prie jų kovos prieš baltuosius pavergėjus.

Kad iš negrų masių pavergimo daryti kuodidžiausius pelnus, valdančioji klasė visokiais būdais palaiko juos kuožemiausiame ekonominiam ir kultūriniam laipsny.

Suvirš 30 nuošimtis negrų vaikų pietuose neturi progos visai lankyti mokyklas; o didžiuma kitų lanko mokyklas tik po du ar tris mėnesius į metus. Suvirš 30 nuošimčių negrų pietuose nemoka nei skaityti, nei rašyti.

Kam Negrai Pažeminti

Didesniam išnaudojimui Amerikos buržuazija padalina Amerikos gyventojus į eilę luomų, tarp kurių negrai skaitoma žemiausia luoma; negrai laikomi dar žemesnėj kategorijoje, negu žemiausios kategorijos ateiviai darbininkai, geltonieji imigrantai.

Ištisai pietuose negrai bjauriausia pažeminti, neturi jokių teisių; su jais elgiamasi ne

kaip su žmonėmis, bet kaip su gyvuliais. Valdančioji klasė tarp baltųjų palaiko rasinę neapykantą prieš negrus. Iš pat kūdikiystės baltojo darbininko vaikas mokinamas neapkęsti negrų, mokinamas žiūrėti į negrus su panieka. Skiepijama ta mintis, kad baltasis stovi ant daug augštesnio laipsnio, negu negras; negras net žmogumi neskaitomas—jis viso labo tik “nigeris,” kurį galima paniekinti, spardyti, daužyti, linčiuoti, jeigu jis išeina iš “savo ribų,” iš ribų vergo ir nori būti lygus su kitais žmonėmis.

Prieš negrus naudojama bjauriausia segregacijos (atskyrimo) sistema; išleista įstatymai, kurie draudžia negrams maišytis su baltaisiais. Namuose, gatvėje, gatvekariuose, mokyklose, restoranuose, teatruose, pasilinksminimo vietoje—visur valdančioji klasė turi pravedus rasinio skirtumo liniją. Negrai turi būti tam tikroje “savo vietoje,” kurias jiems nuskiria Amerikos valdonai. Visuose didesniuose miestuose negrai sugrūsti į specialius distriktus.

Pietuose daugely vietų yra patvarkymai, sulig kurių uždrausta negrams ir baltiems sueiti. Jeigu baltas ir negras kartu eina gatve, būna suareštuoti.

Šešiose pietinėse valstijose valstijų konstitucijos draudžia apsivedimą tarp negrų ir baltųjų, o dvidešimts devynios valstijos turi įstatymus, kurie draudžia apsivedimą tarp negrų ir baltųjų, nežiūrint to fakto, kad 80 nuošimčių Amerikos negrų turi priemaišą baltųjų

kraujo.

Ir negrai taip paniekinti, pažeminti ne vien tik dėl to, kad jų oda juoda. Didelę reikšmę tame turi jų istorinė praeitis—į Ameriką negrai tapo atgabenti—kaipo vergai; jie buvo perkami ir parduodami kaip gyvuliai. Jie iš tos vergijos tik ant popieros paliuosuoti. Tikrenybė dar jie yra pavergti, ir *kadangi dar tebeviešpatauja negrų pavergimas*, tai dėl to negrai yra taip bjauriai pažeminti, paniekinti, dėl to jie neturi lygių socialių ir kitokių teisių su baltaisiais. Komunistų Internacionalas savo rezolucijoje sako:

Viso to pradžia nesunku surasti: tas jankių arogantiškumas (išdidumas) linkui negrų dvokia bjauria atmosfera senosios vergijos rinkos. Tasai atviro apiplėšimo ir vergo plakimo barbarizmas randasi kapitalistinės “kultūros” čiukury.

Iš negrų laikymo tokioj padėtyj kapitalistai gali krauti didžiausius pelnus. Jie žemiausiame gyvenimo laipsny palaiko negrų darbo mases pietuose, medvilnės ir tabako gaminimo srity; jie žemiausias algas moka negrams darbininkams miestuose ir miesteliuose. Milionai negrų yra ta darbo jėga, kuri pigiausia kapitalistams atsieina, kuri kapitalistams pagamina milžiniškus viršpelnius, ir dėl to tokioj padėty Amerikos kapitalistai laiko negrus prievarta ir teroru. Segregacija, retėžiai, elektros kedė, kartuvės, linčai—tai Amerikos buržuazijos priemonės laikymui negrų vergijos padėty.

J. Siurba.

DAILIOJI LITERATŪRA

Rudens pasakaitė

Dūksta, dūksta vėjas,
Lenda, veržias į bakužę,
Durys, ve, neprisidaro,
O langai, žiūrėk, išdužę,
Leidžia vėjui įsiskverbti,
Šaltą tinklą verpti.

—Mama, mama, šalta!—
Girdis skaudžios dejonėlės.
Skarmalai ant lovos juda,—
Tai ne vasaros čia gėlės,—
Čia vaikučiai—skurdo aukos,—
Kenčia, verkia, raukos...

Bar-bar-bar,—durysna,
Pasibaladojo ponas,
Ir nekviestas įgužėjo,—
Jis bakužės, mat, valdonas.
—Jei randos neatsiteisit,
Ryt' jau gatvėn eisit!—

Taręs tą sprendimą,
Žvelgė ponas bakužėlę.
Gi motušė meldė jį:
—Dar palaukie savaitėlę.
Vyrs nedarba pusė metų...
Tiek vargų verpetų...

—Vyrs nedarba... Ką gi,
Juk ne mano tai kaltybė!
Man taipogi reik gyventi.
Aš už šitą nuosavybę
Randą sau turiu išgauti,
Man—ne ubagauti!—

Rytas aušta, švinta,
Veržias vėjas į bakužę,
Durys, mat neprisidaro,
Gi langų stiklai išdužę,
Leidžia vėjui sukaliotis,
Šalčiui grabaliootis.

Vėlei ponas šičia,—
Nebevienas—dar trys vyrai,—
Griebia neša skurdžią mantą.
Be kalbos jie—ne pagyrai.
Raukšlės veidus jų dabina,—
Rodo klaikią miną.

Dirba jie jie darba,
Bet gi, matos, be traukimo.
Gal ir jų pačių šeimelės
Laukia to paties likimo:
Gal ir jie už savaitėlės
Bus "gatvinės gėlės."

—Mama, kur mes eisim?
Šalta, mama! Mums duonutės...—
Sriūva ašaros veideliais,
Kyšoja vaikų rankutės.
—Nesugrižta mūsų tėtis.
Mama, kur mums dėtis?—

Vyrai ein į šalį—
Kito bėdžio mantą mesti.
Ir kitam jie gali teikti
"Laimės dieną" gatvėj švesti.
Mat, beteisis toks likimas,
Skurdas auką imas.

Grižta tėtis, grižta.
Pasitinka žmona vyrą,
Skerečiojasi jai rankos,
Gailios ašaros jai bėra:
—Štai kur, ve, mumis išgrūdo,
Žmonės biaueraus būdo...—

Reginį pamatęs,
Vyrsas vėl nusiskubėjo.
Juk gi reikia kas daryti,
Kol mirtis dar neatėjo.
Eina talką pasikviesti—
Mantą butan sviesti...

Už poros minutų,—
Matos, jogei be derybos,—
Tėtis su draugais bedarbiais,

Iš arčiausiosios tarybos,
Neša butan skurdžią mantą,—
Veiksmą jie supranta.

Mantą sugabenus,
Atsiranda namo ponas.
Rėkia jis, ir mostikuoja,
Mat, paliestas jo delmonas.
Bėgs jisai teisių žiūrėti,—
Ką daugiau žadėti?

Širsta, dūksta vėjas...
Ir bakužės ponas širsta,
Nu, bet kas čia jo bijosis?
Darbininkai gi išgirsta,
Kad "prieš vėją" reikia pūsti,
Reikia neužsnūsti.

St. Jasilionis.

Spalis, 1933.

Darbinis Maršas

(Iš M. Fomenko's)

Raudonas dangus,
Raudonos aušros,
Raudonos vėliavos aplinkui!
Nauja gyvybė
Pas mus bujoja,
Raudoni skleidžiasi žiedai!

Ten, ant gatvių tolimųjų
Dar liejasi kraujai draugų,
Ir žvanga pančiai geležiniai
Nelaisvės brolių tų kraštų.

Bet vis tvirtėja
Mūs' brolių eilės,
Ir muša darbo valanda,
Ir darbas verda
Ir raudonuoja,—
Raudoni skleidžiasi žiedai!

Jonas Kaškaitis

Ei, Žibėk "Šviesa" Raudona!

Ei, žibėk, "Šviesa" raudona!
Sunaikink šydą tamsos,
Skaidrink mintis darbininkų,
Suteik klasinės šviesos.

Rodyk Markso mokslą tyrą
Kur's istoriją permatė;
Ant proletarinių pagrindu
Naują sistemą pastatė.

Švieskie kelią Kominterno,
Leninizmu kietai grįstą.
Lai kiekvienas darbo žmogus
Klasinę kovą pažįsta.—

Tas, ką plieną lanksto, kala,
Geležį sriovėmis varo;
Verčia dirvos vagą juodą,
Reikmenis visus padaro.

"Šviesos" spinduliai raudoni
Lai aplanko vargo lūšną;
Lai užžiebia kovos ugnį,
Lai tamsos šešėliai žūsta.

Mes vieningu kairiu frontu
Ruoškimės į kovos žygį:
Lai ant vergijos griuvėsių
Sovietai ir čia pražydi.

Rl. Svyrunėlis.

19-10-33.

Parudo Lapai

Parudo lapai, nuvyto gėlės,
Šiaurys jau švilpia išstatęs lūpą.
Žavingas laikas, mūs' dvasią kėlęs,
Pradėjo vysti, kaip vysta gėlės.
Šiaurys norėtų, visai iššėlęs,
Užmušti mūsų gaivingą ūpą.
Bet ne! Gana jau, ką kenčia gėlės,—
Mes drožsim šiauriui į storą lūpą!

25-X-31.

St. Jasilionis.

Pirmyn!

(Iš I. Liščenkos.

Muz. V. Smekalin'o)

1

Pirmyn, už laimę žmonijos,
už galią mūs' šalies!
Petys petin, pėda pėdon,
ranka rankon, išties!

Nuo pat šiaurių lig Kaspijos,
nuo rytų lig Dvinos—
Sūnai liaudies darbingosios
kūryboj nedvejos.

Tegul buržujai spardosi
pavydo kvaituly!
Mes kalam tvarką naująją
Sovietinėj šalyj!

Mes laimės dedam pamatus
tvirtovei žmonijos,
Mes—žingsniai revoliucijos,
mūs' pergalė bujos!

2

Nė žingsnio nesitrauksime
nuo priešo atgalios!
Mes—legijonai Lenino,
nariai Kompartijos!
Ką mum grūmonės baltosios?
mum baimė nė galvoj!
Mes keturiomis kaustyti,
užgrūdyti kovoj!

Tegul buržujai spardosi
pavydo kvaituly!
Mes kalam tvarką naująją
Sovietinėj šaly!

Mes laimės dedam pamatus
tvirtovei žmonijos,
Mes—žingsniai revoliucijos,
mūs' pergalė bujos!

3

Draugai, ar mes svyruosime?
ar gaišime? ar ką?
Pirmyn! kad jau uždrošime:
klestės nauja tvarka!

Pirmyn, už pjonierišką
linksmybę mūs' vaikų!
Už santvarką Sovietinę,
kur taip jauku-jauku!

Tegul buržujai spardosi
pavydo kvaituly!
Mes kalam tvarką naująją
Sovietinėj šaly!

Mes laimės dedam pamatus
tvirtovei žmonijos,
Mes—žingsniai revoliucijos,
mūs' pergalė bujos!

Jonas Kaškaitis.

Neilgos Valandos

(Iš 1926 m. fašistinio perversmo epizodų Lietuvoj.)*

Žmogaus gyvenime valandos, dargi minutės — ne vienodai sparčios. Gyveno Lindė savo “alupkoj”—valandos verpetais sukos. Nubudęs ryte negalvodamas šoko iš lovos, apsiprausdavo šaltu vandeniu burną, kaklą, krūtinę, išgerdavo sušildęs stiklą arbatos. Užkąsdavo bėdą pusrytį ir prie darbo. Patik-

rint mokesčių knygas, suvest į įvairias apystovas. Perbėgs akim dar susirinkimų ir posėdžių tarimus: ar viskas išpildyta, kur kas dar nepadaryta ir tt.

Čia vos užsibaigė batsiuvių streikas, iškėlęs viso apskričio darbininkų akyse profsąjungos vardą—priešais šimtai naujų reikalų: organizavimas kiem-

sargių, namų tarnaičių, rūbsiuvių, akmenskaldžių... Užsitęsęs savaitę laiko kiemsargių streikas užsibaigė profsąjungos pergale: namų savininkai pirmu kart apsilankė profsąjungon, pasirašė kiekvienas su savo kiemsargiu sutartį. Ir darbus, kokius kiemsargiai turi atlikti, ant popieros surašė, ir liuso laiko nuo darbo kiem-

* Iš nebaigto romano

sargiai gavo, ir mokestį pakėlė, ir žmoniškesnius batus išsikariavo. O kam daugiausia darbo prie sutarčių, kad ne Lindei. O ant to neapsistojo. Taip ir sekė eilė: po batsiuvių streiko sekė kiemsargiai, paskui—malūnininkai. Atėjo eilė tarnaičių, bet... Kas žin, kaip visa dabar toliau dėsīs.

Kunkuliavo profsąjungų darbas, o Lindei—bėgiok šen, bėgiok ten. O čia dar—vakariniai kursai prie profsąjungų, moterų organizavimas, darbas su jaunimu...

Kaip karo štabe, paskutiniaisiais mėnesiais virė profsąjungų kliubas žmonėmis: čia organizavimas kovos su streiklaužiais, streikuojantiems pašalpų rinkimas, jų skirstymas šeimynoms... Argi suspėsi kada skaityti valandas, minutes, kada aplinkui gyvenimas, kaip verpetai: sukasi, maišosi, verda, kunkuliuoja. Šitas profsąjungos darbas išmokino Lindę neretai ne tik save užmiršti, o ir laiką skaityti. Ir tik dabar, pirmąją dieną kurčioj kalėjimo kameroj jis pajuto, kad ne visuomet gyvenimas toks nenuorama, kad ne visuomet nepastebimu smarkumu skrenda valandos. Kad yra ir tokios valandos, kurios metais ištysta, slenka, kaip saulės šešėlis vidurdieny—nepastebimu judėsiu, monotoningai, lėtai, kaip džiovos liga, viena už kitą ilgesnės ir įgrisė.

Žiburys kameroj jau senai užgėso. Kieme priešais mažą, geležim apkaltą langą spindi rausvai balzgana elektros šviesa, o virš jos, susigruntavusio dangaus debesiuose brenda išblyškęs, keistai prasišiepęs mėnuo. O su mėnuliu brenda ir pilkas kalėjimo nuobodulis.

Bus dvi, o gal daugiau valandos nakties. Lindė su savim laikrodžio neturėjo,—prisi-

ėjo palikt raštinėj. Tokia jau kalėjimo tvarka. Bet kam kalėjime laikrodīs? Vistiek čia nuo ryto lig vakaro, ištisą parą, per dienų dienas laikas toks pat bespalvis, vienodas. Ir prisiminus tai pirmu kart Lindė pavydėjo draugams. Jie miegojo. Jie galėjo užmigti. Ir tik jis, Lindė, akių sumerkė negali. Ir mintys užtat taip padrykė, įkyrios...

Apie ką dabar jis galvojo? Apie tai, kad gali jį sušaudyt? Jis buvo girdėjęs apie Bulgarijos revoliucionierių kankinimus, apie tai, kaip buvo išžudyta dešimtys ir šimtai darbininkų, kad užgrobūs fašistams valdžią nušluot sau tolimesnio viešpatavimo kelią. Bet apie tai jis dabar negalvojo. Tas pavojus kiekvienam jų lygiai grėsia. Ryt diena visiems vienodai neaiški. Bet juk visvien: nepramušt gi galva kalėjimo sienų, neiškrist pro langą.

Kas bus su profsąjunga? Jis prisiminė, su koku sunkumu pavyko mažutį, septynių desėtkų narių profsąjungos skyrių padaryt stambia, stambiausia, kokią kada žinojo vietos miesčiukas, darbininkų organizacija. Jis prisimena neužbaigiamus, profsąjungų vaidus dėl jos vadovybės, ir prieš jį išauga neuždidžio, apvalaus, kumpanosio, su nedideliais, kaip šepetys pastyrusiais, ūseliais Motiejūno paveikslas. Koks jis apgailėtinas bailys!

Lindė jį iš senai pažinojo, kaip kriaucių. Gyveno čia pat, greta Raukšlės miesčiuo, siuvo kelnes, žiponus ir maitinos. Paskui pasidarė karštu federantu. Kuplietus ėmė rašyt ir ant mitingų dainuot. Pateko miesto savivaldybėn. Kai atėjo dvidešimts šešti metai, Motiejūnas pradėjo savo pėdų baidytis. Kriaučiaus jau toks amatas, kad visad su žmonėmis ten-

ka reikalą turėti. O jei dar nekoks kriauciūs, pigiabarštis, kaip čia jį vadino, tai ir su pačiomis apačiomis. Negi duos pasiturintis prastam kriauciui drabužį raukti. Užtat Motiejūnas siuvo dryžinius, naminį vilnoną ir marškoną, kasdienines kelnes,—kas papuolė. O su kasdieninių drabužių darbu dėjo lig jo ausų ir kasdieninė tų apačių nuotaika. Kažkas iš jo lankytojų dargi su dryžiniais atsinešė prieš rinkimus į seimą susivyniojęs ir kairiųjų plakata, kaip kadėmų valdžia paskutinę valstiečio karvutę už mokesčius licituoja. Seniau gal būtų išvijęs Motiejūnas tokį išklydėlį, o dabar padėjo į šoną žirkles, pasižiūrėjo. Pažiūrėjo iš vienos pusės, pažiūrėjo iš kitos pusės—paveikslas tokiomis tiesiomis linijomis išvestas, taip suprantamomis prastiems žmonėms spalvomis nuteptas, kad Motiejūnas nė pusės žodžio nepratarė. Ir išsigando Motiejūnas žmonių kalbų, jų pakairėjimo. O už kelių dienų po to—ir pats tą plakatą prie savo grįčios sienos prisilipino ir kairiųjų atsišaukimais atvykstančius vaišyt pradėjo. Ir vėl rašė kuplietus, dainavo juos mitinguose. Tik dabar nebe prieš socialistus, esdekus, o prieš vakarykštį Motiejūną—federantus ir kadėmus. Kai pritrūkdavo savų kuplietų—mokinuos ant atminties iš kitų. Ir dainavo jis:

Mūsų žemė
Apie saulę sukas,
O jos rate
Šventa traicė sėdi.
Kas malonėj jos nor būti,
Pačian seiman kad pakliūti,
Reik žadėt,
Reik meluot,
Ko negali duot.

Dainavo apie krikdėmų
“šventas traices,” šeškomus ir

trikomus. Pasidarė susyk pažangus, dargi socialdemokratų partijos seimo sąrašė atsirado ir socialdemokratų vadovaujamose profsąjungose pirmininku paliko. O kai prasidėjo į rudinį po rinkimų streikai ir socialdemokratų darbininkuose įtakos pradėjo netekt—jis vos pas komunistus neatsidūrė. Tiesa, tie jo nepriėmė, o paskui, kai Kedainiuose kairiųjų profsąjungą uždarė, jos vadus areštavo, o Kaune su socialdemokrato ministerio žinia policija apkūlė streikuojančias degtukų fabriko darbininkes—Motiejūnas atsigavo. Jis dabar pamatė tikrąją socialdemokratijos jėgą ir nutarė daugiau komunistams nesimeilinti.

—Idomu, kokius kuplietus dabar dainuos Motiejūnas—dingtelėjo Lindei galvon.—O gal jis areštuotas? Gal daboklėj, o gal slapstos?

Paskui mintis perbėgo į netolimą pačio Lindės praeitį, kada jis mokinos gimnazijos suole. Tiesa, jam ilgai mokintis neteko, išginė iš ten už iškabinimą raudono ženklelio ant

krūtinės pirmąją gegužės. Po to,—pusiau valkatos bastymasis, trumpalaikė valsčiaus raštvedžio pagelbininko vieta, pašto tarnautojas, akmenskaldis. Dar tik čvertis amžiaus, o kiek jau išmėginta. Ir kokio tik juodo darbo nedirbo!

Pagaliau prisiminė tėvą. Jis gyvena šiam pat mieste, neper-toli nuo profsąjungų kluubo. O senai, senai su tėvais nesimātė. Gyvent vienam mieste, vienoj gatvėj, kaimynystėj ir su tėvais nesimatyti! Ir štai Lindė jaučia kaž-kokį šiurpų nemalonus: šiandie ryte jis noroms-nenoroms turės pasimatyti su tėvu, pasisveikint su juo, kariškai išsitiesti eilėje prieš jį, kol patikrins... Ir jaučia, kad per kaktą šliaužia kaž kas drėgnas ir šaltas. Ir neatrodo, kad tai per jo kaktą drėgni kamuoliukai ritas. Ir galva ne sava—užtat ji tokia tuščia, sunki, apsvaigus.

O blakstienos vis tokios pat lengvos, smilkinuos gaudžia kaž koks skambėsis. Ir mintis viena kitą veja, sukas, kaip verpetuose...

Už lango nedrąsiai, užšalusiomis lūpomis švilpia ties kalėjimo kampu šarmotas šiaurys. Toks vienodas, prikimęs, nedrąsus jo balsas, kaip perpūsta klernota. Ir tik retkarčiais įkyrus, vienbalsis vėjo švilpimas neišlaiko to vienodumo: plėšos, žviegia. Ir kai nustoja jėgų, tarsi pamautas tyrų žirgas, pajutęs savo bejėgiškumą ištrūkti iš sukauciusių jo jėgas pakinklų—vėl aptyla, vėl lėtai švilpina už kampo, kaip piemuo pavasaryj išsisukęs iš gluosnio žievės pirmąją švilpynę.

Lindei pasirodė, kad tai ne vėjas dūzgia, pusbalsiu švilpina, o kaž kas verkia. Jis pakėlė nuo narų galvą ir kitam narų pasieny pasigirdo tylus kukčiojimas. Korka verkia.

Norėtus paguosti, suraminti. Bet kam tas?

Ir įsiklausius į tą gaudų kukčiojimą pačiam kaž ko pagailo, bet ko, jis pats nežino.

Ar beteks dar kada pamatyti palikti draugai, tikru kovos gyvenimu kveptelt?

O gal... A. Tremtinis.

UGNIS -:-

N. POŽARSKI

Vertė D. M. ŠOLOMSKAS

Žemai, prie augštos uolos aštrių akmenų, tarp jaunų lazdynų pasislėpęs, gulėjo raudonarmietis Morozovas. Jo mėlynos akys godžiai ko tai jieškojo tolumoje, ir atrodė, kad jis norėjo permatyti visą erdvę tarp žolių nuo pasienio akmens iki kaukaroto, nedidelių aržuoliukais apdengto kalnelio, kurio nugara tęsėsi toli į vakarus.

Buvo ramu. Vėjelis pavaliai judino augštą, nuvytusią

nuo karščio žolę, kurioje, dar šūviais neįbauginti, miegojo fazanai, laukinės ožkos ir šernai.

Mėnulis lėtai sau plaukė tarp nedidelių debesėlių. Augštai erdvė darėsi blaivesnė, nes mažėjo debesėlių skaičius. "Štai tas, atrodo, bus paskutinis," galvojo Morozov, kada didokas, tamsus debesėlis visai pridengė mėnulį, o uolos ir pasienis tartum prisidengė juoda skraiste.

Dar domingiau Morozovas akimis "valgė" nakties tamsą; jo ranka pati saivame kiekiau suspaudė šaltą šautuvą. Morozovas gerai žinojo, kad pavojus grėsia iš visur. Dar vakar per telefoną buvo perduota į raudonarmiečių sargybos skyrių daug nemalonių žinių. O jų tarpe buvo pranešimas apie karinius žygius baltųjų Chinijos generalų, kurie priešinosi, nenorėjo priimti Sovietų Sąjungos

pasiūlymų ir ramiu būdu išspręsti Rytinio Chinų Gelžkelio klausimą; o paskui pranešta iš pulko štabo, kad šiomis dienomis baltieji chinai buvo užpuolę raudonarmiečių pasieninę sargybą, ir su jais buvo rusų baltagvardiečiai.

—Priešas yra gudrus... Bet aš turiu būti ir už jį gudresnis,—galvojo Morozovas. Jis savo vaidentuvėje pradėjo piešti Sovietų Sąjungos pasienio sargą, bet ne tokį sargą. kokį jis matė judamuose paveiksluose: milžiniška figūra, galinga krūtine, dideliu šautuvu, nejudančiai stovinti ant kokios augštos uolos. O ne! Morozovo vaizduotėje Sovietų Sąjungos pasienio sargas turi kitokią pozą: jis mokinasi nugalėti priešą, mokinasi išlaikyti kovingas tradicijas Raudonosios Armijos, sujungiant jas su paskutinių metų išsilavinimu ir apsiginklavimu. Tas sargas nestovi toj pačioj vietoj, jis greitai eina pirmyn. Štai kad ir Morozovas. Jis yra komjaunuolis, kovotojas komjaunuolių sargyboje. Jis povaliai pakėlė šautuvą, ir pasitenkinimo banga persirito per jo veidą. "Didelis ir garbingas darbas—saugoti ramų darbą 160,000,000 dirbančiųjų—darbininkų ir valstiečių, ne dėl ponų, bet dėl savęs,"—sukuždėjo Morozovas, ir prieš jo akis atsistojo fabriko vaizdas, o jo viduje didelis kalvių skyrius: tartum ugnies maldynėje, apsupti galingų kaulių-žaiždrų liepsnomis iš visų pusių, tai augštyt kilnojasi, tai žemyn leidžiasi galingi kūjai, kaldami iki raudonumo įkaitintą geležį ir plieną. Sukaitę kalviai ir jų pagelbininkai su juostomis ant savo suskretusių nuo prakaito marškininių — visi dirba, juda; vieni paduoda, stumia, kiti traukia. Čia visoki įrankiai—kabliai,

replės, platformos prie vagonėlių, sugabiai nudailintos garvežių ašys.

Aiškliai, labai aiškiai Morozovo akyse atsivaizdavo jo paskutinės dienos darbas tame skyriuje: senas kalvis, Vania, keturiasdešimts metų išdirbęs šiame darbe, darė užbaigimą visos eilės darbų, artinantis mėnesio galui. Darbo buvo daug ir sunkaus. Kalkaliai kaitino visomis pajėgomis; koksų ir naftos dūmai lindo į nosį, gerklę ir graužė akis. O čia Morozovas, žaliuynais apsuptas, už kelių tūkstančių verstų nuo to fabriko pajuto jo kvapną—praprastą, rodos, taip artimą fabriko kvapną.

Tada sukaukė fabriko sirena (dūda), atėjo nauja darbininkų pakaita.

—Morozov, į komjaunimo kuopos susirinkimą, — šūktelėjo kuopos sekretorius.

Baigė darbą. Nusiprausė. Galingą, diktą su kietais užtrintais delnais ranką atkišo senas kalvis Vania. Tvirta ranka suspaudė Morozovui dešinę.

—Gaila, buvai geras mašinistas. Taip, bet ir ten toki vaikinai yra reikalingi. Drauge, išlaikyk savo garbę, neatsimušk veidu į purvą. Žinok, kur eini. Parodyk, ką reiškia komjaunuolis. O mes čionai dirbsime. Taip, mes jausimės užtikrinti ir saugūs po tavo apsauga.—Galinga kaire ranka pasitaisė dėdė žilus ūsus ir pridūrė: — O dabar—laimingai ir iki pasimatymo. Pasibučiuokime atsisveikinimui.

Mėnulis išlindo iš už debesio. Pasidarė šviesiau; virš Morozovo galvos praskrido pelėda. Nepastebėjus žmogaus, ji atsitūpė ant sauso aržuolo, tik apie 10 žingsnių nuo jo. Morozovas galvojo apie fabriką, didelį ir platų

kalvių skyrių ir kaip buvo susirinkę komjaunuoliai po darbo laiko.

—Stovi prieš mus vienas svarbus klausimas,—tarė komjaunuolių kuopos sekretorius, atidarydamas susirinkimą. —Suteikiu balsą draugui iš agitacijos skyriaus.

—Šios dienos mums klausimas,—pradėjo agitacijos skyriaus vedėjas,—tai draugo Morozovo išleistuvės į Raudonąją Armiją. Taigi daug aš ir nekalbėsiu. Apie tai plačiai yra parašyta pranešime, kurį jums, draugai, aš ir perskaitysiu... "Patvarkymas kovotojams, pasienio sargams", —pradėjo jis skaityti...

Po to kalbėjo draugai. Morozovas prisiminė, kaip jie pasižadėjo-palaikyti ryšius, pasižadėjo rašyti vieni kitiems: apie darbą fabrike, kas veikiama komjaunuolių tarpe ir kas darosi pasienyje, apie lavinimąsi ir fabriko atsiekimus ir apie tai, kaip atrodys nauji budavojami kalvių triobėsiai.

—Kokia tai garbė būti Sovietų Sąjungos pasienio sargu,—ir vėl tarė sau Morozovas. Ir jo minties akyse matėsi tas sargas, jo asmenyje pasislėpęs tarp jaunų riešutmedžių, atydžiai tēmijantis tolį, iš kur provokacinis šūvis gali trenkti bile minutę, kur yra susigrupavę priešai jo, dėdės Vanios, priešai visų kalvių ir darbininkų—Sovietų Sąjungos. Tie priešai, kaip alkani vilkai, slankioja netoli sienos; jie jieško griovelių, krūmynų, vietų, per kurias galėtų prieiti prie Sovietų sienos, pereit ją ir sutrukdyti ramų darbą.

Ryte, kada saulės spinduliai išsikišo pro kalnų kaukaras ir sublizgėjo ant stiklų komjaunimo pasienio sargybos namo, Morozovas, atbuves nakties metu savo pakaitą, kalbėjosi

su raudonųjų kovotojų komandierium. Senas komjaunuolis, nesenai baigęs karinę mokyklą, dabar komandierius pasienio skyriaus, atydziai kalbėjosi su Morozovu.

—Iki šeštai valandai ryto nieko nebuvo pastebima, o tarp šeštos ir septintos valandos aš pastebėjau tarp akmenų, kurie yra kairėje pusėje, vieną raitelį. Jis atydziai įsižiūrino į mūsų teritoriją. Septintą valandą iš už kalnų buvo nugirsta dviejų arklių prunkštimas...

Komandierius pasikasė veidą ir ką tai pats sau tarė. O paskui atsikreipė į Morozovą su klausimu:

—Ką jūs manote, kas ten galėjo būti?

—Sunku pasakyti. Bet man rodosi, kad reikia būti daugiau prisirengusiems, būti pasiruošusiems prie visko,—atsakė Morozovas.

—Taip, tai teisinga išvada. Jūs pavargote, tai dabar pailsėkite,—tarė komandierius.

Kada komandierius išėjo, Morozovas priėjo prie veidrodžio, pervedė sau ranka per žandą ir tarė:—Taip, apsisusti nekenktų. Štai kokia "rugiena" veidas apaugo, po velnių, o rodosi, ir nesenai skutausi!

Pasiēmė kas reikalinga apsisikimui, išsiplakė putojančių miltelių, tirštai išsitepliojo veidą ir ūsus muilo putomis. Pasiēmė skustuvą ir prisidėjo prie dešiniojo žando. Tuo momentu du šūviai perkirto parčio orą. Morozovas pakėlė galvą. Greitai trenkė ir trečias šūvis, kuris jau buvo arčiau prie sargų buveinės. Morozovas numetė skustuvą, nubraukė muilo putas nuo žandų ir puolėsi prie šautuvo.

—Kas pasidarė? Kas šaudo? Sunkiai alsuodamas nuo bė-

gimo į pasienio sargybos butą, įbėgo komandierius.

—Draugai, greičiau į savo vietas!—šaukė jis.

"Užpuolimas... aišku, kad užpuolimas,"—krito Morozovui mintis į galvą. Šūviai tratėjo vis arčiau ir arčiau. Jie buvo įvairūs, vieni kurtūs—jų buvo daug; kiti—skardūs, reti, artimi.

Už kelių sekundų kovotojai komjaunuoliai kiekvienas buvo savo vietoje. Užtaisyti kulkasvaidžiai grūmojančiai stovėjo sustatyti vamzdžiais į tą pusę, iš kur tratėjo šūviai. Į rankines granatas buvo sudėta pistonai.

—Puikus vyras Petrovas, traukias, kaip tikras kovotojas! Jūs girdite jo šūvius?—tarė komandierius kovotojams, žiūrėdamas per žiūroną.—Už kokių dešimt minučių jis jau bus čionai. Ir taip, draugai, paskutinis jums žodis—mūsų sargyba yra iš komjaunuolių. Neapsiduokite! Neatsimuškite veidais į purvą,—tarė jis žemyn nuleisdamas žiūroną.

"Neatsimuškite veidu į purvą," nepadaryt sau gėdos!—šią frazę ne kartą girdėjo Morozovas. Apie dveji metai atgal ją tarė jam atsisveikindamas visų mylimas kalvis Vania ir tarė visų kalvių vardą. Tatai pasakyta ir komjaunuolių sargybos patvarkyme. Dabar, jausdamas, kaip išlėto dreba rankos ir į kelią atsimuša šautuvas, jis galvojo—nejaugi tai baimė? Bet pasiryžimas kautis su priešais iki paskutinio šovinio, drąsūs jo draugų veidai išblaškė nusiminimą.

—Mes negalime laukti greitos pagalbos. Prisieina patiemis atsilaukyti. Į pulko štabą apie tai pranešiau ir jau ten žino. Pranešiau telefonu, bet atsta kalba; už tai greičiau, kaip už keturių valandų, mes

padrūtinimų nesusilauksime,—ramiai tarė komandierius.

Krūptelėjo kovotojai; viršutinis jų buveinės stiklas subyrėjo į mažus gabalėlius. Ir tuom pat momentu dešiniajame sparne sutratėjo kulkasvaidis. Penkiolika skylių jau buvo buveinės sienoje. Kovotojai pasižiūrėjo vien į kitą. Tuose žvilgsniuose jautėsi, kaip draugas norėjo pasakyti draugui: "Štai mūsų prasidėjo. Štai pirmas mūsų krikštas komjaunimo sargybai. Laikykites, neatsimuškime veidu į purvą."

—Draugai, greičiau atidarykite duris Petrovui. Jis sužeistas, kruvina ranka,—šaukė komandierius.

Morozovas puolėsi prie durų.

—Morozov, aprišk jam ranką. Kabančuk, atidengk ugnį į krūmus dešiniajame šone,—įsakė komandierius.

—Tra-ta-ta-ta! Ta-ta-ta-ta!—pylėsi ugnis iš kulkasvaidžio vamzdžio.

—Štai jis—mūsų! Štai Sovietų Sąjungos sargai savo vietoje!—kuždėjo Morozovas, atsargiai apraišiodamas Petrovui sužeistą ranką, kietai sukandęs dantis.

—Greičiau, greičiau. Tai niekis, nedidelė žaizda. Greičiau į savo vietas,—kalbėjo Petrovas.

Priešakyje nuo komjaunuolių kulkasvaidžių ugnies virto priešai, lyg nušienaujami krūmai.

—Paklojome, ar matote, paklojome... Tris paklojome!—džiaugsmingai sušuko kulkasvaidžio valdytojas.

—Ta-ta-ta-ta! Ta-ta-ta-ta!—tratėjo kulkasvaidžiai.

Už penkiolikos minučių baltyjų ugnis liovėsi. Komandierius įsakė sustoti šaudyti ir komjaunuolių skyriui.

—Drauge komandieriau, dabar vysimės mes juos?—kreipėsi į jį Morozovas.

—Vysimės? Ar tu proto netekai? Ar negirdėjai? Petrovas pranešė: jų yra nemažiau, kaip šimtas dvidešimt vyrų,—tvirtai atsakė komandierius. O paskui lėčiau pridūrė:—Reikia čionai išsilaikyti, iki atvyks pagelba.

"Kad tik atsilaikius,"—galvojo Morozovas, — o laikytis prisieis tris ir pusę valandas, ir tai tik tada, jeigu pagelbėnis skyrius neturės jokių kliūčių.

Saulės spinduliai žvilgėjo ant sudaužytų stiklų, atsimušę į baltas sienas ir į žvilgantį ginklų metalą. Vėjas pūtė nuo rubežiaus, lenkdamas augštą, sausą žolę, linkui sargybos buveinės. Po karšto šaudymosi vėl viešpatavo tylą. Bet dabar niekas netikėjo pastovumu tos tylos. Taip negalės baigtis. Prieš audrą visada būna tylą.

Ir štai Morozovas užuodė dūmus. Tai nebuvo vaidentuvė, kaip pereitą naktį sargyboje, kada jam atsidavė fabriko oro kvapsnys. Dabar pakvipo dūmais degančios žolės.

—Drauge komandieriau, kas tai dega. Užuodžiu dūmus, — tarė Morozovas.

—Taip, aš ir ką tai užuodžiu,—patvirtino Petrovas.

Komandierius nieko neatsakė. Jis atydziai žiūrėjo pirmyn, kur pro nedidelį kaukarą kilo pilkas debesėlis. Paskui jis pažiūrėjo į Morozovą ir, duodamas jam žiūroną, tarė:

—Dalykai virsta kiton pusėn. Pažiūrėkite!

Morozovas prisidėjo žiūroną. Pilkas debėsysis greitai artinosi linkui sargybos buveinės, pro kaukarą jau kyšojo liepsnos liežuviai, plėsdamėsi į visas puses.

—Man rodosi, kad jie, prisidengdami dūmais, nori užvaldyti mūsų buveinę.

—O gal būt, ir sudeginti mus gyvus,—pridūrė kulkasvaidininkas.

—Prirengti visas jėgas pasitikimui jų ugnies!—patvar-kė komandierius.

Atskiri liepsnos liežuviai jungėsi į vieną bendrą tvaną. Liepsnos volas artinosi prie buveinės, viską naikindamas ant savo kelio. Juodi dūmai neleido matyti, kas slepiasi toliau už ugnies.

—Į liepsnos volą šaudyti!—patvar-kė komandierius.

—Ta-ta-ta! Ta-ta-ta-ta-ta—iš karto pradėjo du kulkasvaidžiai; tratėjo ir šautuvai. Liepsna bangavo. Ji iš trijų pusių artinosi prie buveinės. Rimti pasidarė kovotojų veidai. Bet pas visus buvo viena mintis: atsilaikyti... laikytis iki paskutinio šūvio. Nepasitraukti, neatsimušti veidu į purvą.

Kas daryti? Kaip pastoti ugniai kelias ir neprisileisti priešo?—Morozovo mintys dirbo taip, kaip niekados pirmiau; gimė vienas po kitam planai. Ir štai jis atsitrau-

kė nuo lango ir priėjo prie komandieriaus.

—Drauge, — džiaugsmingai sušuko jis,—prašau leidimo!

Kovotojai nesuprantančiai pažiūrėjo į Morozovą.

—Drauge komandieriau, pavelykite, — pakartojo Morozovas.

—Na ką, kalbėk.

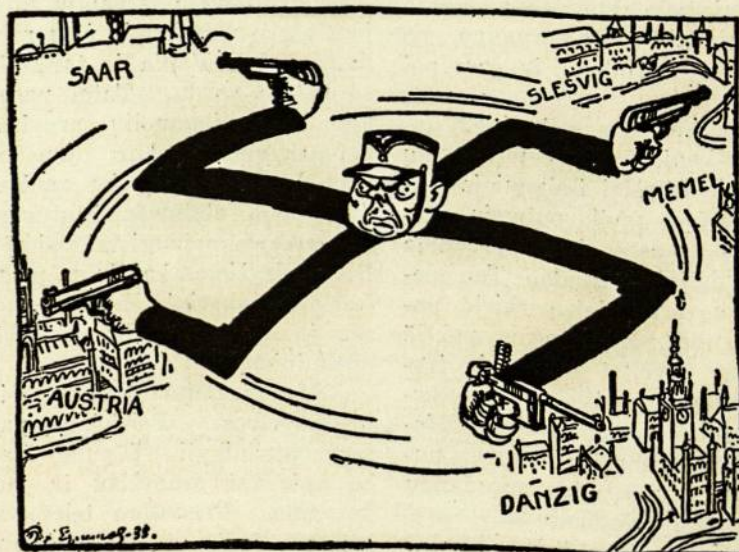
—Padegti žolę aplinkui mūsų buveinę,—greitai atsakė Morozovas.

—O paskui?

Paskui, paskui pasitinkama ugnimi sunaikinsime priešo ugnį.

—Teisingai, teisingai!—sušuko komandierius nusitverdamas už galvos. Morozov, veik greitai. Draugai, priruoškite naujus kulų diržus prie kulkasvaidžių. Neužmirškite granatų. Būkite pasirengę durtuvų kovai. Muštis iki paskutinio šovinio, iki paskutinio žmogaus...

Kol komandierius davė įsakymus, Morozovas kerosinu apipilta žalga bėgiojo aplinkui namą, padeginėdamas sausą žolę. Ugnies liepsnos volas,

Svastikos pilna reikšmė (iš Sov. laikraščio "Zarubežom").

besiartinantis prie buveinės, jau buvo tik apie pusę kilometro. Morozovas džiaugsmingai žiūrėjo, kaip jo padegta žolė degė arti namo ir vis tolyn traukėsi nuo namo, naikindama ant savo kelio žolę. Prieš priešo ugnies voląėjo kad ir netaip sparčiai, priešinga ugnis nuo sargybos buveinės.

Aplinkui sargybos buveinę jau juodavo dar garuojanti žemė; vietomis degė aržuolinės šakelės. Kovotojai tylėdami, atydziai žiūrėjo pirmyn. Viskas buvo prirengta tam, kad sutikus priešą, jeigu jis prisidengęs už ugnies ir dūmų.

Arčiau ir arčiauėjo viens prie kito du ugnies volai. Štai ugnies siena, tartum, pasidarė augštesnė, dūmai juodesni, o paskui liepsna prisiplojo prie žemės, ir tik varomi vėjo juodi dūmai ritosi linkui komjaunimo sargybos buveinės. Tvirtiau papūtė vėjas, prasiblaivė dūmai, ir raudoni kovotojai už jų pamatė figuras baltųjų banditų, puolančių ant raudonosios sargybos. Tartum elektros banga persirito per raudonuosius kovotojus.

—Atidaryt ugnį!—sušuko komandierius.

Bet šiūom kartu komanda buvo nereikalinga. Komandierius dar nespėjo sušukti "ugnį", kaip pagal pačių kovotojų iniciatyvą buvo kulkasvaidžių ir šautuvų ugnis paleista į priešą. Priešas buvo matomas, kaip ant delno. Nelauktas smūgis įnešė betvarkę į jo eiles. Kulų kertamas, baltųjų būrys pakriko ir banditai, kurie dar buvo gyvi,—išbėgiojo į visas puses. Kulkasvaidžių ir komjaunuolių—"snaiperių" ugnis bepasigai-

liai naikino juos. Retėjo priešo eilės. Raudonieji kovotojai aiškiai matė, kaip įvairiose pozose gulėjo baltųjų lavonai, kaip blaškėsi sužeistieji, kaip norėjo pasislėpti gyvi, bet atvirus laukas, jų pačių nudeginta žolė negalėjo tarnauti jiems, kaipo priedanga. Tas dar daugiau paakstino raudonuosius sargus. Švino lietus lijo ant priešo ir kirtu jo eiles.

Tuom kartu visiems netikėtai pasigirdo Petrovo balsas:

—Draugai, atvyko pagelba... žiūrėkite,—šaukė Petrovas, užmiršęs apie žaizdą ir rodydamas sužeistą ranką į orą.

Palei regradą (horizontą) žemai, veik siekiant kalnų kaukaras, greitai skrido trys orlaiviai. Jie lanku pralėkė virš sargybos buveinės ir greitai leidosi vytis priešų likučius.

Vėl užviešpatavo tylą. Vietoj buvusios augštos žolės, aplinkui sargybos buveinę dabar juodavo nusvilusi žemė. Raudonosios sargybos komandierius priėjo prie Morozovo.

—Drauge, apie tavo sumanyimą suteiksiu žinią pulko komandieriui, o dabar vardu visos mūsų komjaunuolių sargybos kietai spaudžiu tau ranką.—Ir atsikreipdamas į kovotojus pridūrė: —Komjaunuolių sargyba atliko savo pareigas...

Išplaukė saulė iš už debesų ir vėl jos spinduliai žvilgėjo atsimušdami į blizgančius bėgius, kurie visai nesenai pasiliuosavo nuo rūdžių. Dabar vakarais kulkos jau nekauks, neatsimušinės į akmenis ir nelakios kaukdamos visomis pusėmis. Vagonai su keleiviais ir tavorais praeina pro pasie-

nio stulpus. Vieną tokį vakarą Morozovas perskaitė patvarkymą apie jų skyriaus paleidimą.

—Draugai, ar jūs pamenate, aš jums rašiau iš fronto laiškus,—prabilo Morozovas vėl fabrike. Taip, mašinistas Aleksandras Morozovas apžvelgė draugus ir, nieko nelaukdamas, atsistojo dešiniajame šone prie kūjo.

—Tiesa, čia senų darbininkų veik mažai pasiliko. Tai aš jums, draugai, priminsiu. Jūs pasižadėjote palaikyti ryšius su manimi, kada ašėjau į frontą. Aš jums rašiau. O jūs? Jūsų pasižadėjimas buvo tik ant popieros. Bet kada aš atėjau į kalvių skyrių, tai negalėjau jo pažinti: atsira-dė daugiau žmonių, nauji darbo pavidalai; išbudavotas naujas kalvių triobėsis, švarus, didelis ir šviesus. Jūs daugiau nekvėpuojate sunkiu oru, o man apie tą neparašėte į armiją. Jūs suprasite, kaip labai svarbu gauti žinių nuo draugų, nuo tų, kurių darbą saugoji. Draugai, jūs pasižadėjote teikti žinių pasienio sargybai, bet to nepadarėte.

Už sienos dirbo antra pakaita. Garo kūjai valgyte valgė karštą metalą. Krūvos traktorinių dalių gulėjo prie kūjų.

—Taip! Taip, drauge, bet ar girdi mūsų darbą? O ten pasienyje ir dabar Sovietų Sąjungos sargai, apsaugodami mūsų darbą, guli kur nors pasislėpę. Jų akys seką kiekvieną judėjimą, ausys gauda kiekvieną balsą, ir gal būt, pasigirdo kur nors Sovietų Sąjungos sargo galingas ir daug reiškiantis balsas:

—Sustok? Kas toks eina?

Kalvėje gariniai kūjai tauškėjo.

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA

Mūsų Sankeleivių Klausimais Amerikoje

(Suglaustas Vertimas)

Pastabos apie Amerikos Apy- sakininkus, Poetus ir Kritikus

Didelė dalis žymiųjų apysakininkų, poetų, dramų rašytojų ir kritikų Jungtinėse Valstijose dabartiniu laiku atvirai priitaria svarbiausiems darbininkų klasės siekimams. Negalime tikėtis, kad visi šie rašytojai ir toliau remtų Kompartiją jos vedamose kovose. Jau yra, beje, ženklų, kad tūli jų atšala ir traukiasi atgal. Tačiau neabejotina, kad žymus skaičius dabartinių mūsų sankeleivių pasiliks ištikimi ir labiau susiartins su darbininkų klase. Ir jie bus mums padėjėjai ne tik politinėse ir kitose kovose; jie taip pat raštu išreikš savo įsitikinimus. Jie darys svarbios įtakos amerikiniam gyvenimui, ir prisidės prie tikros proletarinės literatūros išvystymo.

Betgi nemanykime, kad mūsų sankeleivių uždavinys lengvas. Priešingai, jie susiduria su painiausiais ir atkakliausiais klausimais. Daugelis tų keblumų pareina iš to, kad nors tie mūsų sankeleiviai dabar dedasi su proletariatu, iš esmės jie tebėra buržuaziniai. Net kilusieji iš darbininkų klasės šeimynų juk buvo išauklėti buržuazinėse įstaigose; ir į juos veikė begaliniai daug įvairių įtakų iš buržuazinio literatūros pasaulio. Jiems nesunku atsisakyti nuo ištikimybės buržuazijai ir pavesti savo ištikimybę proletariatui, nes daugelis jų nuo senai jau veikliai

priešinasi buržuazijos teorijoms ir jos pamatiniams supratimams. Kas jiems sunku, tai panaikinti savyje senus protavimo papročius.

Mums, todėl, reikia ypač dėmyti susirėmimus tarp ištikimybės proletariatui ir buržuazinių papročių, kaip kad jie pasireiškia pas mūsų sankelevius jų apysakose, eilėraščiuose ir teatrinuose kūrinuose.

Apyssakininkai

Tai naturalu, kad apysakininkas yra linkęs rašyti apie tokį gyvenimą, kurį jis geriausiai pažįsta. Daugumai mūsų sankeleivių tatau reiškia rašymą apie buržuaziją. Bet, rašant apie buržuaziją, tokio autorius uždavinys yra apysakoję įkūnyti proletarinį nusiteikimą linkui tos klasės. O tatau lengviau pasakyti, negu padaryti. Jis, sakysime, gali rinkti medžiagą, kuri parodo buržuazijos puvimą ir atidengia išnaudotojų klasės "dvasią." Tačiau jam labai sunku tokioj apysakoj atvaizduoti darbininkų klasėje esantį galimumą ir šios klasės reikšmę ateičiai.

Tipiška šiandieninė apysaka apibraižo gyvenimą sulig sąmonės (arba sužinios) tų asmenų, kurie yra aprašomi, o jau bent Amerikoje vidutinis buržujus neturi sąvokos nei apie savo rolę kaip išnaudotojo, nei apie savo klasei pavojų, kuriuo grąsina bekylantis

proletariatas. Kartais apysakininkas suranda savo kūriniui planą, nurodantį, kokios veikia jėgos, vedančios linkui atmainos. Taip antai, John Herrmanno apysaka "*The Big Short Trip*" (Trumpa, bet Didi Kelionė) piešia ne tikai kapitalizmo bankrutavimą, parodydama sunykimą vieno brangia-
daikčių pardavinėtojo, bet taipgi paduoda dalykus, kuriais pardavinėtojo sūnus Rusijoje yra susidomėjęs, ir tuo būdu pažymi naujo pasaulio augimą. Paprastai, tačiau, buržuaziško gyvenimo apysaka apsiriboja vien nupaišymais tos klasės krikimo, kaip kad Edwin Seaver'io kūrinys "*The Company*."

Panašus keblumas iškyla, kuomet apysakininkas imasi aprašinėti proletariato dalis, dar nepasiekusias klasinio sąmoningumo. Taip Erskine Caldwell parašė dvi apysakas apie baltųjų varguomenę pietinėse valstijose. Pirmoji, "*Tobacco Road*" parodo, kodel joj vaizduojami žmonės taip skurdžiai gyvena, bet visai neiškelia aikštėn tų pajėgų, kurios veda linkui atmainos; antroji jo apysaka, "*God's Little Acre*" (Dievo Duotas žemės Sklypelis) tik labai neaiškiai prisimeina apie vidujinę, dar neišreikšusią, galybę pietinių valstijų proletariato. Edward Dahlbergo apysakose "*Bottom Dogs*" (Paneigti Kaip Paskučiausi Šunės) ir "*From Flushing to Calvary*" (Iš Flushingo į Kal-

varijos Kapines) užsiima tik lumpenproletariatu (driskiais-nupuolėliais), bet jis tylomis apeina faktą, kad yra klasiniai sąmoningų darbininkų. Kaip Caldwell, taip Dahlberg palieka skaitytojų tokį įspūdį, kad viskas bergždžia, tuščia ir veltui; dar daugiau, iš jų knygų galėtų ir revoliucijos priešininkai paduoti privedimų, įrodinėdami, koks bejėgis yra Amerikos proletariatas.

Ne dyvai, kad daugelis komunistams pritariantį rašytojų pasirenka temas iš kovojančių darbininkų. Streikas, mat, turi dramatiškos vertės energingam veiksmo nušvietimui. Tačiau nėra lengva patiekti nuodugną tokios kovos paveikslą, kaip kad matome iš penkių apysakų apie Gastonijos streiką. Pirmutinėje tų apysakų, „Strike“, parašytoje Mary Heaton Vorse, dalykai perstatomi daugiausia sulig pažiūrų pašalinio tėmytojo, atėjusio iš vidurinės klasės. Aišku, jog p-iai Vorse lengviau buvo aprašyti tokio asmens jausmus taip, kad ir buržuazinis skaitytojas gali mintim persikelti į jo vietą ir kartu su juom jausti drąsų darbininkų pasiryžimą ir aklą išnaudotojų žvėriškumą. O vis dėlto asmuo simpatizuotojo iš vidurinės klasės, panašiai kaip daugelyje Upton Sinclairio apysakų, užtemdo skaitytojų svarbiuosius pačios padėties dalykus, ir kartais buržuazinis jausmingumas žymiau reiškiasi, negu darbininkiškas kovingumas.

Dvi kitos iš suminėjų apysakų, Fielding Burke's „Call Home the Heart“ ir Graces Lumpkin „To Make My Bread“, aprašinėja moteris, kurios palieka savo namus kalnuose ir nuvyksta dirbti į fabrikus. „Call Home the Heart“ duoda artistišką paveikslą laukinių ir poe-

tiškų ypatybių, kurių būna kasdieniniame gyvenime tų žmonių pietiniuose kalnuose, atsiskyrusių nuo abelno pasaulio; užtat netobulai aprašo, kas tiems žmonėms atsitinka, kai jie nueina į dirbyklas. Ši apysaka taip pat neduoda tokio streikui vaizdo, kuris sutiktų su aiškia tikrenybe. Rodosi, lyg streiko medžiaga tik šiaip uždėta ant paprasto, vietinio kalnėnų gyvenimo ypatybių. Apysakos pabaiga nelogiška ir neįtikinanti.

„To Make My Bread“ apysakoj autorius neapėmė taip pilnai, kaip reikėtų, darbininkų kovos dvasią. Negana joj veiklumo, ir todėl neišsirežia galvon nei apysakos asmenys, nei įvykiai. Tai yra lyg paprastas sąžiningas žinių padavimas, o ne kūrinys judrios ir gyvos proletarinės dvasios.

Sherwood Anderson, kuris rašo apsakas jau beveik dvidešimt metų, paskutiniaisiais laikais susidomėjo komunizmu, ir parašė „Beyond Desire“ (Anapus Geidulio). Tai yra iš daugelio atžvilgių glaudesnė ir stipresnė knyga už bet kurią kitą, pastaraisiais metais jo parašytą. Bet ir čia dar nėra išgaravęs iš jo senasis misticismas (paslaptiškumas); to sekmėj apysaka neturi vieningumo ir kartais jai trūksta net nuosakumo. Jis vis dar tebėra apsėstas lyties klausimų. Nors jis daug ko pasako apie komunizmą, bet darbininkų kova šioj knygoj tėvaidina tik palyginamai nesvarbią rolę ir jinai piešiama ne tikrai, bet jausliamelodramiškai. „Beyond Desire“, tiesa, atidengia nepatenkinimus-nekantrumus, kurie verda po amerikinio gyvenimo paviršium; šiaip gi jo knyga būtų labai prastas pavyzdys revoliuciniams rašytojams.

Myra Page savo apysakoj „Gathering Storm“ parodo aiškesnį už kitus supratimą, koks privalo būti turinys apysakos, kur aprašinėjama darbininkų kova. Jinai žino baltųjų ir negrų darbininkų sąlygas; jinai suranda augimą klasinės sąmonės, nurodo negrų klausimo ryšį su abelnu darbininkų klausimu ir aprašo būdus, kuriais veikia darbininkų vadai. Bet Myra Page sudeda į savo vaizdą per daug dalykų, kurių jos vaidentuvė nesuvirškino; ir todėl šalia gyvų paveikslų ir aiškių apibūdinimų, pas ją randame paprastus ilgokus aiškinimus ir išvadžiojimus, kas dizorganizuoja apysaką ir daro ją nepatikimą. Negana juk rašytojui žinoti faktus, kurie turi įeiti į jo apysaką; jis turi nuodugniai suprasti, permatyti savo medžiagą ir išnaujo meniškai ją įkūnyti savo kūrinyje.

John Dos Passos savo sudėtiname pasakojime „The 42nd Parallel“ ir „1919“, dviejose knygos, sako istorija dešimties žmonių—vieni jų yra iš buržuazijos, kiti iš proletariato. Tuo būdu jis gali panaudoti įvairius savo patyrimus, išnaujo juos nušviesdamas sulig dabartinių savo pažiūrų į buržuaziją, ir tuo pačiu laiku jis gali parodyti tas spėkas, kurios nuvers kapitalistų klasę. Toks planas tinka sudėtinumui Amerikos gyvenimo. Juk net dabartiniu laiku supratimų linija tarp vienos ir kitos klasės dar toli gražu nėra taip griežtai nubrėžta; todėl teisingas aprašymas apie Ameriką turi parodyti daug skirtumų-skirtumėlių nuomonėse. Bet Dos Passos negana atžymėjo darbininkų klasės stiprybę. Toliau, jo kūrinio planas yra painus, su tokių priemonių įvedimu, kaip „Newsreel“ (žinių filma) ir „Camera Eye“ (fotografinės kameros akis), kas

gali atgrąsinti darbininką skaitytoją. Gal visas tas sudėtinumas Dos Passosui ir reikalingas, kad jis galėtų sudaryt regyklą dabartinio dalykų stovio. Bet tikrai ateis laikas, kuomet apysakininkas, persiėmęs revoliucine dvasia, galės padaryti viską, ką Dos Passos padarė net daugiau ir tai tokiame pavidale, kad nei vienam darbininkui nesunku bus suprasti.

Poetai

Apysakininkai sankeleiviai gali daug ko pasimokinti iš tokių pirmtakūnų, kaip buržuazijos nešvarumų atkapstinėtojas Upton Sinclair, kaip naturalistas (aprašinėtojas dalykų, “kaip jie yra”) Dreiser ir iš tokių satyrikų, kaip Sinclair Lewis. Poezijoje gi beveik nėra tokio palikimo iš pirmiaus, kuom galėtų pasinaudoti mūsų sankeleiviai poetai. Šios šalies poezijoje per paskutinius dvidešimt metų viešpatavo nusivylimas, traukimas iš miesto į laukus, sužinus tamsinimas, na, ir asmeniškų savo liūdėsių išreiškimas. Beveik vienintėlis poetas nuo 1920 metų, kuris bandė apdainuot darbininkų klasės gyvenimą, tai buvo Carl Sandburg, bet ir jis dabar daugiau pasiduoda nusiminimui.

Negaudami savo kūrybai net tinkamų formų bei išraiškų iš kritiškesnių buržuazinių pirmtakūnų, todėl, keli jaunesnieji poetai, kad ir pritardami komunizmui, mėgino savo tikslui panaudoti formas iš rašinių reakcinių poetų. Taip antai, į Horace Gregory ir S. Funaroffą yra apščiai paveikęs T. S. Eliot, kuris vadina save karaliaus valdžios šalininku, klasikų sekėju ir anglikonišku kataliku. Eliot gi ir kiti panašūs reakcionieriai išdirbo poezijos formas, kurios tinka išreikšti bergždžią jų nerimavimą ir

bendrą jų tuštumą. O kuomet pavartojama techniškai jų poezijos būdai, kad jais išreikšt revoliucinę dvasią, tai išeina pamatinis priešingumas tarp formos ir turinio; to sekmėje eilėraščiai būna susimaišę ir neįspudingi.

Buvo nurodymų, kad revoliuciniai poetai panaudotų paprastus liaudies išsireiškimus; bet Amerikoje, deja, nėra jokio gausesnio liaudies poezijos palikimo. Turime, tačiau, dainas tokių kovingų darbininkiškaiklasinių poetų, kaip Joe Hill ir Ella May Wiggins; veikiausia yra dar daug panašios medžiagos, kuri, tačiau, nesurinkta.

Nieks čia nesako, kad mūsų sankeleiviai poetai turi apsireiboti vien šių kovingų poetų temomis ir jų kūrybos būdais, bet jie surastų kur kas sveikesnio savo darbui maisto kuri-

niuose tokių eilėraščių, kaip Joe Hill bei E. M. Wiggins, negu pas reakcionierių T. S. Eliotą bei Erza Poundą. Čia, pagaliau, yra įsidėmėtinas Langston Hughes, žymus negrų poetas, kurio eilėraščiams padarė gilių įtakos darbinės dainos jo tautos žmonių.

Kritikai

Kritikų uždavinys iš vieno atžvilgio yra lengvesnis, negu apysakininkų ir poetų. Kritikai daugiau remiasi logika ir išnagrinėjimu. Nors nelengva ir jiems panaikinti savyje buržuaziškus nusiteikimus įvairiais klausimais, vis dėlto jiems yra lengviau pamatyti tuos keblumus, nekaip apysakininkams ir poetams pastebėti ir laukan išrauti netinkamus savo jausmus ir išpūdžius, gautus per buržuazinius patyrimus. Bet kadan-

Fašistinis Saliutavimas

(šitaip “D. W.” piešėjas Burck vaizduoja Vokietijos ir Amerikos teroristų darbus).

gi kritikas žymia dalim turi reikalą su abstrakčiomis, atitrauktomis nuo gyvenimo idėjomis, tai jis gali nustoti tiesioginės pažinties su tikraisiais literatūros kūrėjų patyrimais.

Jeigu kritikas turi net teisingą supratimą marksizmo principų, jis gali juos netiksliai pritaikyti, kritikuodamas siaurai-dogmatišku būdu. Tokiame atsitikime jo daromi apibendrinimai mažai teduos pagelbos taip skaitytojams, taip rašyto-

jams. Tokie dogmatiški kritikai, beje, gali dar rašytojus supainioti ir proletarinei literatūrai tiesiog žalos padaryti.

Kritikas turi puikiai susipažinti su marksistine-leninistine mintim ir iš naujo persvarstyti savo skaitytas praeities literatūras; o tuo pačiu laiku jis turi palaikyti artimiausius santykius su revoliuciniais rašytojais ir turėti glaudžiausią pažintį su gyvaisiais faktais revoliucinės padėties.

Aišku, kad daugelis tų klausimų, jeigu jau ne visi, yra galima išspręsti, jei tik mūsų sankeleiviai arčiau sueis su darbininkų klase. Jiems, iš vienos pusės, reikia teikiamos marksizmo disciplinos, o iš antros, jiems reikalinga dalyvauti darbininkų klasės kovoje. Tik šitaip jie tegali panaikinti sąvyje įvairias, be galo skaitlingas, nuo buržuazijos paveldėtas liekanas.

Granville Hicks.

Amerikos Scenos Krizis ir Darbininkų Teatro Kilimas

Kapitalistiniam Mene Krizis

Vienas žymus buržuazinis kritikas, Gene Lux, kuris pats yra skulptorius, gvildendamas moderniškąjį meną, sekamai išsireiškia:

“Menas negali neprigulmin-gai egzistuoti pasaulyje, kuria-me jis gyvena... Jis yra vaisius gdynės, iš kurios jisai išteka. Todel jame ir atsispindi ta gdynė.” (*Current History*, birželis, 1933.)

Tad negalima tikėtis, kad kapitalizmo krizis nepaliesų ir buržuazinį meną. Ypatingai Amerikoje “tikro meno,” “menas menui” organizacijų kaip ir nėra. Čia vyrauja komercinis menas. Menas, *paremtas įplaukomis*. Jei mes kalbėsime apie poeziją, noveles, piešinius, karikatūras, skulptūrą, muziką, vaidintojus, judžius ir teatrus, tai matysime, kad šių menininkų kūryba priklauso nuo to, *kur ir kaip brangiai jisai galės savo darbą parduoti*.

Kas kita tokioje šalyje, kaip Sovietų Sąjunga, kur menininko klausimas išrištas. Tenai jo kūrinys sprendžiama sulig tuo, kiek jisai meniškas, kiek naudingas visuomenės kultūriniam auklėjimui. Tenai pati

valstybė remia ir finansuoja meną, ypač teatrą. Tad tokioje šalyje menas gali kilti, gali plėtotis.

Kapitalistinėj visuomenėj, sakysime, kuomet menininkas rašo veikalą, tai pirmiausia jam kyla klausimas, *kas pirks tą veikalą*. Vadinas, ne visuomenėi duodama išspręsti kūrinio vertė, *bet asmeniui*, kuris pats išsprendžia to veikalo vertę. O šitas “menininkas,” dažnai ir nieko nenusimanydamas apie kūrinio vertę, sprendžia sulig tuo, kiek daug jisai galės iš to kūrinio *padaryti pelno*. Pramonė plieno ir pramonė judžių (kuri Amerikoje buvo trečia iš didžiausių) turi vieną ir tą patį tikslą—*padaryti pelną*.

Todel šita “meno stadija” numušė Amerikos judžius, ir teatrą abelnai, iki žemiausio laipsnio. Tikras gyvenimas, tikra padėtis Amerikos judžiuose nėra nušviesta. Juose atsispindi Amerikos imperializmas, ruošimasis karui, reketierių veikimas ir kiti kapitalistinės visuomenės palaikymui eksesai. Paskiaus seka “meilė”—miegamųjų kambarių vaizdeliai, bė-

gimas, vijimas, heroizmas už panas, ir tt.

Tad, kriziui kilus, kaip visos kitos pramonės paleido milijonus darbininkų, nustumus, sumažėjo,—taip lygiai atsitiko ir su Amerikos scena. Muzikantai, aktoriai, rašytojai, direktoriai tūkstančiais paleisti iš vietų ir darbų. Apie tai rašo gana plačiai ir kapitalistinė spauda. Kuomet darbininkai neturi darbo, neturi kuom aprūpinti savus gyvenimo reikalus, tai jau jiems nėra ką nei kalbėti apieėjimą į judžius, o dar mažiau į teatrą, kur įžangos kainos daug didesnės. Todel daugybė judžių ir teatrų užsidarė.

Darbininkų Teatro Kilimas

Kas kita pasirodė su darbininkiška kultūra ir meno judėjimu. Kriziui pasireiškus visu aštrumu, kuomet pradėjo buržuazinė kultūra, teatras, judžiai smukti ir fašistėti, tai prasidėjo kilti, formuotis naujas, revoliucinis judžių, teatro, dramos judėjimas. Bet šitas judėjimas jau yra *revoliucinis, pilnas klasių kovos*.

Jei seniau veikalus vaidindavo tik ateiviai (jų tarpe gana

daug ir lietuviai), tai 1930 metais prasidėjo kilti Darbininkų Teatro judėjimas tarpe amerikėnų, veikiančių darbininkų revoliuciniame judėjime. Daugiausiai ši darbą veda Darbininkų Teatro Laboratorijos organizacija. Jau veikia Darbininkų Teatro Sąjunga (League of Workers Theatre of U. S. A.).

Bruzdėjimas prasidėjo siaurame ratelyje. Manyta veikti tik agitaciniais kūrinių, tenkintis dalyvavime revoliucinių darbininkų parengimuose. Tačiau greitai laiku darbininkų teatro judėjimas išsiplėtė. Laikyta jau kelios rajonų konferencijos, suruošta Spartakijada, dabar jau ruošiamasi prie nacionalinės konferencijos.

Šis darbininkų teatro judėjimas yra visai naujas Amerikoje šios šalies darbininkų tarpe. Taip pat šitas teatro judėjimas yra grynai darbininkiškas, pradėtas propagandos tikslais. Darbininkų Teatro Lyga leidžia ir savo laikraštį, pirmiausia „Workers Theatre,” o dabar „New Theatre.”

Tačiau šis judėjimas persimetė ir į bedarbius, profesionalio teatro darbininkus. Tuojaus prasidėjo judėjimas už darbininkišką, klasinį teatrą profesionalėj formoj. Tas klausimas palietė ir radikališkesnius rašytojus. Jie norėtų rašyti veikalus, kurie nupieštų bedarbio gyvenimą, darbininko šeimynos gyvenimą, rengiamasi prie karo ir tt., bet tuos veikalus nėra kas stato scenoje.

Todel pradėjo veikti Teatro Kolektyvas (1932), dabar (1933-1934) jau veikia Teatro Sąjunga. Šios dvi organizacijos imasi pastovaus revoliucinio teatro palaikymo. Jų repertuarai bus profesionališkai paruošti. Teatro Kolektyvas jau vaidino veikalą „1931”, Teatro

Unija vaidina prieškarinį veikalą „Taika Ant Žemės” (Peace on Earth). Paskiaus veikalai, kaip „Plėnas” (Steel), „We, The People” (Mes, žmonės) ir kiti keli veikalai, galima sakyti, yra pradžia prie revoliucinio teatro.

Pereitą vasarą Darbininkų Teatro Sąjunga išsiuntinėjo klausimus visai eilei teatro veikėjų, kaip tai: veikalų rašytojams, scenos piešėjams, aktoriams, direktoriams, kritikams, ką jie mano apie smukimą buržuazinio teatro ir kūrinių revoliucinio teatro. Tarpe kitų klausimų buvo sekami:

1. Ar Amerikos teatras galės pakilti iš šių dienų stagnacijos ir puolimo padėties?

2. Ar teatras turi „bėgti” nuo socialių klausimų, klasių kovos ir tt.?

3. Kas duoda dramos rašytojui daugiau galimybių: konservatizmas, fašizmas, liberalizmas ar revoliucija?

4. Ar yra reikalas Amerikoje organizuoti tikrai klasinį ir sąmoningą darbininkų klasės revoliucinį teatrą?

Šie yra vyriausi klausimai. Į juos gauta atsakymas nuo 25 teatro veikėjų. Didžiuma jų pasisakė už darbininkų revoliucinį teatrą. Taip pat dauguma pasisakė, kad iš teatro negalima išmesti klasių kovas, taip pat jie neoptimistai apie dabartinį Amerikos teatrą.

Tarpe tų, kurie sutinka, jog reikalinga darbininkų klasės revoliucinis teatras organizuoti, kuriame būtų vaidinama jų klasės interesams naudingi veikalai, yra sekami rašytojai ir teatro darbuotojai: Sidney Howard, Alfred Kreymborg, Anita Block, Rose McClendon, Albert Maltz, M. Gold, Paul Peters ir daug kitų.

Čia mes neturime užtektinai vietos analizei, kaip šie teat-

ro veikėjai žiūri į kitus klausimus, kurie tame „kvesčionierėje” jiems buvo pastatyti. Tačiau jie sutinka, kad reikalinga revoliucinis darbininkų klasės teatras. Tai geras reiškinys inteligentijos judėjime. Negalima sakyti, kad visi, pasireiškę už revoliucinį teatrą, pasiliks mūsų veikėjais, kad jie visi veiks auklėjimui revoliucinio teatro. Tačiau tas jau reiškia, kad dalis profesionalų pradeda suprasti kapitalistinės tvarkos supuvimą ir rodo gerų tendencijų revoliuciniam darbininkų judėjimui. Keli metai pirmiau apie tai mes negirdėjome.

Darbininkų teatro judėjimas kyla ne tik Amerikoje, bet ir kitose šalyse: Vokietijoje, Japonijoje, Čechoslovakijoje, Lenkijoje, Francijoje ir kitur.

Be revoliucinio darbininkų teatro judėjimo, dabartiniu laiku kyla klausimas ir tarpe pačios buržuazijos gaivinti teatrą. Apie tai rašo Elma Rice, Sherwood Anderson ir kiti rašytojai. Tačiau šitas judėjimas dar neparodė jokio gyvumo, nes jisai neatsirubežiuoja nuo komercinio buržuazijos teatro. Taip vadinamas „mažasis teatras” judėjimas irgi visai apmiręs. Teatro Gildija laikosi savo senų tradicijų, vaidina daugiausia istorinius klasikus. Juos lanko tik saujalė inteligentijos.

Teorijos ir Praktikos Klausimas

Pradžią darbininkų teatro judėjimo buvo persiaura. Manyta tenkintis tik simbolizmu, norėta nieko bendro neturėti su scenerijom, užsiimti tik agitaciniais veikalais, atmesti buržuazines formas, išvyti muziką, komediją. Tačiau tas siaurumas labai greitai tirpo. Plėtė-

si veikimas, dauginosi veikėjų jėgos ir sproginėjo siaurosios darbininkų teatro formos.

Darbininkų Teatro Lygos konferencijoj, kuri įvyko pereinamos vasaros rugpjūčio mėnesį, atmesta sektantinės iliuzijos. Pabrėžta, kad reikia traukti kuo daugiausia veikėjų ir darbininkų iš buržuazinio teatro bedarbių. Taip pat šioje konferencijoje pabrėžta, kad darbininkų teatre galima naudoti įvairias formas. Priimtina ir komedija, ilgi veikalai, scenerijos, muzika; pradėta organizuoti šokikų grupės. Pabrėžta, kad reikalinga naudoti visas teatro formas, kurios gali gelbėti geriau ir efektingiau per-

statyti darbininkų gyvenimą ir kovas. Reikia vaidinti ne tik darbininkų, bet ir fermerių gyvenimą. Tačiau nieku būdu tai nereiškia atmetimą agitacinių veikalėlių ir grupių. Priešingai, dar labiau ir daugiau reikia tokių teatrinių grupių ir veikalėlių, kurie galima panaudoti parengimuose, prakalbose, masiniuose susirinkimuose ir taip toliau.

Taip pat mūsų teatro ilgi veikalai, kurie vaidinama, komedijos, dramos, muzikos arba vodevilio formoje, turi mokėti artistiskai išreikšti darbininkų kovas. “Mes turime mokėti išreikšti revoliucines idejas teatro žodžiais. Mes esame politi-

nis teatras, kaip kad visi teatrai buvo ir bus tol, kol mes išauklėsime beklasinę draugiją. Mes esame *sąmoningai* politinis teatras, kuomet dažnai buržuazijos teatras politinis nesąmoningai.” (Konferencijos raportas.)

Draugas S. Podolskis sekamai apibūdina meno klausimą:

“Menas yra specifika forma socialio susipratimo (klasinių draugijų—klasinio susipratimo), specifiko tipo ideologija.”

“Pagrindas vystymosi įvairaus tipo ideologijai (religijai, įstatymams, etikai, menui etc.) yra dirbimas ir persidirbimas procesų materialio gyvenimo. Draugijos produktyvės jėgos ir produktyviai santikiai, kuriuose gyvena žmonės, nusako ir vysto materiales gaminimo jėgas, sudaro ekonominį pagrindą, kuris, pagaliaus, nusprendžia turinį ir formą ideologinės superstruktūros (nustatymo, turinio). Komplikuotais (painiais) būdais ekonomija daro įtaką į meno vystymąsi... Kaip viena iš formų socialio susipratimo ir kaip atspindis vystymosi proceso ir kovos tam tikros klasės, menas tampa stipriu įrankiu (ginklu) klasių kovoje.” Todel, toliaus Podolskis sako: “Artistas, tvėrėjas konkrečio meninio darbo, galutiname analize, išreiškia ideologiją savo klasės.”

Teatras savyje turi kelias meno formas. Apie tai tas pats autoritetas rašo:

“Teatras yra meno pavidalas. Jisai talpina savyje skirtingas ypatybes, nes yra sukuriamas procese kolektyvės kūrybos keleto artistų (veikalo rašytojo, režisieriaus, aktorius, scenos piešėjo, ir tt.).”

Vadinasi, teatras yra išdavas kolektyvio darbo. Taip pat teatras galimas tik tada, kada

V. ČABUKANI IR T. ČESLOVA,
Sov. Sąjungos artistai-šokikai, atvykę į Jungtines
Valstijas gastrolėms.

veikia visi jo dalyviai. Teatras nėra pastovus. Darbininkų teatras, padarius teoretines išvadas, yra tik tas, kuris marksistiniai perstato, vaidina tą draugijos procesą, klasių kovas, streikus, bedarbes, ideologines kovas, kasdieninį gyvenimą, religiją, etiką. Tačiau marksistai ne tik už sociales temas, bet ir už menišką kokybę. Čia reikia panaudoti dabartinio teatro technikos žinijimas ir klasiniai sąmoningas turinys.

Konferencija, Tarimai, Spartakijada

D. T. S. konferencija ypatinai kreipė daug dėmesį į tai, kad reikalinga studijuoti ir suprasti buržuazinio teatro formą. Dar labiau reikia dėti pastangų į menišką kvalifikaciją mūsų teatro. Scenerijos, šokis, muzika,—tai visa reikia panaudoti darbininkų teatrui.

Rugpjūčio konferencijos praktiškai sumanymai teatro grupėms buvo pasiūlyta toki, kurie ir lietuviams darbininkams tinka. Labiausia, tai įvedimas muzikos, šokio (balletų) į darbininkų teatrą, pagerinti meniškai repertuarą, kreipti dėmesį, kaip galima panaudoti mūsų teatrui dabartinės naujas formas.

Mūsų, lietuvių darbininkų teatras, gali labai pagerinti savo repertuarą, nes mes turime eilę chorų. Mūsų choruose yra daug jaunų ir gerų talentų. Tik juos reikia lavinti. Mes turime chorus, kurių pagalba galima panaudoti muziką mūsų teatre.

Bet mes dar esame išsiskyrę nuo tarptautinio darbininkų meno judėjimo. Dar tik didesnėse kolonijose mūsų chorai susirišę su tarptautiniu darbininkų meno judėjimu.

Šiais metais įvyks eilė teatro spartakijadų didesniuose miestuose. Balandžio mėnesį įvyks Nacionalinė Darbininkų Teatro Lygos konferencija Chicagoje. Šioje konferencijoje turi dalyvauti kuo daugiausia mūsų chorų ir dramos grupių. Ypatinai reikia raginti mūsų jaunimą dalyvauti šiose spartakijadose, kur galima daug pasimokinti ir rištis su teatro judėjimu angliškai kalbančių darbininkų.

Lietuvių Darbininkų Teatras

Lietuviai darbininkai vaidina veikalų gana daug. Mūsų scena pageidauja daugiau muzikališkų veikalų. Pereitais metais (1933) Meno Sąjunga išleido kelis didokus veikalus, kaip tai “Pradžia,” “Moteris Gatvėje,” “Mes Alkani.”

Didžiausias veikalas, “Pradžia” (Jurata Juraitės), apie Lietuvos Sovietus. Kiti veikalai iš amerikinio gyvenimo. Tačiau nei Meno Sąjunga, nei kita kuri organizacija dar neišleido veikalų Amerikos fermerių gyvenimo tema. Čia reikia draugams pagalvoti ir imtis to darbo.

Technikos žvilgsniu mūsų teatras daug kenčia. Jei nėra geros technikos, tai veikalai nukenčia daug ir meniškai. Mūsų kolonijose reikia paimti veikalų vaidinimą rimčiau, daugiau čia reikia veikti ir pagerinti meniškai mūsų repertuarą. Labai daug galima pagerinti mūsų teatrą, susirišus su meno grupėmis, kurios jau veikia didesniuose miestuose.

Kitas mūsų silpnybės punktas, tai kad tik kai kur mes turime grupes, kurios vaidina *agitacinius veikalėlius*. Prie mūsų chorų reikalinga sudaryti ir dramos skyriai bei grupės. Ne visur jos yra. Jaunimas gali vaidinti veikalėlius anglų kalba, kiti lietuviškai. Bet bū-

tinai reikia, kad prakalbose, vakarienėse, koncertuose, būtu galima suvaidinti iš klasių kovos veikalėliai su tam tikrais obalsiais ir kovomis.

Teatro judėjimas pas lietuvius jau turi senų tradicijų. Teatras traukia prie savęs daugelį veikėjų—jam reikia muzikos, aktorių, rašytojų, scenos piešėjų ir kitų. Teatre veikia jauni, suaugę ir seni. Teatrą keldami, mes keliame mūsų judėjimą abelnai.

Taip pat mes iki šiol dar neišvystėme platesnę kritiką veikalų ir mūsų meno abelnai. Tai gal yra todėl, kad daugelis vadovaujančių draugų neima dėmesį mūsų teatro judėjimą rimtai. Kai kuriems atrodo, kad tas judėjimas yra tik šalutinis dalykas. Tas nusistatymas yra klaidingas. Teatro judėjimas yra vienas iš pamatinių mūsų kultūrinio veikimo darbų.

Dar vienas dalykas, kuris galimas mūsų judėjime, tai organizavimas šokių grupių. Tai viena meno forma, kuri gali daug pagerinti mūsų sceną. Mes ją galime vystyti, nes turime daug jaunimo mūsų choruose. Tą klausimą reikia kelti mūsų meno konferencijose. Mūsų choras gali turėti sekstetus, kvartetus, dramos grupę, šokių bei šokių grupę.

V. B.

MŪSŲ RAŠYTOJAI IR POETAJ

Paėmę pereituosius 1933 metus, surasime, kad proletariniam mene tarpe Amerikos lietuvių darbininkų nuveikta labai mažai. Gal kiek tiek daugiau pasivaryta scenoje, dainoj, bet kūrybinėje srityje—beveik nieko. Neišleista nei vienas sceniškas veikalas, pagamintas pačių vietinių rašy-

tojų, nesukurta joks didesnis beletristinis kūrinys ir labai menkai pasiekta poezijoj.

Sceniškam darbe, tenka pridurti, buvo visa eilė bandymų, bet jie nepavykę. Meno Sąjungos Centro Biuras buvo gavęs eilę kūrinėlių, sceniškų veikalų, bet didžiama jų prisiejo gražinti; buvo persilpni. O pasimojimų iš draugų pusės buvo didelių. Gal tik todėl ir neprisiejo tuo pasinaudoti. Tūli mūsų jauni rašytojai užsispyrė ant syk pasidaryti gerais dramaturgais. To vedini, jie rašė didelius, kelių aktų veikalus, manydami, kad tuo būdu bus galima išrišti klausimą veikalų trūkumo. Bet šitaip nesidaro. Jų gaminti veikalai dar toli nuo reikiamų mums veikalų. Juo blogiau, kad didžiama prisiųstų išleidimui kūrinių buvo imti ne iš Amerikos gyvenimo, bet iš Lietuvos, dažniausiai apie 1905 m. revoliuciją arba kiek vėlesnį gyvenimą, kuris patiems rašytojams jau mažai atmenamas ir kuris, pagaliaus, Amerikos darbininkams šiandien yra antraeilės svarbos.

Beletristikoje taip jau beveik nepažengėme. Jei neskaičiuoti d. Pjautuvo bandymų (kurie yra visai neblogi) ir eilės tilpusių „Laisvėj“, „Vilnyj“ ir „Darbininkų Balse“ vertimų, tai daugiau beveik nieko ir nebuvo sukurta, nors temomis gyvenimas kunkuliuoja, nors mūsų skaitytojai gaudyte-gaudo vaizdelius, apysakaites ir apysakas.

Poezijos dalykų stovis panašus. Atsirado, tiesa, keli draugai, kurių tūli, mano nuomone, pergausiai ėmė kalti eilėraščius. O to pasėka, kaip ir visuomet — *nepasisiekimas*. Daugiausiai eilėraščių pasirodė „Laisvės“ Meno Skyriuj. Tūli jų apverktinai persilp-

ni. Imam štai „Laisvės“ No. už lapkr. 11 d., 1933, telpančius J. J. Butkaus eilėraščius, „Ten, kur Upė Volga Plaukia,“ arba lapkričio 18 d., „Mūsų Gamta Tai Keista,“ arba lapkr. 27 d., „Aš Augau, Skubėjau, Bet Kam?“ Visos skubiai, ant greitųjų nukaltos, tematika prasta, atitraukta nuo gyvenimo ir todėl išėjo prastai. Jau tiktai iš paskutinės pirmojo eilėraščio stanzas galima matyti tas didelis nepavykimas. Nevykusiai paeiliavęs apie Volgą, d. Butkus baigia:

Imkim tą pavyzdį, draugai!
Mes gyvendami čionai,
Stokime į bendrą frontą;
Lai ir mums laisvė prašvinta!

Poezijos čia nei už centą, politiniai taipgi šlubuoja, kuomet rašytojas išstato bendrą frontą svarbiausiu darbininkų pasiliuosavimo varykliu. Kodėl d. Butkus surado, pagaliaus, reikalo rašyti apie Volgą, kuomet ji jam pačiam taip mažai žinoma? Kodėl nerašyti apie Mississippi, Hudson arba tas upes, kurios randasi Michigano valstijoje? Kodėl jų nesurišti su tom darbininkų kovom, kurios verda ant Amerikoj esamų upių krantų?

„Mūsų Gamta Tai Keista,“ gamtą piešias eilėraštis—taip jau silpnas ir pusiau prietartingas. Drg. Butkus dainuoja:

Mūsų gamta tai keista,
Būna šilta tai šalta;
Štai apsiniaukus, tamsu,
Atrodo kartais net baisu.

Kodel sąmoningam darbininkui tai galėtų būti baisu? Juk tai paprastas gamtos reiškinys, suprantamas kiekvienam, kuris tik bando suprasti. Drg. matomai idėjo tai, kad pritaikius žodį prie „tamsu.“ Bet šitaip poezija nesiraišo.

Tas pats su jo eilėraščiu „Aš Augau, Skubėjau, Bet Kam?“ Poezijos nėra, žodžių daug. Išvada—nekokia. Jis baigia:

Matau, darbo jau nerasiu,
Veltui ir neįieškosiu;
Matau kelią, kuriuo eisiu,
Į Bedarbių Tarybą stosiu.
Priešai valdžios žygius,
Prieš kankinimą mūs kovosiu;
Kad ir žūsiu, o neatbosiu,
Aš į kovą drąsiai stosiu.

Iš „bendro fronto“ į „bedarbių tarybą“—tik tiek toli d. Butkus eina ir iš ten jis mano kovoti „prieš valdžios žygius.“ Veltui tiek daug žodžių apie kovas, kadangi bedarbių tarybos, apskritai, nevadovauja darbininkams kovose prieš visokių valdžios žygius. Ne! Komunistų Partija vadovauja bedarbių taryboms kovoti už tam tikrus būtinus gyvenimo reikalus (tuojautinę pašalpą, bedarbėjų ir socialę apdraudą, prieš evikcijas, etc.). Podraug Kompartija vadovauja visai darbininkų daliai kovose už tuojautinius reikalus, nuvertimą kapitalizmo ir įsteigimą darbininkų diktatūros.

Patartina d. Butkui įsitęmyti sekamas: *mažiau, bet geriau*. Norint rašyti, reikia susipažinti su poezijos rašymo taisyklėmis; reikia studijuoti, skaitant Julij Janonį, Artūrą Regratį, V. Žalio, kurių eilėraščių rinkiniai išleisti ir talpina daug gerų pavyzdžių ypačiai jauniems rašytojams. Reikia, pagaliaus, dalyvauti daugiau Amerikos darbininkų kovose su išnaudotojais, patirti ir iš tų kovų rašyti. Mažiau žiūrėti į Volgą ir Nemuną, o daugiau į Mississippi. Reikia, beje, pasiruosti teoretiniai-politiniai, susipažįstant su marksizmu-leninizmu.

Kitam „šv.“ numeryje bandysiu parašyti apie kitus mūsų poetus.

R—DA.

Organizaciniai Reikalai

Mūsų Uždaviniai

Kaip ALDLD, taip ir LDSA nariai-narės per referendumą didelį didžiumą pasisakė už susivienijimą šių dviejų organizacijų. Laike diskusijų, šian ir ten buvo tam tikrų neaiškumų: kaip tas suvienijimas įvyks, kaip bus su išdais, su archyvu kuopose ir tt.? Tik vien tokie ir tam panašūs techniniai dalykėliai buvo tuo "svarbiuoju" punktu, per kurį, atrodo, bus sunku perkopti.

Gi pamatinis klausimas, suvienijimo, liko kaip ir neliestas, veikiausia todėl, kad ganėtinai aiškus vienodumas tikslu abiejų organizacijų.

Dabar, kuomet jau susivienijimo klausimas išrištas, bet kuomet aktualiai vykinama tas darbas—ALDLD ir LDSA centrų ir kuopų suliejimas į vieną—mes privalome kreipti kuodidžiausios domės į tą darbą, idant laike šio proceso nenusitotume nei vieno nario ir narės. Reikia tas atlikti be mažiausio mechaniškumo, o lėtais žingsniais: su pilniausiu išsiaiškinimu, taip kad visi ir visos turėtų aiškų supratimą, kame dalykas ir nesijaustų, kad esą ke-no tai verčiami daryti.

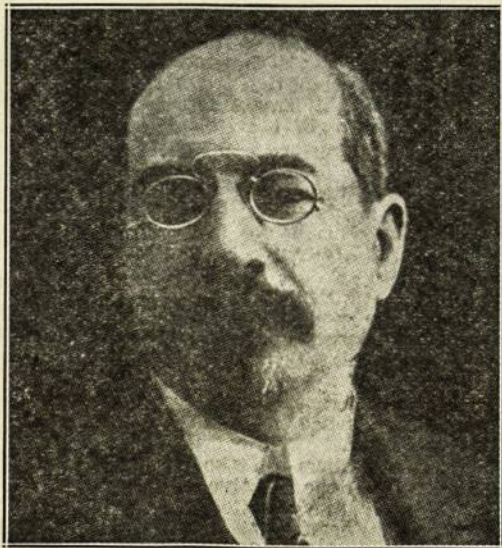
Atsitikime, jei kurioj kuopoj (LDSA) didžiuma nusprendžia pasilikti atskirai nuo ALDLD kuopos tam tikro kolonijoje, tai mažuma tokioj kuopoj jokiū būdu neprivalo atsimesti, bet veikti ten pat, kaip ir pirmiau, pagal C. K. nurodymus ir direktyvas. Taipgi noriu atkreipti atydą ir į tuos bei tas, ką iš "principo" balsavo prieš suvienijimą, ypač veiklesni

draugai ir draugės. Atmeskime tą mintį, o labiau nebekalbėkime apie tai, kad suvienijimas atstums nemažą skaičių moterų-darbininkių nuo organizacijos. Ką turėjome, tą pasakėme laike diskusijų.

Dabar prieš mus stovi klausimas ne suvienijimo, bet kaip pasekmingiau budavoti-auginti jau sujungtą organizaciją su plačiai atdarom durim ir del moterų darbininkių, kaip ir vyrų. Neturi rasti taip pat pas mus vietos saikavimas praeities nuveiktų darbų, būnant atskirose organizacijose, tikslu kad paneigus vieni kitus ir tuomi pridengus atšalimą nuo darbo ir tik todėl, kad kaip kas ne pagal skonį. Juk žinome ge-

rai: pirmiau, pirm suvienijimo, dirbome delei darbininkų klasės, bendram tikslui, už pasi-liuosavimą iš kapitalistinės vergijos, tai ir dabar, susijungus, dirbame ir dirbsime tą patį darbą dar pasekmingiau, kadangi jėgos tapo labiau sukoncentruotos, atmesta nemažai be-reikalingų technikinių reikalų. Tai yra energijos taupymas tam, kad tą sutaupytą energiją panaudojus kovai prieš kapitalistų klasę ir jų sistemą, už panaikinimą jos ir įsteigimą sovietinės sistemos—komunizmo.

Su tokiu supratimu dirbdami, mes lengvai pajėgsime išrišti ir privalome išrišti tuos mūsų tarpe "keblumus," kurie daugiausia rišasi su technika. Tuomet

A. LUNAČARSKIS,
buvęs Sov. Rusijos švietimo komisaras, senas
bolševikas, rašytojas, kritikas—mirė pabaigoje
1933 metų.

ir tie "rubežiai" tarpe darbininkų ir darbininkų pasidaro net neverti minėjimo.

Dar žodis draugam vyram. Tenka ne retai būti liūdininku susirinkimuose to netikusio pašiepimo iš vyrų pusės moterų adresu. Jei kuri draugė biskį kiek netaip išreiškė savo nuomonę, arba žodis-kitas ne į tašką, tai tuojaus pasiskubina su komplimentais: "nežinėlė", "boba" ir dar kitokiais pridečkais. Aiškus dalykas, kad su tokiais šypčiojimais neįtrauksi darbininkės prie bendro darbo, nes ant vietos užmušama tokios draugės pradai veikti ką re-

voliuciniam judėjimui. O pasakui, apsisukę bėdavojaime, kad moteris neapsiima į bent kokias komisijas bei kuopų komitetus. Ir paprastai to kaltės jieškome ne ten, kur reikia.

Čia padaviau tik vieną pavyzdėlį, o panašių netikslumų pas mus netrūksta, ir tie maži dalykėliai, mano nuomone, sudaro tokį manymą, kad darbininkės bus "atstumtos" nuo organizacijos susivienijus.

Ir taip, bejieskodami priežasčių ir kalčių bei nors trūkumo mūsų veikime ir visapusiai benagrinėjant klausimus; be-

jieskant kaltininkų, juos kritikuoti, labai lengvai surandame save. Tas paliečia mus visus lygiai, vyrus ir moteris. Tad, jei mes visi ir visos prieisime prie "radinio," tai sykiu ir visos trūkumų priežastys paaiškės ir tuomet visi kolektyviai išlyginsime visus trūkumus, o tas išeis naudai ALDLD ir abelnai visam revoliuciniam judėjimui. ALDLD augimas ir bujojimas priklauso nuo mūsų visų. Dideli darbai stovi prieš mus. Kapitalizmas dar nenugalėtas. Planuokime ir planingai dirbkime!

V. J. Senkevičius.

Suvienyta Am. Liet. Darbininkų Literatūros Draugija ir Darbas Tarp Moterų

Susivienijus Liet. Darbininkų Susivienijimui su A. Liet. Darbininkų Literatūros Draugija, prieš ALDLD atsistoja nauja veikimo sritis—darbas tarp moterų. Iki šiol tas darbas buvo specialė LDSA privilegija ir pareiga. ALDLD aktyvas privalo rimtai susirūpinti, kad darbas tarp moterų nesiliktų vien žodžių žaisme, bet būtų tinkamai pravestas gyveniman. Nuo to daug priklausys moterų ALDLD narių skaičiaus augimas.

Darbo Dar Tik Pradžia

Nors LDSA gyvavo virš 20 metų, tačiau darbas tarp moterų niekuomet nebuvo gerai pastatytas. LDSA susirinkimų dienotvarkis nieku nesiskyrė nuo ALDLD ar bile kurios darbininkų organizacijos dienotvarkio. LDSA nudirbo eilę didelių darbų (apie juos savo vietoje bus atžymėta), bet ne darbą tarp moterų, kurį kitos

organizacijos palikdavo del LDSA, o LDSA—kitoms. Nepastatė kaip reikiant moterų darbo, LDSA niekad nebuvo masine moterų organizacija.

Nesugebėjom Pasukti Ton Linkmėn

Stebūklas būtų, jei LDSA būtų nudirbęs visus kitus ir moterų darbą. Stebūklai neįvyksta ir LDSA jų neparodė. Mūsų judėjimo vadovybė niekuomet nepastatė LDSA specialėn vagon darbui tarp moterų, nedavė specialių direktyvų, nereikalavo laikytis tos srities. Priešingai, LDSA buvo traukiamas į bendras kampanijas. Ypač finansavimas mūsų judėjimo buvo kreipiamas į LDSA, tad toje srityje LDSA daugiausia ir pasižymėjo.

Ko Tikėtina Iš ALDLD?

Aišku, kad ALDLD vien darbu tarp moterų užsiimti ne-

galės, jos darbo sritis platesnė, tačiau šis klausimas turės užimti žymią vietą mūsų dienotvarkyje. Pirm, negu mesimės į platesnį darbą, mes privalome buvusias LDSA nares padaryti pilnomis šeimininkėmis kuopose: kad jos dalyvautų susirinkimuose ir rišime klausimų, ir kad lygiai imtųsi kuopos vadovybės ir atsakomybės už kuopos aktyvą. Jų organizacinis patyrimas ir kooperacija turės didelę vertę ateities darbe tarp moterų.

Nuo Ko Pradėti?

Darbe tarp moterų, taip kaip ir kituose darbuose, negali būti vienas mastas dviem kolonijom. Privalome atsižvelgti į vietos sąlygas ir spėkas. Kur yra moterų darbai dirbtuvėse, ten geriausia bus pradėti nuo dirbtuvių komitetų bei darbo unitų. Kitur bus parankiau su bloko komitetu kovai prieš maisto brangumą, už geresnę

mokyklą tos apielinkės vaikams ar kitą koki svarbų vietos reikalą. Reiks dirbti ir priešų vadovaujamose moterų organizacijose.

Kas Duos Vadovybę?

ALDLD Centro Komitetas privalo reikalauti ir prižiūrėti, kad darbas tarp moterų būtų vedamas. Nepaprastuose atsitikimuose net draugą ar draugę gali pasiųsti. Vienok centras negalės nustatyti kiekvienai atskirai kolonijai darbą ir imti atsakomybę už jo vedimą. Kuopos turi susisiekti su vietos Komunistų Partijos vienetu ir su juo išdirbti veikimo programą, pastatyti bendrą vadovybę ir bendrai imti atsakomybę už pasekmes.

Kam Privalomas Darbas Tarp Moterų

Darbas tarp moterų nėra ir nebus vien moterų ALDLD kuopos narių dalykas. Apie tokio darbo pradėjimą diskusuos ir spręs visi kuopos nariai ir atlikimui jo paskirs ne būtinai moteris, bet tuos narius-nares, kurie pasirodys tam darbui tinkamiausi, imant atydon gabumą, pasiryžimą, taipgi darbo gyvenimo ir vietos sąlygas. Darbas tarp moterų privalo būti diskusuojamas ir vedamas ir ten, kur nėra moterų ALDLD narių.

Darbe Privalome Augti

Pradėdami darbą, visapusiai jį išdiskusuokime ir suderinkime taip, kad jis prisidėtų prie ALDLD auginimo. Įsitikinkime save ir išmokime įtikinti kitus, kad mes einame organizuoti dirbtuvės ar bloko darbininkes-kus ne delto, kad aš gerų norų Ona ar Jonas, bet delto, jog mes esame ALDLD nariai,

kad ALDLD mums davė tokią programą, kad augimas ALDLD reikš ateityje daugiau tokių darbų, didesni būrį darbuotojų, geresnes pasekmes. Taip dirbdami gausime naujų narių.

Daugiau Moterų į ALDLD!

Moterų narių į ALDLD gavimo klausimas turi būti pastatytas visu griežtumu. Neužtenka tų, kurios lig šiol buvo, taipgi atėjusių iš LDSA. Yra vietų, kur nebuvo moterų kuopos, bet ir ALDLD kuopoj nesiranda nė vienos narės moters. Tas parodo, kaip tūli mūs draugai neįvertina moterų organizavimo darbo. Centro ir apskričių komitetų bus užduotis įtikinti tuos draugus, kad tokia padėtis yra žalinga organizacijai ir darbininkų judėjimui.

Narių Palaikymas

Palaikymui moterų ir abelnai narių organizacijoj turėsime imtis naujų priemonių. LDSA per savo gyvavimo laiką gavo virš 10 tūkstančių naujų narių, o atėjo į ALDLD su nepilnais dviem tūkstančiais. ALDLD panašiai nariai pereidinėja. Negalima palaikyti narius iki vienam, bet masinio pereidinėjimo sulaikymui yra priemonės, nors ir nelengvos. Norint tikėtis iš narių pastovumo, reikia pakelti juose klasinio žinojimo lygumą.

Susirinkimai—Pirmoji Mokykla

Mūsų susirinkimų tvarka reikia pakeisti iš pat pamatų. Dabar jie yra išimtinai bizniški, nuobodūs. Nieko įdomaus, pamokinančio. Išsisas valandas diskusuojame bilas ir šiaip pinigines problemas, o labai retai kelias minutes pašvenčiam pačiam tikslui. Pastatykime valdybas su administracijos tei-

sėmis ir pareigomis. Įsteigkime finansų sukėlimui aparatą. Lai jie eina savo pareigas tarp susirinkimų, o kuopų susirinkimus padarykime narių pirmąją mokyklą studijavimui vietos ir abelnai darbininkų reikalų.

Rengkime Moteris Vadovybei

Darbas tarp moterų eis sekmingiau, jei to darbo vadovybėn galėsime pastatyti ir pačias moteris. Nelengva užduotis. Daug kas turės pasikeisti. Nekartą draugams prisieis pramogoje atimti iš draugų arbatos šinkavimo monopolį ir priversti jas pirmininkauti. Abiem lygiai nemaloni permaina. Abiem daug prakaito iki pripras žiūrėti į naują padėtį, kaip neišvengtina, kaip būtina darbininkų judėjimui. Arba vėl jaunai motinai užimti raštininkės, o vyrui—auklės pareigas. Keista, bet būtina.

Lavinimosi Mokyklos

Sutiksime visi, kad lavinimosi mokyklos reikalingesnės moterims, negu vyrams. Iš moterų, atvykusių prieškariniais laikais, mokyklą lankiusi moteris didelė retenybė. Pačioms savaime lavintis moterims irgi mažiau prieinama. Tačiau įsteigus lavinimosi mokyklas, randame mažiau moterų lankytojų, negu vyrų. Dalinai bus pasėka bijojimo pašaipos, dalinai del sunkesnių sąlygų. Tveriant mokyklas, reikėtų moteris asmeniškai aplankyti ir įtikinėti, kad šeimynos reikalais gali ir turi palaukti keletą mėnesių. Reiktų vengti pašaipos. Kaltinkime buvusias vergijos sąlygas, ne tų sąlygų aukas.

Moterų Skyriai Dienraščiuose

Moterų skyriai turi būti tuom, ko visi laukty. Vis vien skyrių kalba turėtų būti leng-

vesnė, didžiūmai darbininkų suprantama. Reikia akstinti moteris prie užpildymo tų skyrių. Bet nenumokime ranka, kad tai "bobų reikalas," neišleiskime bile kuo užpildytus. Draugai turėtų juose bendradarbiauti, tik ne tu, kas atrodo perprasta kitiems skyriams, bet geriausi. Vienoj mokykloj buvo varžytinės už raštą moterų reikalais, nes tūliam draugam atrodė, jog "Darbininkei" pergeras. Panašūs įvykiai neturėtų pasikartoti su moterų skyriais.

Skyriai—Akstinas Rašymui

Smagu pasakyti, kad moterų rašytojų skaičiumi paaugome. Be abejo, atsakomybė už savo laikraštį prisidėjo prie akstinimo. Skyriai dienraščiuose turėtų vesti drauges prie rašymo daugiau ir geresnių raštų, jei iš draugų ir iš redakcijos pusės bus gera kooperacija. Pirmais "M. Balso" gyvavimo metais vyrų raštai oficialiais ir moteriškais slapyvardžiais sudarė didžiumą. Už 7 metų, 1925 m., iš 312 raštų vyrai parašė

183, o moterys 129. Dar už 7 metų, 1933 m., iš 309 raštų "Darbininkėje" vyrai parašė tik 27.

Koks Turėtų Būti Skyrių Turinys?

Toks, koku yra pats gyvenimas, su aiškiu nurodymu kelio į geresnį gyvenimą. Ir dar turi jame atspindėti moters gyvenimas, nes moterims skiriamas. Savo laikais kai kas iš mūsų buvo pakilę į dausas. Arbata moterų susirinkimuose veik revoliuciją sukėlė. Šeiminių skyrius moterų laikraščiuose atrodė 100 nuoš. oportunitizmu. Su moterų skyriais dienraščiuose mes manome gyventi ant žemės: ir virsime, ir valgysime, ir siūsime, ir lopsime, nes tas viskas reikalinga gyvenime ir revoliuciją darant.

Dar Del Naujų Narių

Tūlose kolonijose draugės ir draugai mano, kad kandidatai į mūsų masines organizacijas turi būti galutinai atsipalaidavę nuo religijos, turi būti šimtu procentų pavyzdyni, ypač

moters. Tūno sau keli "išrinktieji". Iš šimtų darbininkų neberanda tinkamų. Klaida, draugai. Mes neiname į savo eiles sąmoningų darbininkų priešų. Bet darbininkams atidarykime duris į ALDLD kuoplačiausia. Kvieskime pas save ir lavinkime. Mūsų tikslas darbininkus šviesti ir vesti į kovą už darbininkų reikalus. Jieškinėjimą šimtaprocentinių "nekaltybių" jezuitams palikime.

Budavokime Iš To, Ką Turime

Didėjantis kapitalizmo krizis ir skurdas stumia milijonus darbininkų į gyvenimo bedugnę, ir mes nesulauksime, kol visi taps "pavyzdiniais," kad tada juos suorganizuoti. Mes privalome surinkti ir prirengti revoliucines pajėgas iš turimosios medžiagos. Moterys fabriky darbininkės ir darbininkų šeiminkės turi užimti lygią vietą revoliuciniame darbininkų judėjime. Tad visi, vyrai ir moterys, petys petin stokime į darbą už masinę Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugiją.

St. Sasna.

Jaunimo Organizavimas ir Jo Vadovybė

Paėmę lietuvių jaunimo organizavimo klausimą, rasime daugybę vietų, kur draugai mano, kad su jaunimu nieko negalima padaryti. Ot, negalima jį įtraukti į judėjimą ir tiek!

Tokia mintis kenkia jaunimo organizavimo darbui. Dažnai ji visoj kolonijoje trukdo mūsų veikimą. Kada atvažiuoja organizatorius "iš centro" su prakalbomis tikslu kad ką nors praktiško nuveikti, surandame, kad niekas prie to nesirengė. Darbas pavedama

naujai jaunimo organizacijai, kuri neturi patyrimo surengti bile parengimą, o ypač prakalbas. Pasekmėj to, labai mažai jaunimo atsilanko į prakalbas, o dažnai trūksta ir suaugusiųjų, kurie taip pat galėtų pasimokinti apie jaunimo organizavimą.

Suaugę draugai pamiršta, kad reikia jaunimą *mokinti* veikti. Jam reikia patarimų ir patarimų. Jaunimas turi būti traukiamas į rengimo komitetus ir jei dar nėra tokių, kurie yra patyrę ir patys gali

veikti, reikalinga suaugusieji, kurie "jau moka."

Labai dažnai suaugę draugai bėdavoja, kad nesą vadų. "Nėra vadų ir mes nieko negalime padaryti." Tie draugai klysta. Jie turėtų žinoti iš patyrimo, kad mūsų judėjime nėra patentuotų vadų, mūsų revoliucinėse organizacijose vadovybė nesusidaro iš vieno ar kito asmens. Turi būti gera kolektyvė vadovybė. Sakysim, randasi mieste maža grupelė jaunuolių, kurie jau šiek tiek prasilavinę darbinin-

kiškame judėjime. Pirmas žingsnis tokiam atsitikime—įtraukti juos į Jaunųjų Komunistų Lygą.

Ta grupelė, kuri jau kiek nors susipratus, sueina su kitais J.K.L. nariais ir išdirba planą pradėjimui veikimo. Yra tenai draugų, kurie jau patyrę jaunimo masinių organizacijų darbe.

Naujai įstoję į J.K.L. jaunuoliai sudaro frakciją ir imasi už darbo. Sušaukia susirinkimą ar šiaip kokį suėjimą svarstymui, kaip suorganizuoti jaunimo organizaciją, ar tai būtų Lietuvių Darbininkų Susivienijimo Jaunuolių kuopa ar lokalinis lietuvių darb. jaunimo klubas. Jaunimo Nacionalė konferencija, atsi-buvusi liepos mėnesį, 1933 m., nutarė traukti jaunimą į LDS jaunuolių kuopas. Apie jas visas lietuvių darbininkų jaunimo masinis judėjimas turėtų suktis. Ten galima ir reikėtų tuojaus įvesti sporto skyrių, dramos skyrių, ir, jei yra galimybių, chorą.

Pirmas susirinkimas labai svarbus. Nėra reikalo, kad jis būtų "sausas," kad nebūtų jokio pajvairinimo. Patartina netgi ir "parę" surengti ir joje turėti pasikalbėjimą. Taip kartais lengviau sutraukti jaunimą.

Ypatingai svarbu, kad tuojaus, po organizacijos įkūrimo, būtų pradėta šis-tas veikti. Tik per sveiką ir interesingą veikimą tegalėsime tą jaunimą, kurį turime, palaikyti organizacijoj ir naujo pri-traukti. Jei jaunimas interesuojasi sportu, turėtų tuojaus susisiekti su Labor Sports Union, kuri imasi to darbo, kad išstobulinti darbininkišką sportą mūsų jaunimo organizacijose. Nesvarbu, ar tas sportas būtų basket-ball, base-ball ar kas kitas, reikia pa-

gelbėti sportininkams finansų sukelti ir užinteresuoti suaugusius darbininkus, kad jie jaunos draugus remtų. Delei veikimui sugestijų arba patarimų jaunimas pats arba suaugusieji turėtų susirašinėti su **Nacionaliu Lietuvių Jaunimo Komitetu, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, New York.**

Kitas labai svarbus dalykas delei palaikymo jaunimo organizacijos, tai įsteigimas jaunimo centro. Reikalinga, kad jaunuoliai turėtų vietą, kur jie galėtų smagiai liuoslaikį praleisti arba kartais nuo karto savo mažas pramogas turėti.

Daugelyj vietų yra taip praktikuojama: jei nėra darbininkų salės arba toj salėj kambario, kurį jaunimas galėtų naudoti, tai pajieškoma didelis kambarys arba mažas namukas, arba tuščia krautuvė. Darbininkų vietinės organizacijos, susidėję užlaiko tą kambarį, užmoka rendą, ir tt. Jaunimui nėra reikalo duoti jį veltui, kuomet jie turi galimybių prisidėti su keliais doleriais.

Reikia įtraukti jaunimą į aktyvį darbą, ypatingai užlaikyme kambarių ar kambario, tada jis daugiau įvertins juos. Taip pat jaunimas turėtų rengti švietimosi parengimus kaip tai open forum, prakalbas, debatus su priešų organizacijomis ir šiaip prakalbas apie mokslinius dalykus bei sveikatą. Politinius ir kitokius kalbėtojus galima gauti iš vietinių John Reed Kliubų, revoliucinių unių, Komunistų Partijos arba Jaunų Komunistų Lygos. Taip jaunimas palengva pradės suprasti mūsų judėjimą ir taps kovotojais už darbininkų klasės reikalus.

Padaryti sąmoningą revoliucinį kovotoją iš Amerikoj gimusio jaunuolio nėra lengvas

darbas. Reikalinga daug laiko, energijos ir kantrybės turėti. Kada jaunuolis supranta mūsų judėjimą, supranta klastas kapitalistų sistemos, tai dažnai tampa geresnis kovotojas, negu ateivis darbininkas.

Amerikoj jaunimas yra nuodijamas ir nuodijamas. Nuo pat mažens, kada jis pradeda lankyti mokyklas, kapitalistų pasamdyti propagandistai bruka ir bruka jam visokių nuodų.

Kitose šalyse taip pat. Ir kada ateina kapitalistinis krizis, kuriame jaunimas ypatingai nukenčia, negaudamas mokyklose prižadėtų darbų, prarasdamas namus, jis pradeda pamąstyti, kaip čia dalykai dedasi. Tas atsitiko Vokietijoje. Tik dėl silpnumo revoliucinio darbininkiško judėjimo, kuris negalėjo plačiai pasiekti jaunimą vienokiu ar kitokiu būdu, Hitleris galėjo užžavėti jaunos darbininkus, bent gerą dalį jų išstatyti prieš darbininkus.

Artėja imperialistinis karas. Jaunimas bus siunčiamas eiti ir skersti vieni kitus už kapitalistų klasę, už jų pelnus. Mes turime išmokinti jaunimą, kaip kovoti prieš tuos nuodus. Turime parodyti jam kelią į geresnį gyvenimą. Turime išmokinti, kas yra darbininkų priešas ir jų draugas. Turime išmokinti jaunuosius, kad, kilus karui, jei jis būtų siunčiamas kovoti prieš kitus jaunos darbininkus, kad atsuktų jiems paduotus ginklus prieš tuos, kurie sukūrė tą ugnį. Jei mes to nepajėgsime padaryti, kapitalistų klasė ir jos agentai tą padarys ir panaudos mūsų darbininkišką jaunimą prieš proletariatą, už didesnę darbininkų klasės priešpauą.

Johnnie Orman.

MOKSLAS IR TECHNIKA

Garuojami Nuodai Mūsų Namuose

Visokių yra nuodų. Patys pavojingieji yra dujiniai, gariniai nuodai: dujos bei gazai, kaipo tokie, ir įvairūs garuojami skysčiai.

Neminėsiu čia paprasčiausių nuodingų naminių gazų, kaip **žibinamasis gazas** ir **angliarūkštis gazas**. Tai mūsų pečių, gazinių arba anglinių pečių, gazai. Jie labai daug žalos daro visiems įnamiams, ypač moterims, kurios daug laiko praleidžia virtuvėse. Kad sumažinus apsinuodymų pavojus, reikia daboti, kad gazas pro koki plyšelį nesigožtų į kambarį, kad, verdant, kartais neužgestų gazas ir pasikui nepritroškintų oro. Su angliais, su malkomis, reikia prižiūrėti, kad juškos nelaikyt uždegintos, kol dauguma dujų nuo anglių spėjo gerai išdegti ir išeiti per dūmtraukį. Ypač svarbu, kad **langai būtų atvari**, kad gryo oro prieitų į virtuvę, kad išsivėdintų netikusios dujos.

Ilgeliau apsistosime ties kitokios rūšies **garuojamais nuodais**, kokių mums patiekia moderninės chemijos pramonė, pavidale šiokių bei tokių reikmenų, pagerinimų, gyvenimo patogybų. Tarpinamieji skysčiai drabužiams valyti, dažai, dažylai, maliavos, šaldomieji gazai elektriniuose bei gaziniuose šaldytuvuose, liakeriai, šeliakai, vaškai ar kitokie mišiniai grindims šveisti, ugnies gesintuvai, naujoviniai audeklai, dažyti drabu-

žiai, kailiai, kailiniai bei avalai ir tt.

Nėr ko nė minėti, kad **labai daug yra pavojaus darbininkų sveikatai** tose darbavietėse, įmonėse, **fabrikuose**, kur gaminama bei vartojama šiokie ar tokie nuodingi chemikalai. Tokiam pavojui mažinti, reikia organizuotai reikalauti, kad būtų įtaisyta atitinkami vėdintuvai, oro koštuvai, dūmtraukiai; kad būtų duodama darbininkams **respiratoriai**, gazinės maskos, kaukės nuo nuodingų dujų.

Bet nemažai pavojaus mūsų sveikatai esti ir mūsų buveinėse, **namuose**, kur randa vietos įvairūs moderninės chemijos gaminiai. Čia jau su kokiais vėdintuvais, respiratoriais bei gazo maskomis negi užsidėsi. Kas daugiausia gero padarys, tai **žinojimas**, susipratimas, žinija, kad žmogus išmanytum, kas ir kur yra žalinga, nuodinga, kaip to nuodingumo vengti.

Imkime ir pačiupinėkime vieną-kitą nuodingą mūsų buveinėse cheminį padarą. Dažniausia tai esti vis kokie **garuojami skysčiai**. Nuodingi yra netik patys tokie skysčiai, bet ir jų garai.

Benzinas. Da ir po šiai dienai benzinas apydažniai vartojama drabužiams valyti, išimti kokią dėmę. Benzinu šmirksčiama šienikai, čiuzinės, kad išganabijus blakes. Benzino garai yra labai nuodingi: gadina kraują, kepenis, širdį, inkstus, nervus ir visą

abelnai organizmą. Benzinas, kaip ir jo artimi giminės—gazolinas, kerosinas, labai greit užsiliepsnoja, sprogsta, eksploduoja, nuo mažiausios žiežirbėlės. Dažnai įvyksta apsideginimų ir mirčių nuo neatsargaus apsiėjimo su benzinu. Benzino išgaravimai ypač **nuodingi**, kada laikoma kambarys aklinau uždarytas. Benzino esti primaišyta kairiuose dažyluose, maliavose. Ir, kai tokia maliava džiūsta, ypač kur ant kokio karšto daikto, tai garai esti itin nuodingi.

Liakeriai ("varnišiai"), šeliakai, kaip ir daugybė maliavų, išduoda nuodingų garų. Pigesnės rūšies liakeriai turi savyje tam tikro tarpinamojo skiedinio—**metanolo** ("methanol"), kurio garai sugadino akių nervus, ir žmogus gali visai tapti aklas, nuo tokių garų. Nuodingieji alkoholiai, kaip **medinis alkoholis** ("methyl alcohol") vartojama šeliakui atskiesti. Kai jums liakeriuojama grindys ar kokie rakandai, kai maliavojama kambariai, tai laikykite plačiai **atidarytus langus**, bent per kelias dienas, kad netaip daug įkvėpavus tų žalingų garų.

Drabužiams valyti dabar labai plačiai vartojama nuodingas garuojamas skiedinys—**anglies tetrachloridas** ("carbon tetrachloride"), paprastai vadinamas "carbena," "pyrene" arba da kokiuo nekalto vardu. Žmonės perka tokio skiedinio, valo juo drabužius,

įkvėpuoja jo nuodingus garus ir naikina sveikatą. Tie garai taip smarkus yra nuodas, kaip kad **chloroformo garai**. Jais galima žmogų apmarinti ir visai nunuodinti. Jei gauti tokių garų dažniau, kad ir po truputį, tai gali sugadinti kepenis, o tada jau tau nebėr sveikatos. Mat, kepenys, kaip ir kitos liaukos, tarp kitko, chemiškai naikina patekusius kūnan nuodus, ir, benaikindamos, ir pačios gauna tais nuodais persiimti, ir įvyksta tada kepenų atrofija, išsigimimas, degeneracija.

Drabužiams valyti dabar dažniausia vartojama nebe benzinas, kurs taip pavojingas su ugnim, bet **anglies tetrachloridas**, nes jis **nedega**. Kaip tik dėl tos jo savybės, šis skiedinys vartojama dargi ir ugniai bei gaisrui gesinti. Gerai da, jei ugnelė kur aikštėj įvyko. Paliejus ant jos to skiedinio, ji ūmai užgęta. Bet, jei gaisras kur kyla uždarytoje vietoje, nedideliame kambaryje su uždarytais langais, tai, vartojant anglies tetrachloridą ugniai gesinti, pasėkos gali būti pasibaisėtinos. Susidūrus tiems garams su ugnia, pasidaro **fosgeno gazai** ("phosgene gas"), patys mirtingieji karo gazai. Ugnį gal ir užgesysi, bet ir pats greit užtrokši nuo fosgeno gazų. Vadinas, jei vartoji kokią "pyrene" ugniai gesinti, dabok, kad **atlapai būtų langai, durys**, ir pats kuo greičiausiai nerk laukan, kad neužtrokštum, kaip tas peliukas. "Pyrene" dažnai vežiojamasi busuose, automobiliuose, kaip atsarga dėl ugnies.

Dėl tos pavojingos savybės, anglies tetrachloridas (arba "pyrene", "carbona") nevartojama kasyklose gaisrui gesinti. Uždarytoje vietoje, kur gryo oro negali pakankamai

būti, kad ir gaisrą užgesintum, tai nuo susidariusių fosgeno dujų visi toje kasykloje užtrokštų per kelias minutes!

Kartais to paties **anglies tetrachlorido** vartojama kokiam daiktui atskiesti. Tada toks skiedinys pasidaro labai pavojingas sveikatai. Grindims vaksuoti mišiniai kartais turi to nuodingo chemikalo, ir ir nuo nušveistų, nuvaksuotų grindžių galima apsinuodinti.

Moderniniuose **šaldytuvuose** ("refrigeratoriuose") visokių vartojama šaldomųjų skiedinių bei dujų, ir visi tokie skiediniai yra labai stiprūs nuodai. Jei kurio apartmento šaldytuve trūko kokia dūdelė, tai ūmai gali tiek prisiskusti nuodų, kad nespėtum nė pabėgti: užtrokštum ant vietos.

Da visai neseniai gazolino stotyse buvo pardavinėjama labai nuodingas automobiliams kuras—koncentruotas **tetraetilio švinas** ("tetra-ethyl lead"). Nuo jo garų galima chroniškai apsinuodinti; nuo ilgesnio pauostymo mirtinai apgeibtum. Dabar šio chemikalo kitaip nebeparduoda, kaip tik sumaišytą su gazolinu. Pats savaime gazolinas yra troškinantis nuodas, o čia da su tokia priemaiša tai da blogiau. Automobiliuose ir busuose visuomet **laikykite pravirus langus**, nes viduje esti pavojingų dujų: sveikatą jums džiovinde džiovinde. Tegul būna kad ir šalčiau, bile mažiau tų nuodų!

Čionai suminėta tik labai įžymūs **garuojami** nuodai. Jų yra ir da daugiau. Kapitalistinėj sistemoj, kur daiktai gaminama dėl pelno kapitalistams, kad tik tai jiems atsietų pigiau pagaminti, nedaroma labai didelių skrupulų su darbininkų sveikata. Gali tūli gaminiai

būti pavojingi sveikatai, bile tik pelno iš to yra, kapitalistai ir džiaugiasi. Persergėjimų labai kokių, pamokinių kur čia tau jie duos: tai da galėtų atgrąsinti publiką nuo pirkimo pavojingų produktų...

Gaminama visokių, kad tik pigiau, audeklų, drabužių. Nudažoma kartais ir gan pavojingais dažais, kad nuo kokio rūbo, kailinio ilgai tau išsivysto kokia tai paslaptiinga liga. Ir tik, po nuodugnių tyrinėjimų, išeina aikštėn, kad tai tu esi apsinuodijęs cheminiais dažais.

Dr. J. J. Kaškiaučius.

Mineralinis Aliejus

Kuomet kalbame apie mineralinį aliejų, tai eina kalba apie nepaprastai svarbią medžiagą, be kurios naujoviškai-mechaniškas pasaulis negalėtų gyvuoti. Pats žodis "petroleum" susideda iš lotynų kalbos dviejų žodžių: "petra" (uola) ir "oleum" (aliejus).

Be aliejaus negali suktis nei viena mašina, pradedant nuo garlaivių, garvežimių, paprastų ir sunkiųjų automobilių, traktorių, lėktuvų, fabriko mašinų ir baigiant paprastu lauko ūkio vežimu, traukiamu arklio pajėga: reikia aliejaus tepalo ir šiam padargui.

Visos svarbesnės mašinos turi turėti kūro, duodančio joms pajėgos. Kūrai yra vartojama malkos, durpės, anglis ir aliejus. Šiandien kūrenamasis aliejus (fuel oil) yra naudojamas daugumoje modernių garlaivių, o po 1914-18 metų karo jau beveik visi kariški laivai vartoja aliejaus kūrą. Aliejinis kūras yra naudojamas daugelyje pramoninių pajėgų gaminti, taipgi viešbučiuose ir

privačiuose butuose (furnace oil).

Lėktuvams, automobiliams, traktoriams yra naudojama gasolinas. Gasolinas yra mineralinio aliejaus dalis, išskirta virinimo būdais.

Statistika parodo, jog iki 1929 metų 95 nuošimčiai pasaulio gyventojų vartojo kerosiną šviesai. Kerosinas irgi yra mineralinio aliejaus produktas.

Minimus produktus išskyrus, mineralinio aliejaus padugnės yra naudojamos kelių paviršiui daryti (tai medžiaga, žinoma, kaip asfaltas-smala); pagaliaus,—ir dirbimui koksų, vadinamų "petroleum coke," kurie vartojami gyvenamiesiems apšildyti ir dalinai įvairiose pramonėse.

Iš mineralinio aliejaus žaliosios medžiagos, vadinasi, yra gaminama virinimo procesu gasolinas, benzinas, kerosinas, aliejaus kūras, tepamasai aliejus, smala-asfaltas keliams daryti, koksai, taip pat parafinas. Visi šie dirbiniai yra svarbūs mūsų gadynei. Tačiau, be dviejų, būtent, be gasolino ir aliejaus, šiandieninė važiotė (transportacija) anaipol nebūtų tokia greita ir paranki. Ar galima palyginti automobilio bei "troko" greitumą su arklio traukiamu vežimu arba traktoriaus darbą su plūgu, arklio pajėga velkamui ir tevarančiu po vieną bei dvi vagas? Arba palyginkime aeroplano greitį su traukinio!

Kurie esate važinėję automobiliais, jums veikiausia pasitaike, važiuojant per miestą, rasti didelę virtinę sulaikytų automobilių: pirm tos automobilių virtinės, mat, važiuoja arklių traukiamas pelenų arba atmatų vežimas. Vadinasi, senovinis transportacijos būdas ne tik pats negreitas, bet dar maišosi ant kelio, dėl ko ne vie-

nas automobilistas piktai pamurma.

Gasolinas yra vartojamas pajėgos darymui lėktuvams, automobiliams ir traktoriams, o aliejus jų tepimui.

Pats mineralinis aliejus yra gaunamas iš žemės pavidale skystimo arba su uola bei anglim.

Išimamas iš žemės aliejus būna susimaišęs su smėliu, sūriu vandeniu, siera ir kitais nešvarumais.

Kadangi mineralinis aliejus yra tokia šiais laikais nepavarduojamai-svarbi medžiaga, tai mes apie jį plačiau ir pakalbėsime "Šviesoje": kaip suranda aliejų žemėse? Kokiuose žemės slogsniuose aliejus laikosi? Kokie yra būdai pragręžti aliejų iš žemės gelmių? Kaip jis transportuojamas rynomis (paipomis)? Kokie yra jo virinimo-distiliavimo ir "skaldymo" procesai? Taip pat pakalbėsime apie jo žaliosios ir apdirbtos medžiagos "tankus" (rezervuarus) ir išvažiojimą.

Su tais klausimais mes turėsime susipažinti daugiau ar mažiau moksliniu būdu. Tad, skaitytojai, turėkite kantrumo: jeigu ir nesuprasite kokių dalykų, perskaičius vieną kartą, skaitykite antrą ir trečią; nugalkite nežinojimą apie šį "juodąjį žemės kraują," be kurio techniškas mūsų dienų progresas būtų negalimas.

Istoriniai Bruožai

Pati mineralinio aliejaus vartojimo pradžia niekur nėra pažymėta, dingusi žiloje senovėje. Bet yra žinoma, kad jau Babilono miesto statytojai vartojo asfaltinę smalą, padugnes pačios gamtos išdistiliuoto aliejaus, kaip cementavimo medžiagą. Babiloniečiai ėmė asfaltą iš *Is* versmės palei Euf-

rato upę. Į šią versmę atkreipė dėmesį ir senovės karaliai: Aleksandras ("didysis"), Trojanas ir Julianas. Senovės graikų istorikas Herodotas aprašo dar kitą versmę ant Zante salos, iš kur aigiptiečiai imdavosi medžiagą pavidale skysto tepalo, kuriuo tepdavo ilgiam išsilaikymui skiriamus numirėlių lavonus, darydami jų mumijas.

Discorides Pedanijus, kitas graikų istorininkas, pažymi, jog Agrigentum gyventojai (Sicilijoje) vartojo mineralinį aliejų kur kas pirm krikščionių gadynės. Persijoje tos rūšies aliejus jau per šimtmečius buvo deginamas žibinimo lempose; o Indijos gyventojai vartodavo jį vaistams, apsaugojimui rąstų nuo puvinio ir deginimui lavonų. Senovės Perų gyventojai *inkai* ir tų laikų Meksikos gyventojai *aztekai* vartodavo asfaltą trobėsių statybos reikams.

Jungtinėse Valstijose, pirmutiniai apsigyvenę baltieji žmonės Pennsylvanijoje rado indijonus bevartojant aliejų vaistams, užlaikymui rąstų nuo puvinio ir dažams-maliavoms dirbti, maišant jį su mineraline raudona ir geltona žeme.

Petroleum Vartojimo Pradžia Amerikoje

McClintock farmoje, trys mylios nuo Aliejaus Miesto, Pennsylvanijos valstijoje, netoli Rousville, buvo didelė aliejaus versmė viduje Oil Creek upelio. Iš upelio dugno uolos ir žvyro didelėmis spurgomis vertėsi aliejus, pasiskleisdamas ant vandens paviršiaus. McClintocko kaimynas Nathaniel Cary, iškases negilias duobes, apgrindė akmenimis; ir kuomet aliejus susirinkdavo ant ramaus vandens paviršiaus, Cary jį nugriebdavo ir pardavinėda-

vo kaip “Seneca Oil” po 25 centus už ketvirtą dalį kvortos. Tai bus bene pirmas aliejaus pardavinėjimas Amerikoje.

Baltieji atėjūnai, tačiau, vartodavo indijoniškus būdus surinkimui aliejaus nuo vandens paviršiaus, ištiesdami vilnones gūnes; o gūnėms prisunkus, išgręždavo iš jų aliejų.

Pirmutiniai Amerikos atejūnai gamindavosi druską iš sūraus vandens, pumpuojamo iš tam tikrų versmių bei šulinių. Ir Vakarinėj Virginijoje, Kentucky, Tennessee ir Penssylvanijoje tokiuose šuliniuose, išgręžiamuose sūriam vandeniui, būdavo prisimaišę aliejaus.

Pittsburgho vaistininkas Samuel M. Kier, kurio tėvas gręždavo sūraus vandens šulinius druskos gaminimui, suprato aliejaus vertę vaistams; prisiplūdavo jo į bonkas ir pardavinėdavo kaip “Kier’s Petroleum.”

Bet aliejaus distiliavimo būdas dar nebuvo žinomas; taigi ir pats mineralinis aliejus, kad ir buvo vartojamas, bet labai rūkdavo ir dvokdavo, taip kad jo naudojimas gyvenamuose namuose tiesiog nebuvo galimas.

Per tą visą laiką mūsų protėviai naudodavo šviesai balanas, vaško arba taukų žvakes ir sėmenų bei žuvų aliejų.

1846 metais, pagaliau, Dr. Abraham Gesner išrado naują žibalą, išdistiliuodamas jį iš anglies; ir tą žibalą užvardino kerosinu arba angliadario aliejum (carbon oil). Daugelyje vietų dar ir šiandien kerosiną vadina “coal oil,” tai yra anglies aliejum, nors dabartinis kerosinas abelai yra gaminamas iš mineralinio aliejaus.

Iš anglies gamintas kerosinas buvo geras žibinamoms lempoms; ir jo reikalavimas buvo daug didesnis, negu buvo tais laikais jo pagaminama; to-

del ir jo kaina tada iškilo net iki dviejų dolerių galionui (keturioms kvortoms).

Vaistininkas Samuel Kier 1848 metais, darydamas bandymus virti-distiliuoti aliejų, panaudojo tam paprastą katiliuką su vario ryna, ir pasekmės buvo geros: kad Kier gavo tokį pat kerosiną, kaip iš anglies. Nuo to ir pradėjo vystytis aliejaus distiliavimas.

Aaronas Robbins, Meadville, Pa., 1853 metais pasidirbo katilą išdistiliavimui vienos aliejaus statinės (42 galionu) per dieną. Trumpu laiku pagerino to darbo būdus, taip kad per dieną galėjo išdistiliuoti jau po 100 statinių. Robbins nesidomėjo kitais iš aliejaus produktais; jis imdavo tik kerosiną, o kitas galimas panaudoti jo dalis: benziną, tepamąjį aliejų, smalą ir parafino vašką, versdavo laukan.

Tuom tarpu James Young iš Škotijos išrado procesą, kaip išimti parafino vašką iš mineralinio aliejaus su pagalba distiliavimo. Parafino vaškas yra baltas, be skonio bei kvapnio. Jis daugiausia vartojamas medicinos reikalams, žvakių gaminimui ir kaip medžiaga meniškiems dalykams.

Nors rinka kerosinui buvo plati ir jo reikalavimas didelis, tačiau 1858 metais tebuvo pagaminta dar vos 11 šimtų statinių kerosino. Reiškia, Amerikoje praėjo 12 metų, kol išmoko pagaminti 11 šimtų statinių kerosino per metus.

1859 metais buvo pagaminta 2,000 statinių; 1860 m.—500,000 ir tik 1861 m.—2,133,609 statinės kerosino. Taipgi reikėjo 15 metų, kol išmoko pagaminti porą milijonų statinių žibalo per metus. Tos skaitlinės parodo, jog kerosino reikalavimas bėgyje 15 metų nebuvo pa-

tenkintas Amerikoje—ne visi šios šalies gyventojai galėjo gauti nusipirkt lempoms kerosino, nes nebuvo paspėjama jo prigaminti.

Taip yra buvę ir su kitais dirbiniais, kurių reikalavimas būdavo didesnis, negu galimas tuo laiku pagaminimas. Šiuos pavyzdžius ir skaitlines paduo du ypač žiniai tų, kurie šaukia, atsisagstę apykakles, kad “Rusijoje trūksta čeverių, nėra drapanų ir kitko!” ir užbaigia: “Rusijoje nėra nieko!”

Šiuos žodžius berašant, Sovietų Sąjunga tėra dar tik 16-kos metų jaunuolė; ir nors Sovietų Sąjungoje yra trūkumų, bet dabartinių laikų milijonai Amerikos darbininkų kenčia dar didesnius trūkumus, o tuo pačiu laiku šičia bovelna apariama, kiaulės naikinamos, kviečių užsėjimai mažinami, kas reiškia—dar blogesni laikai ateina.

Na, buvome lyg nukrypę nuo šio rašinio temos; tad grįžkime atgal prie jos.

1914 Metų Dvasia Europoj.

(Iš Maskvos “Izviestijų”)

Skirtingi Pramonės Laikotarpiai

Kaip jau esame kalbėję, mineralinio aliejaus distiliavimas prasidėjo nuo 1848 metų. Tačiau gasolino motoras buvo išrastas tik 1884 metais. Jį išrado Gottlieb Daimler. Ir visą laiką iki tol buvo gaminama tik kerosinas. Gasolino nebuvė didelio reikalavimo net iki 1909 metų. Šis laikotarpis tai ir buvo kerosino laikotarpis.

Atsiradus ir išsivysčius automobiliams nuo 1919 metų iki šių dienų jau yra gasolino laikotarpis.

Svarbiausia šių dienų gamyba tai yra gasolino ir aliejaus. 1929 m. pagamino gasolino automobiliai suvarčiojo 80 nušimčių, arba 297 milijonus statinių, skaitant po 42 galionu statinei.

Pastaraisiais keliais metais pradėta plačiau vartoti kūrėnams aliejus (fuel oil, furnace oil) šilumai gaminti, ir galima tikėtis, kad įžengsime į kūrėnmojo aliejaus gadynę.

Gal skaitytojas pamąs sau: kas čia per komedija—kaip kerosinas, taip ir gasolinas dega, o pirma gasoliną numesdavo! Taigi šičia susiduriame su klausimu: koks skirtumas tarp kerosino ir gasolino? Šį klausimą toliau atsakysime, besikalbėdami apie distiliavimo procesą.

C.

LAIKRAŠČIŲ MEDŽIAGOS APSAUGOJIMAS

Laikraščiai yra svarbūs gyvenimo ir istorijos rekordai. Nors kapitalistiški laikraščiai slepia bei klastuoja faktus iš darbininkų judėjimo, bet visiskai užgniaužt tiesą jie nepajėgia; daug ką galima išskaityti ir tarp eilučių. Be to, iš senes-

nių sutaupyty laikraščių sąmoningas darbininkas mato buržuazijos ir "socialistų" žulikavimo istoriją. Manau, kad ir Pijus Grigaitis ne sykį nusičiaudė, beskaitydamas "Laisvėje" drg. R. Mizaros straipsnius, paremtus ištraukomis iš "Naujienu", ką ponas Pijus kelioliką metų atgal posmavo ir pranašavo apie Sovietų Sąjungą,—o kaip dabar yra!

Nueidami į New Yorko Centralinį knygyną, jūs bet kada rastumėte kampe Fifth Ave. ir 42nd St., apatiniam augšte, pilna žmonių ne tik šios dienos laikraščius beskaitant, ale ir bestudijuojant jų komplektus nuo keliolikos ir keliasdešimt metų atgal.

Žurnalistai iš jų semiasi faktus, vardus, skaitlines straipsniams pagrįsti; politiniai-ekonominiai rašytojai renka sau davinis iš ūkio, pramonės srities; daro įvairių metų ir laikotarpių lyginimus; žiūri ryšių tarp valdžios žingsnių, įstatymų ir ekonominių reikalų, ir t.t. Rasime toj skaitykloj ir apysakų rašytojų, kurie studijuoja įvairius skandalus, meiliškas istorijas, kvailybes, kriminališkus nuotikius ir daugelį kitų dalykų.

Taigi viešuose knygynuose tam tikrų laikraščių komplektai yra reguliariai renkami ir gana saugojami. Bet jie greitai trūnyja bei nusidėvi; tokiu būdu, galėtų ir pražūti šie laikraštiniai rekordai. Juo labiau, kad paskutiniaisiais laikais laikraščiai spausdinami ant silpnos medinės popieros. Pirmiau buvo tam naudojama daug stipresnė skudurinė popiera, ir šitokie laikraščiai per keliasdešimt metų geriau išsilaikė, negu, sakysime, naujesnieji, išleisti tik keliolika metų atgal. Šiandieninės laikraščio popieros ypač negalima palyginti su patvaru-

mu medžiagos, ant kurios buvo rašoma knygos viduramžinėje senovėje. Toms knygoms paprastai būdavo naudojama specialiai išdirbti avukų kailiai. Taipgi ir šiandieną galima matyti net po tūkstantį metų gerai išsilaikiusių knygų. Jų yra ir Centraliniame New Yorko knygynė.

Kuris jau laikas laikraščių lapai viešuose knygynuose aplipinami iš abiejų pusių plonute, bet stipria, geros medžiagos popierėle, per kurią, tačiau, lengvai galima skaityti. Bet ir tai nėra užtenkama apsauga trūnyjančiai popierai, ant kokios dabar spausdinami laikraščiai.

Kai kuriose vietose, todėl, pradeda įvedinėti naujesnį išradimą, kad išlaikytų laikraštinius rekordus.

Eastman Kodak Kompanija pagamino fotografinę kamerą daryt laikraščių puslapių nuotraukos ant tam tikros saugios ir drūtos filmos. Taip ant poros colių pločio, dvylikos colių ilgio filmos galima nutraukt aštuoni didelio laikraščio puslapiai. Laikraščius, kasdien per mėnesį išeinančius po 50 puslapių, galima ištisai nufotografuoti ant filmos, kurios susuktas rutuliukas tėra tik keturi coliai skersai.

Sykiu tapo išrasta mašinėlė, kur idėjus filmą arba visą jos rutuliuką ir sukan rankenėlę, gali per įstatytus padidinamuosius stiklus aiškiai skaityti. Nors pati filma tik apie dviejų colių pločio, bet ji "paima" visą puslapį, kuris per tuos stiklus atrodo tik pusiau mažesnis, negu paties laikraščio formatas.

Kai kurių didžiųjų laikraščių redakcijose jau naudojama šis išradimas, kaip savo laikraščio svarbesniems dalykams, taip rekordams iš kitų laikraščių.

(Seka ant 64-to pusl.)

Bibliografija

"Kova už Darbininkų Savišalpa"

Parašė d. R. Mizara. Išleido Lietuvių Darbininkų Susivienijimas. Spauda "Laisvės", 1932 metais. Turi 60 puslapių.

Tai brošiūra, kuri pateikia istoriją, nušviečia besivystantį savišalpos organizacijų tarpe lietuvių Amerikoje. Istorija Susivienijimo Lietuvių Amerikoje, Susivienijimo Lietuvių Rymo Katalikų Amerikoje ir istorija tų kovų, kokios ėjo minėtose organizacijose. Taipgi istorija Lietuvių Darbininkų Susivienijimo įsikūrimo.

Ši brošiūra turėtų būti labiausiai paskleista tarpe lietuvių darbininkų. Ją skaitydamas randi, kokis tas buvo laisvamaniškas Dr. Šliupas, kuris parsikvietė kunigą Burbą ir su jais bendradarbiavo. Brošiūra nušviečia SLRK skilimą, įvykusį Wilkes-Barre, 1901 metais, ir kaip to sėkmėje atsirado Susivienijimas Lietuvių Amerikoje.

Socialistai neturėjo nuoseklaus veikimo SLA, bet dar didesnį jiems smūgį uždavė Fortunatas Bagočius, kuris 1908 metais "susijuodino" su Staškūno pašalpa ir 1909 metais buvo išmetas iš SLA "ant visados". Vienok išmetimas "ant visados" pasibaigė, kada jis parodė savo "talentą" kovose prieš komunistus. 1920 metais Gegužiai-Jurgeliutės priėmė jį atgal į SLA ir pastatė galvinių mėtyme komunistų iš SLA.

Brošiūra nušviečia, kaip besivystant Amerikoje komunistų judėjimui, augo ir vystėsi kairysis sparnas Susivienijime Lietuvių Amerikoje. 1923 metais į SLA įstojo 3,100 naujų narių ir jų tarpe buvo daug komunistų. Auga kairiųjų darbininkų balsų skaičius laike rinkimų Pildomosios Tarybos. 1924 metais T. Dundulis—kairiųjų—gauna 2,149 balsus, Gegužis—3,171 balsą. Gi 1930 metais kairiųjų kandidatas — M. Bacevičius gavo 4,364 balsus prieš Gegužį, gavusį—6,031 balsą. Bet kairiųjų buvo daug didesnis balsų kiekis, vienok reakcionieriai, turėdami savo rankose SLA Pild. Tarybą, daug jų atmetė, nepriskaitė.

Komunistų vadovaujamo kairiojo sparno auga ir delegatų skaičius seimuose. 1930 metais, 36-tame SLA suvažiavime, kairieji turėjo 208 delegatus, jų reakcinė pusė, kurią rėmė ir socialistai, sudarė apie 180 delegatų. Reakcionieriai pasiūkė policiją ir seimą suskaldė, išmesdami

ir daugelį kairiųjų delegatų sumušdami.

Fašistai ir socialfašistai išvien kojo prieš komunistus. Jie braukė veiklesnius narius iš SLA, jie spėdavo kuopas, jie kartu atliko ir SLA suskaldymo darbą. Bet dabar jau savo tarpe veda kovą už vietas.

Išmestieji delegatai nutarė organizuoti naują pašalpos organizaciją, kuria ir yra LDS. "Lietuvių Darbininkų Susivienijimo atsiradimas nėra pripuolamas dalykas. Tai pasėka aštrių ir ilgų kovų Susivienijime Lietuvių Amerikoje ir kovų bendrai su lietuviška buržuazija," sako autorius pradžioje pirmo skyriaus.

Prasidėjo organizavimas LDS. Buvo daug kliūčių. Finansiniai pagelbėjo ALDLD, paskolindama \$500.00 ir LDSA \$200.00. "Laisvė" atlikinėjo visus spaudos darbus bargan, be užtikrinimo, ar jų tuos pinigų kada atgaus. Abu dienraščiai—"Laisvė" ir "Vilnis"—diena iš dienos stovėjo sargyboje ir kovojo su priešais, atmušdami jų melus, pildami energijos mūsų darbuotojams." (Pusl. 44)

O priešų buvo daug. "Tėvynė", "Keleivis", "Naujienos", "Vienybė" ir visa fašistų, socialfašistų ir klerikalų spauda traukė vienu balsu, kad iš LDS "nieko nebus."

SLA Pild. Taryba mobilizavo visas juodąsias spėkas tam, kad kapitalistų valdžia neišduotų del Liet. Darb. Susiv. čarterio. Pradedant Gegužių ir Jurgeliutės, Pauža, Strumskis, Šlikas, pralotas Krušas ir visa eilė kitų įteikė valdžiai bjauriausius ir ilgiausius skundus prieš LDS veikėjus—R. Mizarą, H. Jeskevičiūtę ir LDS organizavimą. Tie elementai išknaisiojo "Vilnį" ir "Laisvę", išrankiojo, ką tik sužinojo iš prakalbų ir konferencijų, melagingai ir savaip iškraipė mintis ir davė skundus, reikalaujanti neišduoti LDS čarterio. Bet visas jų darbas nuėjo vėjais. Lietuvių Darbininkų Susivienijimas New Yorko valstijoje gavo pastovų čarterį. Po to keliose valstijose jis įregistruotas. Organizacija finansiniai atsistojo ant tvirto pamato. Kada SLA puola nariais, į du metus nupuolė nuo 22,000 iki 16,000 narių, tai LDS auga.

Bet LDS prieštai ir dabar kenkia šiai organizacijai. Jiems į pagelbą atėjo renegatai Butkus-Pruseika, kurie šaukia, kad būk iš LDS "žmonės pradeda bėgti." Tie "žmonės," tai jie patys, kurie bėga, kad pakenktų LDS.

Autorius savo brošiūrą baigia: "Patvariai veikdami, bolševikiška sa-

vikritika mušdami iš savo tarpo apsilėidimą ir negeistinus apsirėiškimus, skleisdami darbininkišką apšvietą ir susipratimą savo eilėse ir plačiose darbininkų masėse, sąlydžiai bendradarbiaudami su tarptautiniu darbininkų judėjimu, mes įrodysime plačiom lietuvių darbininkų masėm mūsų organizacijos—Lietuvių Darbininkų Susivienijimo—naudą ir būtiną reikalą į ją įstot. Jie tą padarys."

Brošiūros gale suteikta reikalingos informacijos apie LDS organizaciją, laipsnius ir duokles. Pati brošiūra gerai ir gražiai techniskiai padaryta, bet jos turinys dar geresnis.

Valstiečio Sūnus.

Darbininkų Kalendorius 1934 Metams

Išleido dienraštis "Vilnis". Kaina 25c.

Spaudai prirengė P. Krakaitis

Mūsų revoliucinis judėjimas pradėjo kreipti labai mažai domės į kasmet leidžiamo "Darbininkų Kalendoriaus" reikalus. Ypatinai šių metų kalendorius labai skaudžiai kenčia nuo to mūsų apsilėidimo. Negalima už tai kaltinti vien "Vilnies" redakciją, kuri tiesioginiai rūpinosi kalendoriaus raštais. Iš jo turinio matosi, kad visa eilė mūsų judėjimo vadovaujančių draugų bei draugių užmiršo savo pareigas, nors, kiek pamenu, buvo "Vilnies" redakcijos raginami rašyti į kalendorių.

"Darbininkų Kalendorius 1934 Metams" turi didelių trūkumų ir net politinių klaidų. Tiesa, Vokietijos hitlerizmo tikslai ir teroras plačiai ir neblogai apibūdinti. Bet ir čia savo straipsnyje "Vokietija Hitlerio Retėžiuose" drg. Krakaitis klaidinimai ir žalingai aiškina socialdemokratų rolę fašistiniam perversme. Girdi, "Vokietijos buržuazija pamatė, jogei socialdemokratų vadai paliko jau generolais be armijos—bėspekiais kalbėti varde darbo masių ir jas vedžioti už nosies," todėl tie vadai "buržuazijai paliko be vertės" ir jų "išdirbtą mašiną" ta buržuazija "pastūmė į šalį." Netiesa, kad socialdemokratai jau buvo palikę generolais be armijos pirm hitlerinio perversmo. Kaip tik atbulai, dar jie turėjo su savim Vokietijos darbininkų daugumą. Tik todėl jų išdavystė tokia baisi ir kruvina, kad jie tą daugumą darbininkų sulaukė nuo kovos prieš fašizmą. Jų gi "išdirbtą mašiną" nebuvo į šalį pastum-

ta, kaip drg. Krakaitis aiškina. Jinai aktyviai padėjo Hitlerio gaujoms įsigalėti.

Drg. Krakaitis negali nežinoti to fakto, kad socialdemokratų vadai daugumą Vokietijos darbininkų priėjo prie Hindenburgio laike prezidento rinkimų, kad jie griežčiausiai atmetė komunistų pasiūlytą bendrą frontą prieš fašistus ir šaukė savo suvedžiotus darbininkus neiti į generalį streiką. Dar daugiau, jie reichstage balsavo už Hitlerį ir jo fašistinę programą. Vadinasi, socialdemokratai aktyviai dalyvavo įsteigime Vokietijoje fašizmo. Jeigu socialdemokratai būtų buvę generolais be armijos ir jeigu darbininkų dauguma būtų ėjus su Komunistų Partija, tai aiškus dalykas, kad kruvinieji fašistai būtų buvę atmušti ir sumuėti. Taigi, fašistinis perversmas Vokietijoje įvyko kaip tik todėl, kad fašistų talkininkai dar turėjo su savim didelę daugumą darbininkų ir pardavė tuos darbininkus fašistams.

Taip pat drg. Krakaičio straipsnis "Imperialistų Koncentracijos Punktas Pacifike" neliuosas nuo svarbių klaidų. Jungtinių Valstijų imperialistai paverčiami į nekalta avinėlį. Jie tik "nervuojasi ir dailosi, iš kurios pusės galima laukti puolimas užėmimui Hawaii salų. Tik Japonijos plėšikai baidūs ir nedori ir dar viską, kad "pateisinti atėmimą Hawaii salų iš Jungtinių Valstijų naudai Japonijos imperialistų." Tai netiesioginis lig ir teisinimas Jungtinių Valstijų imperialistų ginklavinimosi, nes mat, "pavojus grūmoja." O komunisto pareiga visų pirma nuplėšt maską nuo savo šalies imperialistų ir parodyti jų kruvinus darbus užgrobe ir pavgime kolonijų.

Kalbėdamas apie Hawaii salų gyventojus, d. K. šitaip klaidingai filozofuoja: "Kaip J. Valstijose indjonai, taip ir polineziečiai, paragavę civilizacijos, smarkiai ir nesulaikomai nyksta." Tai grynai buržuazinių mokslininkų aiškinimas. Kaip Amerikos indjonai, taip Hawaii polineziečiai nyksta ne nuo "paragavimo civilizacijos" abelnai, bet nuo buržuazinės imperialistinės civilizacijos, kurią Amerikos imperialistai ginklais, ugnim ir ligomis uždėjo ant jų. Jie ne nyksta, bet yra naikinami.

Šiame ilgame d. Krakaičio straipsnyje rasime eilę kitų paklaidų, bet užteks tų, kurias parodėme.

Drg. A. M. Metelionis rašo "Kam Reikalingas Velnias?" Kaip visuose savo anti-religiniuose straipsniuose, taip ir šiame d. M. nepajėgia religijos ir bažnyčios klausimą surišti su klasių kova. Jis vaduojasi per daug tokiomis buržuaziniais bedieviais, kaip Graves, Joseph McCabe ir kitais. Pagaliaus dievų ir velnių bei religi-

jos atsiradimą jis aiškina taip, kaip aiškina buržuaziniai mokslininkai, su kuriais komunistai nesutinka. Jam religija atsirado ne iš visuomenės pasidalinimo į klases, bet iš "tamsaus žmogaus atsakymų į nesuprantamus gamtoje apsirėiškimus." Drg. Matulaitis savo knygoje "Religija" panašiai klaidingai aiškina religijos atsiradimą ir buvo "Laisvėje" kritikuotas. Matomai, drg. Metelionis į tai atydos nekreipia, nors, reikia pripažinti, jis į bedievybę yra plačiai įsigilinęs. Drg. M. patartina įsigyti ir perskaityti drg. Bucharino knygą "Teorija Istorinio Materializmo," kurią galima gauti rusų ir anglų kalbose.

Pagaliaus šių metų kalendorius kenčia nuo nedovanotinių apleidimų. Drg. Krakaitis ir "Vilnės" redakcija tartum visai užmiršo, kas dedasi Jungtinėse Valstijose. Nė straipsnelio apie milžiniškas streikų bangas ir jų reikšmę 1933 metais, apie revoliucines darbo uniijas ir apie Komunistų Partijos kovas. O darbininkų kalendorius turėtų visų pirma nušviesti klasių kovos padėtį ir reikalus Jungtinėse Valstijose.

Šių metų "Darbininkų Kalendoriuje" naujenybė, tai angliskas jaunulių skyrius. Bet peržvalga šio skyriaus turėtų būt atskirai parašyta.

A. B.

"Klausimai ir Atsakymai Apie Sovietų Sąjungą"

Parašė d. M. Undžienė. Išleido dienraštis "Laisvė", 1933 metais. 32 puslapiai, kaina 5 centai

Ižanga parašyta J. Siurbos, atžymint, kad d. M. Undžienė Sovietų Sąjungoje išgyveno virš keturis metus. Brošiūra pamatą padėjo tie klausimai, kurie buvo pastatyti drg. Undžienėi, kada ji važinėjo po Jungtines Valstijas su prakalbomis. Ji gavo virš 250 klausimų.

Brošiūra parašyta klausimų ir atsakymų formoje. Drg. Undžienė paima 30 svarbiausių klausimų ir duoda ji juos atsakymus. Pirmutinis—"Kokiu būdu Sovietų Sąjunga gauna pinigų statymui naujų fabriku?" Atsako, nušviečiant tą skirtumą, kokis yra tarpe kapitalistinės tvarkos, kur kapitalistai darbininkus samdo išnaudojimui, kur didesnė darbininko darbo vaisių dalis lieka kapitalistui, ir Sovietų Sąjungos, kur yra pakelta "ta dalis, kurią darbininkas gauna kaip piniginę algą. Kitą dalį darbininkas gauna pavidale apdraudos: pilną algą laike ligos; pasenęs gauna pensiją; pilną dviejų savaičių algą kas metai laike poilsio nuo darbo; veltui geriausi gydy-

tojai; žema užmokestis už kamburius ir taip toliau.

"Kita dalis darbininkų darbo vaisiaus eina pagerinimui fabriku, taisymsui geresnės ventiliacijos dirbtuvėse, aptaisymui mašinų visokiomis apsaugomis, kad darbininkai nesusižeistų, budavojimui naujų dirbtuvių, fabriku. Žodžiu, visas darbo vaisius sunaudotas darbininkų reikalams." (Pusl. 5.)

Išaiškina, kad Sovietų Sąjungoje darbininkų padėtis yra ne ta, kokia kapitalo šalyse.

Brošiūroje yra 30 klausimų, apie tai, ar bus kada Sovietų Sąjungoje bedarbė? Kokias algas gauna komunistai, lavinti darbininkai, komisarai? Kodel Sovietai įvedė darbą nuo šmotų? Kada ir kaip darbininkas gauna pensiją? Ar yra Sovietų Sąjungoje bažnyčios? Ar atima nuo motinų Sovietų valdžia vaikus? Kas "verstinas" darbas? Kaip gaunamas persikiras tarp vyro ir žmonos, kada jie nenori bendrai gyventi ir daug kitų klausimų.

Priešai šaukia, kad Sovietų Sąjungoje stoka gyventojams namų,—tas taip, bet tai liekana nuo caristinės Rusijos, kada desėtkais darbininkai gyveno viename kambaryje. Sovietų Sąjunga budavoja daug naujų namų, vien 1932 metais į naujus namus persikraustė 6,000,000 darbininkų gyventi.

Kiti kaltina, kad Sovietų Sąjungoje stoka apautuvų. Prie caro valdžios į metus pagamindavo 25,000,000 porų čėverykų ir jais buvo užversta sandėliai, nes darbininkai, o ypatingai valstiečiai, neturėjo pinigų juos nusipirkti ir vaikščiojo basi. 1932 metais Sovietų Sąjungoje buvo pagaminta 85,000,000 porų čėverykų ir batų ir yra stoka, nes niekas basas nenori vaikščioti ir vyžų nešioti.

Brošiūra turi nedaug puslapių, bet ji suteikia labai daug žinių ne vien apie Sovietų Sąjungą, bet d. Undžienė sugabiai sujungia ir nušviečia Amerikos darbininkus toje srityje. Kalbant apie "verstiną" darbą Sovietų Sąjungoje, sako, kad ten "nėra apkaustytų retėžiais kalinių, kaip kad pietinėje dalyje Jungtinių Valstijų, kur darbininkus (ypatingai negrus) kankina iki mirties." Sovietų Sąjungoje parazitams negalima gyventi iš kito darbo prakaito,—kiekvienas turi dirbti.

Brošiūra reikalinga perskaityti kiekvienam darbininkui ir darbininkei. Gaunama "Laisvės" ir "Vilnės" raštinėse.

D. M. š.

Drauge skaitytojau, paragink savo pažįstamus skaityti "Šviesą"!

MOKSLAS IR TECHNIKA

(Tąsa nuo 61-mo pusl.)

Sakoma, kad ir viešieji knygynai pradės tą išradimą įvedinėti, kad galėtų išsaugoti bent

dalį medžiagos iš jau nykstančių laikraščių komplektų. Tokios medžiagos norintis skaitytojas tuomet būtų sodinamas prie minimos mašinėlės.

D. K.

Mūsų Bendradarbiai

Bendradarbiai, kurių raštai telpa šiame "Šv." numeryje:

O. PIATNICKIS, vienas Komunistų Internacionalo vadų, senas bolševikas, giliai pažįstas Vokietijos ir visapausulinę padėti.

EARL BROWDER, centralinis J. V. Komunistų Partijos sekretorius, žymus marksistas-leninistas.

A. BIMBA, Kompartijos Lietuvių Frakcijų Centro Biuro sekretorius, "Amerikos Darbininkų Klasės Istorijos" ir visos eilės kitų knygų autorius.

VLADAS IVANAUSKAS, fabriko darbininkas iš Toronto.

J. SIURBA, LDS organo "Tiesos" redaktorius.

ST. JASILIONIS, lietuvių darbininkų poetas, senas mūsų spaudos bendradarbis; gyvena Binghamton, N. Y.

JONAS KAŠKAITIS, gausus mūsų spaudos bendradarbis, poetas-literatas.

RL. SVYRŪNĖLIS, vienas iš mūsų jaunųjų poetų ir veikėjų; gyvena Toronto mieste.

A. TREMTINIS, vienas iš Lietuvos politinių emigrantų, literatas, gyvenęs Maskvoje. Dabar rašo apysaką iš fašistinio perversmo Lietuvoje, 1926 m.

N. POŽARSKI, žymus rusų rašytojas.

D. M. ŠOLOMSKAS, ALDLD CK. Sekretorius, daugybės apysakų iš rusų į lietuvių kalbą vertėjas; šiuo tarpu dalį laiko dirba "Laisvės" redakcijoje.

ST. SASNA, buvusi "Darbininkės" redaktorė, o dabar ALDLD CK. pirmininkė.

J. V. SENKEVIČIUS, buvęs ALDLD CK. pirmininku, nuolatinis mūsų spaudos bendradarbis ir veikėjas; gyvena Easton, Pa.

DR. J. J. KAŠKIAUČIUS, "Darbininko Sveikata" ir kt. knygų autorius, nuolatinis mūsų dienraščių bendradarbis sveikatos reikalais, įžymus literatas ir veikėjas; gyvena Newark, N. J.

C., nuolatinis rev. darbininkų spaudos bendradarbis; gyvena Rochester, N. Y.

GRANVILLE HICKS, profesorius, įžymus Am. marksistinis literatūros kritikas, nesenai parašęs žymų kūrinių "The Great Tradition"; gyvena New Yorke.

V. B., ALPMS CB. sekretorius, veikėjas menininkų tarpe; dirba "Laisvės" redakcijoje.

J. ORMAN, Nacionalis Lietuvių Jaunimo Komiteto sekretorius, vedėjas "Laisvės" ir "Tiesos" angliškų skyrių.

D. K., senas žurnalistas, naudojantis visą eilę slapyvardžių.

ELEKTRINĖ ŠNERVĖ

Gyvsidabris taip pat garuoja ir jo garai yra labai nuodingi. Tuom ypač kenkia darbininkams daugelyje pramonės, kur tas elementas naudojamas. Todel buvo išrastas įtaisas, kuris savaime duotų ženklą, kad toj ar kitoj vietoj gyvsidabrio garų perdaug prisirinko. Tuom įtaisu buvo galima gauti pavojaus signalą, kai susidarydavo viena gyvsidabrio dalis trijose dešimtyse milijonų oro dalių; bet praeidavo kelios minutės, kol gaudavo ženklą.

Dabar General Elektros Kompanija tą gyvsidabrio "uoslę" arba "šnervę" labai išstobulino. Jau tik kelių sekundų tereikia, kad pamatytum raudoną šviesą ir išgirstum skambalą, kuomet vidui susidaro tik viena gyvsidabrio garų dalis šimtui milijonų oro dalių viduj.

D. K.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Dilgėlei.—Draugės vaizdelis "šviesai" persilpnas; nepasinaudosime.

P. K.—Draugo "1905 Metų Revoliucija ir Kunigai" palikta sekamiems "Šv." numeriams, kadangi į šį negalėjome įtalpinti.

V. Glaubičiui.—Jūsų rašinėly perdavėm "Laisvės" redakcijai; "Šv." persilpnas.

A. M. Metelioniui.—"Kuom Remiasi žmonių Tikėjimas?" tilps sekamam "Šv." numeryj; šiame nesunaudojome dėl vietos stokos.

L. A. Milleriui.—"Penki šimtai Metų Klaidų Kovos Pražūtis" labai silpnas rašinėlis; nepasinaudosime. Patariame draugui rašinėti į lietuvių darbininkų dienraščių žinutes

83387

Liet. TSR
Knygų Rūmų
Knygų
Saugykla

\$5.00
Metams

LAISVĖ

\$2.50
Pusei m.

**PIRMAS LIETUVIŲ DARBININKŲ
DIENRAŠTIS PASAULYJE**

Teisingai paduoda žinias iš darbininkų klases kovų ir moksliniais raštais rodo kelią, kuriuo eidama darbininkų klasė pasiliuosuos iš alginės vergijos.

“LAISVĖ” yra leidžiama pačių darbininkų ir klasiniai apsišvietę darbininkai joje rašo. Ji yra vedama vaduojantis marksizmo-leninizmo mokslu. Kiekvieno darbininko būtina pareiga skaityti ir platinti šį darbininkų organą “Laisvę.”

“LAISVĖJE” yra darbininkų moterų skyrius, kuriame pačios moterys teikia žinias iš fabriku vergijos ir apie namų reikalus.

“LAISVĖJE” yra anglų kalboje jaunuolių skyrius, kurį veda klasiniai sąmoningi Amerikoje gimę lietuviai jaunuoliai.

Visais reikalais kreipkitės šiuo antrašu:

“LAISVĖ”

427 LORIMER ST.

BROOKLYN, N. Y.

**Augščiausia Prieglauda Lietuvių
Amerikoje**

TURI DU LAIPSNIS LIGOS PAŠELPOS:

Pirmame Laips. mokama pašelpos į sav. \$ 6.00

Antrame Laips. mokama pašelpos į sav. \$10.00

KETURI LAIPSNIAI POMIRTINĖS

Pirmas Laipsnis ----- \$150.00

Antras Laipsnis ----- \$300.00

Trečias Laipsnis ----- \$600.00

Ketvirtas Laipsnis -- \$1,000.00

A.P.L.A. turi savo kuopas veik visose didesnėse lietuvių kolonijose. Todel būdamas nariu A.P.L.A., kur tik nuvažiuosi—rasi kuopą ir galėsi į ją persikelti.

Del platesnių informacijų įstojimui pavieniais arba norėdami suorganizuoti A.P.L.A. kuopą, kreipkitės pas Centro Sekretorių

J. GASIUNAS

1335 MEDLEY ST., N. S. PITTSBURGH, PA.

SKAITYKITE “VILNĮ”

“VILNIS” vienatinis darbininkų dienraštis lietuvių kalboje vidurvakarinėse valstijose.

“VILNIS” kasdien paduoda teisingiausias ir darbininkams svarbiausias iš viso pasaulio žinias. “Vilnis” supažindina savo skaitytojus su revoliuciniu judėjimu kaip mūsų pačių krašte, taip ir visame pasaulyje. “Vilnis” turi nuolatinius bendradarbius visuose didesniuose pramonės centruose.

“VILNIS” kartą į savaitę leidžia keturių puslapių anglų kalboje skyrių, kuris pašvęstas lietuvių jaunimui.

“VILNIS” turi kartą į savaitę Darbininkų skyrių keturių puslapių.

“VILNIS” talpina apysakų, mokslo raštų, eilių ir abelnos apšvietos.

“VILNIES” spaustuvė atlieka visokius spaudos darbus, kaip tai vizitines kortelutes, plakatus parengimams, konstitucijas ir spausdina knygas.

“VILNIES” metinė prenumerata Jungtinėse Valstijose, Kanadoje ir Pietų Amerikoje metams \$5.00; pusei metų \$2.50.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

“VILNIS”

3116 SO. HALSTED ST.,

CHICAGO, ILL.

Užsisakykite “Priekalą”

“PRIEKALAS” yra leidžiamas Sovietų Sąjungoje. “Priekalas” mėnesinis literatūros, politikos ir visuomenės mokslo žurnalas. Spausdinamas ant geros popieriaus, teikiantis poveikslų. “PRIEKALAS” talpina politikos raštų, apysakų, vaizdelių, eilių ir labai daug žinių iš Sovietų Sąjungos socialistinės statybos.

“Priekalo” metinė prenumerata tik \$1.00, pusei m. 50c. Užsisakykite šiuo antrašu:

“PRIEKALAS”

Nikolskaja Ul. No. 7, Izd. Inost. Rabočich
Moskva, USSR.

Galite užsisakyti per “Laisvę” arba ALDLD.
Centrą.

“Raudonasis Artojas”

IŠEINA VIENĄ KARTĄ Į 5 DIENAS

“RAUDONASIS ARTOJAS” teikia žinias apie Sovietų Sąjungą, bet daugiausiai apie Baltarusiją, lietuvių gyvenimą, socialistinę statybą, Sovietų atsiekimus ir tt.

Norintieji susipažinti su Sovietų Sąjungos gyvenimu, skaitykite “Raudonąjį Artoją.” Amerikoje metams kainą \$2.00. Pusei metų—\$1.00. Galite užsisakyti per “Laisvę,” “Vilnį,” A.L.D. L.D. Centro Komitetą arba tiesiai šiuo antrašu:

“RAUDONASIS ARTOJAS”

Soveckaja No. 63,

Minsk,

U.S.S.R.

"ŠVIESA"--A. L. D. L. D. IR JŪSŲ JAUNUOLIAI

"ŠVIESA," tai vienatinis lietuvių darbininkų žurnalas Amerikoje. Jį leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija

Kas priklauso prie A.L.D.L.D. ir moka į metus \$1.50, o moterys, atėjusios iš L.D.S.A. \$1.00 metams, tai visi gauna "ŠVIESĄ" veltui.

"ŠVIESA" išeina vieną kartą į tris mėnesius laiko ir apima visus to laikotarpio klausimus. Atskirai prenumeruojant "ŠVIESĄ," metinė kaina \$1.00. Pavienio numerio kaina 25 centai.

AMERIKOS LIETUVIŲ DARBININKŲ LITERATŪROS DRAUGIJA (ALDLD.)

yra darbininkų kultūros, apšvietos ir klasinės kovos organizacija. Ji gyvuoja jau veik 20 metų. Metinė mokestis \$1.50. Jeigu vienas iš šeimos moka \$1.50, tai kiti šeimos nariai—žmona ir vaikai gali prigulėti mokant tik po 10 c. į metus.

Stokite į A.L.D.L.D.! Gausite darbininkiškų knygų ir žurnalą "Šviesa"
Gausite ir dovanų iš senesnių organizacijos leidinių.

JŪSŲ VAIKAI—JAUNUOLIAI. Prie A.L.D.L.D. priguli apie 300 jaunuolių, kuriems parūpiname anglų kalboje knygas. Jaunuoliai, kurie nori gauti knygas, jie moka į metus pilną mokestį—\$1.50.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

D. M. Šolomskas 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ DARBININKŲ SAVIŠALPOS ORGANIZACIJA, KURI RŪPINASI DARBININKŲ REIKALAIS

Ne tik aprūpina savo narius apdrauda ir pašalpa už mažą mokestį, bet skleidžia darbininkišką apšvietą, dalyvauja kovose už darbininkų reikalus; tarnauja darbininkams medžiaginiai ir politiniai.

Dabar Laike Vajaus Įstojimas Žymiai Nupigintas

Ir geriausia proga patapti Lietuvių Darbininkų Susivienijimo nariu. Nariais priimami į suaugusių skyrių asmenys nuo 16 iki 50 metų amžiaus.

YRA KETURI APDRAUDOS LAIPSNIAI:

\$150, \$300, \$600 IR \$1,000

Mokesčių dvi sistemos: "level" ir "step rate"; mokama pagal nario amžių ir apdraudos laipsnį.

PAŠALPOS KETURI LAIPSNIAI:

\$6 \$9 \$12 \$15

Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ

Įvedama vaikų skyrius, į kurį galima įrašyti vaikus nuo 2 iki 16 metų amžiaus

NARIAI GAUNA VELITUI ORGANĄ "TIESĄ"

Tuojaus patapkite Liet. Darb. Susivienijimo nariais. Tėvai, įrašykite savo vaikus į LDS. Vaikų Skyrių
Del platesnių informacijų rašykite sakamai:

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

273 BROADWAY,

BROOKLYN, N. Y.